

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

VELİLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARINDAN
MEMNUNİYET VE BEKLENTİ DURUMLARI

Yüksek Lisans Tezi

AYŞEMEN YILMAZ

AMASYA
Ekim – 2025

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

VELİLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARINDAN
MEMNUNİYET VE BEKLENTİ DURUMLARI

Hazırlayan
Ayşemen YILMAZ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR

AMASYA – 2025

Çocuklarım Ömer Faruk ve Ertuğrul'a ithafen...

TEZ ONAY SAYFASI

Ayşemen YILMAZ tarafından hazırlanan “VELİLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR’AN KURSLARINDAN MEMNUNİYET VE BEKLENTİ DURUMLARI” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından 18/09/2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR

.....

Üye : Doç. Dr. Ayşegül GÜN

.....

Üye : Doç. Dr. Tuncay KARATEKE

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. 18/09/2025

.....

Doç. Dr. Hadi BELGE

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

18/09/2025

Ayşemen YILMAZ

İmza

ÖZET

VELİLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR'AN KURSLARINDAN MEMNUNİYET VE BEKLENTİ DURUMLARI

Ayşemen YILMAZ

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ekim/2025

Danışman: Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR

Yaygın din eğitimi faaliyetlerini yürüten Diyanet İşleri Başkanlığı, 2013 yılında hizmet alanını genişleterek 4-6 yaş arası çocukları da kapsama dahil etmiş ve bu doğrultuda Kur'an kurslarında çocuklara yönelik özel olarak hazırlanan eğitim programları çerçevesinde hizmet sunmaya başlamıştır. Çocuklarının küçük yaşlarda dini eğitim almasını isteyen aileler 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını tercih etmektedir. Bu araştırma, ailelerin çocuklarını gönderdikleri 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına ilişkin memnuniyet ve beklentilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Amasya merkezde yer alan dört farklı 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda eğitim alan öğrencilerin velilerinden seçilen 24 kişiden oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmış; elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, velilerin çocuklarının dini eğitim almasına yönelik isteklerinin kurs tercihlerinde belirleyici bir unsur olduğu; çocukların kursa gitmeyi sevdiği, kursun fiziksel koşullarından, eğitim içeriğinden, öğretmenlerden ve diğer çalışanlardan genel anlamda memnun olunduğu; çocukların evde kursa dair olumlu paylaşımlarda bulunduğu; Kur'an kurslarının çevreye tavsiye edildiği ve öğrencilerde olumlu davranış değişikliklerinin gözlemlendiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, velilerin DİB tarafından açılan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına önem verdikleri, bu kurslardan aldıkları hizmetten memnun oldukları ve beklentilerinin büyük ölçüde karşılandığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: din eğitimi, yaygın din eğitimi, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları, okul öncesi din eğitimi, veli

ABSTRACT

PARENTS' SATISFACTION AND EXPECTATIONS FROM QUR'AN COURSES FOR 4-6 AGE GROUP

Ayşemen YILMAZ

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Philosophy and Religious Sciences, M.A., October/2025

Supervisor: Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR

The Presidency of Religious Affairs, which carries out non-formal religious education activities, expanded its service area in 2013 to include children between the ages of 4-6 and started to offer services within the framework of educational programs specially prepared for children in Quran courses. Families who want their children to receive religious education at an early age prefer Quran courses for the 4-6 age group. This research aims to reveal the satisfaction and expectations of families regarding the 4-6 age group Quran courses to which they send their children. A case study design, which is a qualitative research method, was used in the study. The study group consisted of 24 parents of students receiving education in four different 4-6 age group Quran courses in the center of Amasya. Data were collected through semi-structured interviews and the obtained data were analyzed using descriptive analysis. According to the research findings, the parents' desire for their children to receive religious education is a determining factor in course preferences; the children like going to the course and they are generally satisfied with the physical conditions of the course, educational content, teachers and other staff; It appears that children are sharing positive feedback about the course at home; Quran courses are being recommended to others, and positive behavioral changes are being observed in students. In conclusion, it appears that parents prioritize the Quran courses offered by the Religious Affairs Directorate for the 4-6 age group, are satisfied with the services they receive, and their expectations are largely met.

Keywords: religious education, non-formal religious education, Quran courses for 4-6 age groups, pre-school religious education, parent.

ÖNSÖZ

Eğitim, ailede başlayıp okulda devam eden bir süreçtir. Bu sürecin en kritik evresini okul öncesi dönem oluşturmaktadır. Özellikle dini eğitimin erken yaşlarda verilmesi, çocuğun dini hayatının temellerinin atılmasına ve sağlıklı, dengeli bir kişilik geliştirmesine önemli katkı sağlamaktadır. Ancak bu dönemde verilecek hatalı ya da yetersiz bir dini eğitim, çocuğun dini gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu açıdan bakıldığında, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın (DİB) 2013 yılından itibaren 4-6 yaş grubuna yönelik Kur'an kursları aracılığıyla sunduğu din eğitimi hizmeti, önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır. Bu araştırma, DİB'e bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında verilen eğitimin niteliğini incelemek, velilerin memnuniyet düzeylerini ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, bu kursların geliştirilmesine yönelik katkı sunulması hedeflenmektedir.

Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına dair görüş ve beklentilerinin ele alındığı bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi ve konuyla ilgili literatüre yer verilmiştir. İkinci bölümde, kavramsal çerçeve kapsamında temel kavram tanımları yapılmış; 4-6 yaş grubu Kur'an kursları ile ilgili bilgi verilmiş ve okul öncesi dönemde çocukların gelişim özellikleri açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemi, çalışma grubu, veri toplama süreci ve analiz yöntemleri hakkında bilgi verilerek açıklanmıştır. Dördüncü bölümde, araştırma bulguları ve yorumlara yer verilmiştir. Beşinci bölümde ise genel değerlendirme yapılmış ve öneriler oluşturulmuştur.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgi ve tecrübeleriyle bana rehberlik eden, değerli görüş ve önerileriyle çalışmamın her aşamasında katkı sunan tez danışmanım Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR'e en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, fikirlerine her zaman başvurduğum Prof. Dr. Adem GÜNEŞ ve Doç. Dr. Ayşegül GÜN'e, araştırma sürecinde anket formunun hazırlanmasında katkı sağlayan alan uzmanlarına ve öğrencilere, sahada desteğini esirgemeyen 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenlerine ve öğrenci velilerine teşekkür ederim.

Ayşemen YILMAZ

18/09/2025

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.3. Araştırmanın Sayıtları.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. İlgili Çalışmalar	4

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Din Eğitimi.....	8
2.1.1. Ailede Din Eğitimi.....	9
2.1.2. Okulda Din Eğitimi.....	11
2.1.3. Yaygın Din Eğitimi.....	13
2.2. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları	14
2.2.1. Kur'an Kursu	14
2.2.2. 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu	15
2.2.2.1. Yasal Dayanağı, Amacı ve Önemi.....	15
2.2.2.2. Öğretim Programı, Öğrenme Alanları ve Uygulama Esasları.....	16
2.2.2.3. Fiziki Özellikleri.....	17
2.2.2.4. Öğreticilerinin Yeterlikleri ve Görevlendirme Kriterleri.....	19
2.2.2.5. Sınıf Oluşturma ve Öğrenci Kabul Kriterleri	20

2.2.2.6. Eğitim-Öğretim Materyalleri.....	20
2.3. Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi.....	21
2.3.1. Fiziksel Gelişim.....	22
2.3.2. Bilişsel (Zihinsel) Gelişim	24
2.3.3. Sosyal-Duygusal Gelişim.....	25
2.3.4. Ahlaki Gelişim.....	27
2.3.5. Dini Gelişim	29
III. BÖLÜM	
3. YÖNTEM.....	32
3.1. Araştırmanın Yöntemi	32
3.2. Çalışma Grubu.....	32
3.3. Veri Toplama Aracı	32
3.4. Verilerin Analizi.....	33
3.5. Geçerlik ve Güvenilirlik.....	34
IV. BÖLÜM	
4. VELİLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR’AN KURSLARINDAN MEMNUNİYET VE BEKLENTİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	35
4.1. Araştırmaya Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri.....	35
4.2. Veli Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	37
4.2.1. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursuna Çocuklarını Gönderme Sebeplerine İlişkin Görüşleri.....	37
4.2.2. Velilerin Çocuklarının 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursuna Yönelik Tutumuna İlişkin Görüşleri.....	40
4.2.3. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursuna İlişkin Genel Görüşleri	42
4.2.4. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursunda Verilen Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri.....	47
4.2.5. Velilerin Çocuklarında Gözlemledikleri Kazanımlara İlişkin Görüşleri	52
4.2.6. Velilerin Çocuklarının 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursunda Edindikleri Bilgi ve Deneyimleri Paylaşma Durumuna İlişkin Görüşleri.....	55

4.2.7. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerine Yönelik Görüşleri	57
4.2.8. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinden Beklentilerine İlişkin Görüşleri.....	62
4.2.9. Velilerin Kurs Çalışanına Dair Memnuniyet Durumlarına Yönelik Görüşleri	66
4.2.10. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Durumuna İlişkin Görüşleri.....	70
4.2.11. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Şartlarına Yönelik Beklentileri	76
4.2.12. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunu Tavsiye Etme Durumlarına İlişkin Görüşleri.....	82

V. BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	86
KAYNAKÇA	98
EKLER	106
Ek 1. Görüşme Formu.....	107
Ek 2. Etik Onay İzni	109
Ek 3. Gönüllü Katılımcı Formu.....	111
Ek 4. Görüşme İzin Dilekçesi	112
Ek 5. Görüşme İzni.....	113
ÖZ GEÇMİŞ.....	114

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Velilerin Kişisel Özellikleri	35
Tablo 2. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna Çocuklarını Gönderme Gerekçeleri	37
Tablo 3. Velilerin Çocuklarının Kur'an Kursuna Yönelik Tutumuna İlişkin Görüşleri.....	40
Tablo 4. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursundan Memnun Oldukları ve Memnun Olmadıkları Yönler.....	42
Tablo 5. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yeterliliğine Dair Değerlendirmeleri.....	47
Tablo 6. Çocuğun Kursta Öğrendiklerinden Velileri Mutlu Eden Bilgiler.....	52
Tablo 7. Çocukların 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Öğrendiklerini ve Deneyimlerini Velilerle Paylaşma Durumları.....	55
Tablo 8. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerine Yönelik Görüşleri.....	57
Tablo 9. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerinde Görmek İstedikleri Özellikler	62
Tablo 10. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Personellerinden Memnuniyet Durumları	66
Tablo 11. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Durumuna Yönelik Değerlendirmeleri.....	70
Tablo 12. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Durumuna Yönelik Beklentileri	76
Tablo 13. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunu Tavsiye Etme Nedenleri	83

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
Md.	Madde
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
RG	Resmî Gazete
TDK	Türk Dil Kurumu
V	Veli
Vd	ve diğeri/diğerleri

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

İnsanın eğitimi doğum öncesi dönemde başlamakla birlikte, öğrenme kapasitesinin en yüksek olduğu evre, okul öncesi dönem olarak adlandırılan ilk çocukluk yıllarıdır. Bu dönem, çocuğun dini farkındalığının ve dini uyanışının başladığı kritik bir gelişimsel evredir. Çocuk, en çok zaman geçirdiği sosyal çevresi olan ailesinin yaşantısına bağlı olarak dine karşı ilgi ve merak duymakta; gözlemlediği dini ritüel, kavram ve olaylarla ilgili sorular sormakta ve anlamlı yanıtlar aramaktadır. Bu nedenle, okul öncesi dönemde çocuğa sunulacak dini bilgiler, doğru ve güvenilir kaynaklara dayanmalıdır. Sağlıklı bir din eğitimi, hem çocuğun dini kimliğinin temellerini oluşturacak hem de kişilik gelişimine olumlu katkılar sağlayacaktır. Aksi takdirde yetersiz veya gelişigüzel verilen dini eğitim, çocuğun dini gelişimini olumsuz etkileyebilir (Genç, 2019, 507).

Çocuğun yaşamının ilk durağı ailedir ve bu dönemde anne-baba önemli bir sorumluluk üstlenir. Çocuklar çevrelerinde olup bitenleri gözlemleyerek öğrenir ve bu sayede hayatı anlamlandırır. Bu nedenle ebeveynler, çocuklarına olumlu rol model olmak ve onların kişilik gelişimini destekleyecek bir çevre oluşturmakla yükümlüdür (Yazıbaşı, 2020, 99). Kur'an-ı Kerim de çocuk eğitiminin önemine dikkat çekmekte ve bu sorumluluğu anne-babaya yüklemektedir. Bu bağlamda ailelerin, çocuklarının eğitimine inandıkları dinin değerleri doğrultusunda yön vermesi gerekmektedir (Dodurgalı, 2011, 210). Öte yandan erken çocukluk döneminde kişilik ve kimlik gelişimini etkileyen bir diğer unsur ise okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Çocuklar ailede edinemedikleri bilgi ve deneyimleri bu kurumlarda kazanırlar. Dolayısıyla bu kurumların müfredatı, kitapları, ders materyalleri ve sınıf ortamı büyük önem taşımaktadır. Özellikle sevgi, güven, mutluluk ve bağlanma gibi temel duyguların doyurulması, kişilik oluşumunda belirleyici bir rol oynamaktadır (Yazıbaşı, 2020, 99). Araştırmalar, okul öncesi dönemin bireyin kişilik yapısının şekillendiği kritik bir evre olduğunu ortaya koymuştur (Cihandide, 2014, 89). Buna göre aileler ve okul öncesi öğretmenleri gelişim psikolojisinin sunduğu imkânlardan faydalananarak çocukların dini gelişimini daha sağlıklı bir şekilde destekleyebilirler.

Okul öncesi eğitim, özellikle 20. yüzyıldan itibaren giderek daha fazla önem kazanmış ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Din eğitiminin bu döneme entegrasyonu ülkeden

ülkeye farklılık göstermektedir. Türkiye örneğinde, formel din eğitimi çocuğun 10-11 yaşında olduğu ilkököl 4. sınıfta başlatılmaktadır. Buna karşın Batı ülkelerinde aynı eğitim, çocuğun 3 yaşında olduğu anaokulu döneminde başlamaktadır (Bahçekapılı, 89). Bu farklılık, erken yaşlarda din eğitiminin Türkiye’de yeterince uygulanmadığını göstermektedir. Ancak değişen toplumsal koşullar ve artan talepler, din eğitiminin daha erken yaşlarda başlamasını gündeme getirmiştir. Bu durum, erken yaşlarda sağlıklı bir din eğitimine duyulan ihtiyacı da artırmıştır. Bu süreçte, toplumu dini konularda bilgilendirme görevini üstlenen Diyanet İşleri Başkanlığı devreye girmiştir. Kurum, günümüze kadar her yaş grubuna yönelik olarak temel dini bilgiler ve Kur’an öğretimi sunan Kur’an kurslarıyla hizmet vermiştir. Ayrıca, 4-6 yaş aralığındaki çocuklara özel olarak tasarlanmış ayrı bir eğitim programını da uygulamaya koymuştur (Gün, 2016, 36). 2013 yılında yaş sınırlamasının kaldırılmasıyla DİB, 4-6 yaş grubuna yönelik Kur’an kurslarını pilot uygulama olarak başlatmış ve alınan olumlu sonuçların ardından bu kursları tüm il ve ilçelerde yaygınlaştırmıştır (Kasar - Aydın, 2023, 465-466). Bu gelişmeler ışığında, çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarına gönderen velilerin memnuniyet ve beklentilerinin, önceki çalışmalarla karşılaştırmalı olarak belirlenmesi ve böylece alandaki değişim ve farklılaşmaların ortaya konması büyük önem taşımaktadır. Zira hizmet kalitesini belirleyen temel unsurlardan biri, hizmeti doğrudan deneyimleyen bireylerin geri bildirim ve beklentileridir. Bu bağlamda, ‘Velilerin 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarından memnuniyet ve beklentileri nelerdir?’ sorusu araştırmamızın problem cümlesini oluşturmaktadır. Bu ana problem çerçevesinde şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Velilerin çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarına gönderme nedenleri nelerdir?
2. Çocukların Kur’an kursuna istekli ve severek katılım sağlamasında etkili olan faktörler nelerdir?
3. Veliler, Kur’an kurslarının hangi yönlerinden memnun kalıyor ve hangi yönlerini yetersiz buluyor?
4. Veliler, çocuklarının Kur’an kursunda aldığı eğitimi yeterli bulmakta mıdır?
5. Veliler, çocukların edindiği bilgiler arasında en çok hangi kazanımlardan memnun kalıyor?
6. Çocukların Kur’an kursunda öğrendiklerine dair velileriyle paylaştığı bilgiler nelerdir?
8. Velilerin kursun öğreticisine ilişkin görüşleri nasıldır?
9. Velilerin kursun öğreticisine ilişkin beklentileri nelerdir?
10. Velilerin yardımcı personele ilişkin görüşleri nasıldır?

11. Velilerin kursun fiziki koşullarına ilişkin görüşleri nelerdir?
12. Velilerin kursun fiziki koşullarına ilişkin beklentileri nelerdir?
13. Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kursunu çevresindekilere tavsiye etme nedenleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın temel amacı, DİB tarafından 2013-2014 eğitim-öğretim döneminde hayata geçirilen 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının, veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Araştırma kapsamında elde edilecek bulguların, kurslarda sunulan eğitimin nitelikli hâle getirilmesine katkı sağlaması, öğreticilere eğitim sürecini daha etkili planlamaları konusunda rehberlik etmesi, velilerin beklentilerini ortaya koyması ve sürece ilişkin olası aksaklıklara çözüm önerileri sunması beklenmektedir.

DİB'in önemli hizmet alanlarından biri olan 4-6 yaş grubu Kur'an kursları üzerine yapılan çalışmalar genellikle öğreticilere odaklanmıştır. Bu nedenle, eğitim-öğretim sürecinin önemli paydaşlarından olan velilerin görüşlerinin güncel olarak değerlendirilmesi ve elde edilen verilerin mevcut uygulamaların iyileştirilmesine kaynaklık etmesi açısından bu araştırma önem taşımaktadır. Ayrıca, çalışma sonuçları kurslarda verilen eğitimin toplumsal yansımalarının anlaşılmasına ve gelecekte alanda yapılacak araştırmalara temel oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

1.3. Araştırmanın Sayıtları

1. Veliler tarafından araştırma sorularına verilen yanıtların, onların gerçek görüş ve deneyimlerini yansıttığı varsayılmaktadır.
2. Araştırmada velilere yöneltilen soruların, çalışmanın yapısına uygun olduğu ve temel problemi ortaya koymaya yönelik içerik barındırdığı kabul edilmektedir.
3. Araştırmada tercih edilen yöntemin, araştırmanın amacıyla örtüştüğü ve hedeflenen sonuçlara ulaşmada uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın çalışma alanı, Amasya ili Merkez ilçesinde yer alan Akmesic Camii Kur'an Kursu, Kırklar Camii Kur'an Kursu, Şeyhcui Camii Kur'an Kursu ve Tevfik Efendi Camii Kur'an Kursu ile sınırlıdır.

3. Çalışma, yalnızca belirtilen Kur'an kurslarına devam eden 4-6 yaş grubu öğrencilerin velileriyle sınırlıdır.

4. Araştırma verileri, bu velilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilen nitel bulgularla sınırlıdır.

1.5. İlgili Çalışmalar

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın konusunu oluşturan 4-6 yaş grubu Kur'an kursları ve veli memnuniyeti kavramları çerçevesinde yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir. Literatürde yer alan bu çalışmalar, çalışmanın kuramsal temelini oluşturmakta ve elde edilen bulguların değerlendirilmesinde karşılaştırmalı bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma süresince başvuru kaynakları arasında yer alan çalışmalardan bazıları şunlardır:

Buketçi (2024) tarafından yapılan *Ebeveynlerin 4-6 Yaş Kur'an Kurslarını Tercih Etme Sebepleri* başlıklı yüksek lisans tezinde, nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılarak veriler elde edilmiştir. Kursa çocuğunu gönderen ebeveynlerle yapılan çalışmada, ebeveynlerin kursu tercih etme nedenleri arasında, çocuklarının dini ve ahlaki değerleri daha iyi öğrenmesini sağlama ve fiziki faktörler açısından tuvalet ve lavaboların çocuklara uygun olması gibi kriterlerin ön plana çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özçulha (2024) tarafından gerçekleştirilen *4-6 Yaş Kur'an Kursu Eğitimi Hakkında Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi* başlıklı yüksek lisans tezinde nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. 4-6 yaş grubu Kur'an kursu velileriyle yapılan çalışmada, velilerin kursu; çocukların gelişim özelliklerine uygun din eğitimi almaları açısından öğretim programı, müfredat, materyal, fiziki yapı ve öğretici yeterliliği yönünden yeterli buldukları görülmüştür. Araştırma sonuçları, öğretim programı ve müfredatın çocukların manevi gelişimlerini destekleyici şekilde ve gelişim özelliklerine uygun hazırlandığını; materyaller ve sınıf yapısının bu kazanımı sağlayacak biçimde oluşturulduğunu göstermiştir. Ayrıca, ailelerin çocuklarına din eğitimi vermedeki eksikliklerini tamamlayıcı bir işlev gören 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının, güvenilir ve işlevsel bir eğitim kurumu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çaldaştan (2024) tarafından gerçekleştirilen *Velilerin Çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur'an Kurslarına Gönderme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: 4-6 Yaş Grubu Üzerine Bir Çalışma* başlıklı yüksek lisans tezinde, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına devam eden çocukların velileriyle gerçekleştirilen bu çalışmada, velilerin büyük

çoğunluğunun verilen eğitimden memnun olduğu, beklentilerinin karşılandığı ve çocuklarının eğitim süreci sonunda olumlu kazanımlar elde ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, okul öncesi eğitimin içeriğine ağırlık verilmesi ve sürecin pedagojik desteğiyle yürütülmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

Öztürk (2022) tarafından hazırlanan *Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Verilen Eğitimin Yaşa Göre Kattığı Etkiler* başlıklı yüksek lisans tezinde, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini 12 öğretici ve 12 veli oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre, velilerin büyük bir kısmı Kur'an kurslarında verilen eğitimin çocuklarının gelişim özelliklerine uygun olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte bazı veliler, çocuklarının verilen etkinliklerde zorlandığını ve buna bağlı olarak yetersizlik hissi yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca yaş farklılıklarının arkadaşlık ilişkilerinde sorunlara yol açabildiği ve çocukların yaş gruplarına göre ayrı sınıflarda eğitim almalarının daha uygun olacağı yönünde görüşlerin öne çıktığı belirlenmiştir.

Akgül (2020) tarafından hazırlanan *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitiminin Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Amasya Örneği)* başlıklı yüksek lisans tezinde, velilerin DİB tarafından açılan 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında çocuklarının dini eğitim almasını önemsedikleri tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, veliler genel olarak verilen eğitimden memnun olduklarını belirtmiş; ancak dini eğitimin yanı sıra okul öncesi eğitimin de verilmesini talep etmişlerdir. Ayrıca öğretici yeterliliği ve kursun fiziki koşulları açısından da memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Tüfekçi (2020) tarafından hazırlanan *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi* başlıklı yüksek lisans tezinde, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada öğretici ve veli olmak üzere iki ayrı çalışma grubuyla veri toplanmış; Kırıkkale ilinde görev yapan 30 öğretici ile bu ilde çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna gönderen 30 veli örneklem grubunu oluşturmuştur. Elde edilen bulgulara göre; veliler okul öncesi dönemde verilen din eğitiminin gerekli ve önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca DİB'in yürüttüğü 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının bu ihtiyacı büyük ölçüde karşıladığı ifade edilmiştir. Velilerin kurslara yönelik beklentilerinin yüksek olduğu ve bu beklentilerin büyük oranda karşılandığı; öğretmenlerin ise sahada karşılaştıkları sorunları velilere yansıtmadıkları, genel olarak velilerin kurslardan memnuniyet duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bayka (2019) tarafından gerçekleştirilen *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi* başlıklı yüksek lisans

tezinde, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ilinde görev yapan 20 Kur'an kursu öğreticisi ile çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna gönderen 20 veli oluşturmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda; velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını genel olarak olumlu değerlendirdikleri, ancak program hakkında yeterli bilgi sahibi olmamalarından kaynaklı olarak bazı farklı beklentilere sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca bazı kursların fiziki koşullarının yetersiz bulunduğu da araştırmada öne çıkan bulgular arasında yer almaktadır.

Kurt (2017) tarafından gerçekleştirilen *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)* başlıklı yüksek lisans tezinde, bilimsel veri toplama araçlarından tarama (survey) modeli kullanılmış ve veri toplama aracı olarak anket tekniğine başvurulmuştur. Araştırma bulgularına göre, velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarından genel olarak yüksek düzeyde memnuniyet duydukları belirlenmiştir. Bununla birlikte, veliler eğitim-öğretim süreci, kursların fiziki koşulları ve öğretici formasyonu konularında iyileştirme beklentilerini dile getirmiştir. Velilerin çocuklarını bu kurslara göndermelerindeki temel nedenler arasında; çocuklarının Allah'ı ve Peygamber Efendimizi tanımaları, temel dini bilgileri öğrenmeleri, cami ve kurs ortamını sevmeleri, kendilerini ifade becerilerinin gelişmesi ve toplumsal kuralları öğrenerek sosyalleşmeleri yer almaktadır.

Tez çalışmalarının yanı sıra, 4-6 yaş grubu Kur'an kursları ve veli memnuniyeti konularına yönelik çeşitli makalelere de literatürde yer verildiği görülmektedir. Aşağıda bu alanla ilgili yapılan bazı makaleler konu başlıkları ve içerikleriyle birlikte özetlenmiştir:

Öztürk ve Bayrakdar (2024), *4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Verilen Eğitimin Çocukların Aile Ortamındaki Davranışlarına Yansıma Durumu* başlıklı çalışmalarında, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenini benimseyerek yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veri toplamışlardır. Araştırmada elde edilen bulgular, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında verilen eğitimin çocukların aile içi ilişkilerine olumlu yansıdığını göstermektedir. Ayrıca, kurs eğitimi sayesinde çocukların yemek adabı ve ibadetle ilgili davranışları öğrenmeye başladıkları, bunun yanında teknolojik araçları daha bilinçli ve amacına uygun şekilde kullanmaya yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kasar ve Aydın (2023), *Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Muş İli Örneği* başlıklı çalışmalarında nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenini kullanmışlardır. Araştırma bulgularına göre velilerin, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına ilişkin beklentilerinin büyük ölçüde karşılandığı; kursların fiziki koşullarının eğitim-öğretim faaliyetleri için uygun

olduğu; öğreticilerin pedagojik yeterlilik ve din eğitimi açısından donanımlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca velilerin, kursta gerçekleştirilen etkinlikleri içerik ve süre bakımından yeterli buldukları, çocuklarını kursa severek ve isteyerek gönderdikleri, çevrelerindeki kişilere de bu kursları tavsiye ettikleri tespit edilmiştir.

Ecer (2023), *Velilere Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursları (Van Örneği)* başlıklı çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenini kullanmıştır. Van ilinin üç merkez ilçesinde yer alan yedi Kur'an kursunun velileri çalışma grubu olarak belirlenmiş, ancak veriler yedi veliyle yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır. Araştırmada, velilerin kurs tercih sebepleri arasında dini eğitimin verilmesi, çocukların akranlarıyla sosyalleşmesi, kursun çevreden tavsiye edilmesi, devlete bağlı bir kurum olması ve örgün eğitimin yetersiz görülmesi yer almaktadır. Ayrıca, velilerin kursta kazanılan dini bilgi ve becerilerin günlük yaşama yansıdığını ve çocuklarda davranış değişikliği oluşturduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte, Şafii mezhebine mensup bireylerin yoğun yaşadığı bölgede bazı ibadetlerin toplumun gelenek ve kültürüne uygun şekilde öğretilmemesinin bir eksiklik olarak değerlendirildiği ve kurs sayısındaki artışa rağmen fiziksel koşulların henüz beklentileri karşılamadığı da ulaşılan bulgular arasındadır.

Demir ve Camadan (2019), *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İli Örneği* başlıklı çalışmalarında nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniğini kullanmışlardır. Araştırmada, velilerin çocuklarını Kur'an kurslarına göndermelerindeki temel motivasyonun, sağlıklı bir dinî ve ahlaki gelişim arzusu olduğu belirlenmiştir. Velilerin genel anlamda kurslardan memnun oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kursların fiziki mekânlarının yetersiz olduğu, donanım ve materyal açısından eksikliklerin bulunduğu, çalışan annelerin mesai saatleri ile kurs saatlerinin uyuşmadığı ve kurs sürelerinin hem günlük hem de dönemsel olarak yetersiz olduğu yönünde görüşler bildirilmiştir.

Gün (2016), *Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği* başlıklı çalışmasında, anket ve görüşme tekniklerini bir arada kullanmıştır. Samsun il merkezi ve ilçelerinde görev yapan 18 Kur'an kursu öğreticisi ile bu kurslara çocuklarını gönderen veliler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre veliler, öğreticileri pedagojik formasyon açısından yeterli bulmuş, öğretim programının öğrenci seviyesine uygun olduğunu ifade etmiştir. Ancak, öğrenme güçlüğüne dair sorulara genellikle olumsuz yanıtlar verilmiş ve kursların fiziki koşullarında ciddi eksikliklerin bulunduğu belirtilmiştir.

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Din Eğitimi

Eğitim, bireyin hem öğrenen hem de öğreten bir konumda bulunduğu ve davranışlarında kasıtlı değişikliklerin ortaya çıkmasını hedefleyen kapsamlı bir süreçtir (Ertürk, 1997, 12). Bu süreç, yalnızca bilgi kazandırmakla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda topluma uyum sağlayabilen, eleştirel düşünebilen, çözüm odaklı ve bağımsız bireyler yetiştirmeyi amaçlar (Kızılabdullah, 2021, 48-53). Eğitim, formal ortamlar (okul, kurs vb.) ile informal yollar (aile, çevre, toplum) aracılığıyla yürütülür; böylece bireyin bilgi ve davranış gelişimi çok boyutlu olarak desteklenir (Ev, 2021, 20).

Din, insan hayatının her alanında var olan ve ihtiyaç olarak ortaya çıkan bir olgudur (Doğan - Uçak, 2022, 404). İnsan, doğru ve güvenilir bir din eğitimi ile inanma ihtiyacını tatmin ederek mutlu olabilir. Din eğitimi, bireyin dini duygu, düşünce ve davranışlarında gelişim sağlayan ve bu gelişime rehberlik eden bir süreçtir (Ev, 2021, 27). Bu eğitim, insanın fitratındaki dini duygu ve ihtiyaçları dikkate alarak bireyin din olgusunu anlamasına ve inandığı dinin yaşam biçimini öğrenmesine katkı sağlar (Okumuşlar, 2021, 61) ve bireyin gelişimsel özellikleri ile çevresel etmenleri bütünleştirerek yararlı hale gelmesini destekler (Keyifli, 2013, 118-119).

Din eğitimi, genel eğitim süreci içinde bireyin dinî bilgi, tutum ve davranışlarını kazandığı çok boyutlu bir öğrenme alanıdır. Bu eğitim; inanç, ibadet, ahlâk ve değerler gibi içeriklerin aktarılmasını ve bireyin bu alanlarda gelişimini amaçlar (Nazıroğlu, 2022, 22). Din eğitimi, yalnızca tek bir mekâna bağlı kalmayıp, aile, okul, cami ve toplumun farklı alanlarında hem formal hem de informal yollarla uygulanır (Nazıroğlu, 2022, 27-28).

Din, insanın mutlak varlığa yönelme süreci ve bu etkiler altında gelişimini ifade ederken (Bilgin, 1995, 15), eğitim bireyin doğuştan gelen yeteneklerini keşfetmesini ve geliştirmesini mümkün kılar (Bilgin, 1995, 38). Sonuç olarak, din ve eğitimin ortak amacı, bireyin potansiyelini açığa çıkarmak ve toplum yararına erdemli bireyler yetiştirmektir (Dodurgalı, 2011, 18).

Din eğitimi, insanın doğumundan itibaren, hatta anne karnındayken informal olarak başlayan bir süreçtir ve formal eğitimle desteklenmelidir. Türkiye’de din eğitimine okul öncesi dönemde başlanması önem arz etmektedir; zira bu dönemde çocukta zihin oluşumu

yaklaşık %60 oranında tamamlanmakta ve davranış kazandırma süreci daha etkili olmaktadır (Çağaltaş vd., 2024, 1017). Bu nedenle din duygusunun geliştirilmesi, din eğitiminin temel görevlerinden biridir (Keyifli, 2013, 119). Bu bağlamda, eğitimin erken yaşta başlatılması, bireyin kişilik ve değerler dünyasının şekillenmesi açısından kritik bir rol oynar. Erken yaşta verilen din eğitimi, çocuklukta bireyin daha hoşgörülü, farklı düşüncelere ve dinlere saygılı, yardımsever ve topluma uyumlu hâle gelmesine imkân tanır. Ayrıca, güvene dayalı değerlerin gelişimini destekleyerek sosyal ilişkilerinde güvenilir olmasını da teşvik eder (Yazıbaşı, 2017, 315-316)

Bu genel çerçevede, din eğitiminin insan hayatının her evresinde önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Özellikle çocukluk dönemi, bireyin zihinsel, duygusal ve ahlaki yapısının şekillendiği kritik bir evre olarak öne çıkar; bu dönemde verilen planlı ve gelişimsel özelliklere uygun din eğitimi, bireyin kişilik ve değerler dünyasının temellerini atar. Erken yaşta kazanılan dini bilgi ve deneyimler, ileriki yaşamda bireyin inanç, tutum ve davranışlarını şekillendirir. Böylece çocuklukta yürütülen etkili din eğitimi, hem bireysel kimliğin sağlıklı biçimde gelişmesine hem de toplumsal uyumun güçlenmesine katkı sağlar.

2.1.1. Ailede Din Eğitimi

Aile, evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuk ve kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir (TDK, 11 Ağustos 2025). Birey, toplumla bütünleşmeden önce bu sosyal birlik içinde bazı değer ve kültürlerle tanışır. İslam dini, evliliği teşvik ederek aileye kutsal anlamlar yüklemiş ve Kur'an-ı Kerim'de aileyi eşlerin birbirleriyle huzur bulduğu, sevgi ve merhamet bağının kurulduğu bir birliktelik olarak nitelendirmiştir (Kur'an Yolu, 21 Ağustos 2025, er-Rûm 30/21; Dodurgalı, 2011, 143-144). Aynı zamanda Kur'an'da, çocukların anne-baba için göz aydınlığı olduğu ve aile bireylerinin birbirlerine karşı sorumlulukları vurgulanmıştır. Bu çerçevede aile, sağlıklı bir toplumun temelini oluşturur (Köylü - Oruç, 2020, 113).

Ailenin işlevleri biyolojik, psikolojik, sosyolojik ve eğitim boyutlarında incelenebilir (Gökçe, 1976, 61). Biyolojik işlev, ailenin insan neslinin devamını sağlayarak toplumun varlığını korumasıdır (Yıldız, 2023, 255). Psikolojik işlev, ailenin bireylere sevgi, güven ve duygusal destek sağlayarak ruhsal gelişimlerini güvence altına alması ve cinsel dürtüleri toplumsal ve ahlaki değerlere uygun şekilde düzenlemesidir (Hökelekli, 2016, 174-175). Ailenin sosyolojik işlevi, çocuğun kültürel değerleri benimsemesini, dil ve iletişim becerilerini geliştirmesini, toplumsal ilişkiler kurmasını ve tarih bilinciyle topluma uyum

sağlamasını sağlamaktır (Yıldırım, 1997, 124). Eğitim işlevi ise ailenin çocuğa değerleri, kuralları, temel yaşam becerilerini ve çoğunlukla ailenin uğraştığı mesleğe yönelik hazırlığı kazandırmasıdır (Gökçe, 1976, 61).

Kur'an, eğitimin önemini aile bağlamında ele almakta ve anne-babayı sorumlu kılmaktadır. Nitekim "Ey iman edenler! Nefsinizi ve ailenizi ateşten koruyunuz" (Kur'an Yolu, 21 Ağustos 2025, et-Tahrîm 66/6) buyruğu, ebeveynin hem kendi dini hayatını hem de çocuklarının dini gelişimini koruma ve yönlendirme görevine işaret etmektedir (Dodurgalı, 1984, 9). Bu bağlamda ailenin temel görevi, çocuğu hayata hazırlamak; ona ahlaki değerler, doğru alışkanlıklar ve dini bilgiler kazandırmaktır (Usta, 2009, 87). Özellikle okul öncesi dönem, bu görevlerin en etkili biçimde yerine getirildiği kritik bir evre olarak görülmektedir (Bayraktar, 1995, 117).

Aile, çocuklarda dini ve ahlaki değerlerin oluşmasında ilk basamağı oluşturur. Çocuğun dini gelişimi, ailede aldığı eğitim ve aile temelli uygulamalarla şekillenir; genetik olarak dini yapılar oluşturmaya meyilli bireylerin dindarlık biçimini, aidiyet hissettikleri kültürel çevre belirler (Tarhan, 2010, 63). Dolayısıyla, dini değerlerin benimsetilmesi, yaşatılması ve aktarılması büyük ölçüde aile aracılığıyla gerçekleşir. Din, hem bir inanç sistemi hem de bir ibadetler bütünü olarak, çocuğun dünyasında ailenin sunduğu modeller üzerine inşa edilir (Konuk, 1994, 24). Bu süreç, çocuğun tutum ve davranışlarının şekillenmesinde ve dini inançlarının uyarılmasında önemli bir rol oynar (Özdemir, 2019, 315).

Erken çocuklukta ailede verilecek din eğitimi, amaç, içerik, öğrenme ortamı ve değerlendirme açısından planlanmalıdır. Amaç, çocuğun sonraki yaşlarda sağlıklı bir dini ve ahlaki gelişim altyapısı kazanmasını sağlamaktır. İçerik, çocuğun ilgi, ihtiyaç ve sorularına uygun olmalıdır; öğrenme ortamı ise çocuk merkezli ve doğal olmalıdır. Değerlendirme aşaması, bilgilendirme, biçimlendirme, tanımlama ve sonuç boyutlarını kapsamalıdır. Bilgilendirme sürecin yürütülmesini, biçimlendirme çocuğun katılımını, tanımlama öğretim ve öğretmen performansını, sonuç ise belirli bir aşamaya ulaşıldığını gösterir (Doğan - Uçak, 2022, 415-419).

Ailede din eğitiminde dikkat edilmesi gereken temel ilkeler şunlardır: Anne-babalar, çocukları için eğitim sorumluluğunu benimsemeli, örnek olmalı, çocuğun gelişim özelliklerini gözetmeli, sevgiye dayalı bir eğitim sunmalı, sağlıklı iletişim ortamı oluşturmali, zaman ve mekânı uygun kullanmalı, inanç, ibadet ve ahlak eğitimini birlikte vermelidirler. Ayrıca, din eğitimine engel olabilecek faktörler tanınmalı ve uygun stratejiler geliştirilmelidir (Gün, 2022, 189-197; Özdemir, 2002, 117).

Ailenin üstlendiği bu temel sorumluluklar, günümüzde okul öncesi din eğitimi ile kurumsal bir boyut kazanmıştır. Özellikle DİB tarafından yürütülen 4-6 yaş grubu Kur'an kursları, ailede başlayan dini ve ahlaki eğitimi destekleyici bir işlev görmektedir. Bu kurslarda çocuklara, yaş gelişimlerine uygun yöntemlerle temel dini bilgiler, değer eğitimi ve Kur'an sevgisi kazandırılmakta; böylece ailede verilen dini eğitimin sürekliliği sağlanmaktadır. Bu bağlamda, okul öncesi din eğitimi ve 4-6 yaş grubu Kur'an kursları, ailenin eğitimdeki rolünü tamamlayıcı ve pekiştirici bir unsur olarak değerlendirilebilir.

2.1.2. Okulda Din Eğitimi

Okul, aileden sonra çocuğun dâhil olduğu ilk sosyal ortam olup, ailede kazanılan eğitimin toplum içinde devamlılığını sağlayan temel kurumlardan biridir. Toplum, bireyleri kendi sürekliliğini güvence altına alacak biçimde özgün bir eğitim süreci içinde yetiştirir. Ancak bireyin yetişmesi ve özellikle din eğitimi, tesadüflere ya da kültürlemenin rastlantısal etkilerine bırakılmamalıdır (Akyürek, 2021, 90). Bu bağlamda okul, toplumun eğitim ihtiyacını karşılamak ve millî eğitimin genel amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulmuş; bireye çeşitli bilgi, beceri ve alışkanlıkları sistematik bir biçimde kazandıran (Oğuzkan, 1974, 120) bir kurum olarak tanımlanmaktadır.

Okul, toplumun şartları, ihtiyaçları ve imkânlarına göre içerik belirleyen; aynı zamanda devlet politikalarının uygulanmasına aracılık eden bir sosyal kurumdur. Farklı toplumsal grupların beklenti ve ihtiyaçlarının karşılaştığı bu alan, toplumsal ilerleme ve kalkınmada önemli bir rol oynar. Dolayısıyla okul, hem bireysel hem de toplumsal gelişimi destekleyici bir işleve sahiptir (Bilgin, 1995, 84-85). Ancak aile ve okulda çocukla kurulan ilişkiler, çocuğun yaşına uygun biçimde anlaşılmadığında veya zamanında gerekli yönlendirmeler uygulanmadığında, çocukluk döneminde fark edilmeyen zararlı süreçler ortaya çıkabilir. Ana-baba ve öğretmenlerin, çocukların bireysel gelişim güçlerini yeterince dikkate almadan yönlendirmeleri, çocuğun manevi ve ahlaki gelişimi ile temel değerleri kavrama sürecini olumsuz etkileyebilir. Bu noktada okulda verilen din eğitimi, çocuğun değerler sistemini geliştirmesi, ideal kavramını anlaması ve temel bilgileri içselleştirmesi açısından kritik bir rol oynar. Sistematik ve planlı bir din eğitimi, ailedeki eğitimi destekleyerek eksik veya hatalı yönlendirmelerin yol açabileceği olumsuz etkileri azaltır ve çocuğun manevi gelişimini güçlendirir (Mehmedoğlu, 2005, 140). Bu çerçevede, okulda verilen eğitim yalnızca akademik bilgi ve beceri kazandırmakla kalmaz; aynı zamanda çocuğun ahlaki, manevi ve kültürel gelişimini de destekler. Din eğitimi, bireyin değerler

sistemini oluşturması, aidiyet duygusunu geliştirmesi ve toplumsal ilişkilerini sağlıklı bir biçimde yürütmesi açısından kritik bir rol oynar. Bu nedenle okul, aile ile çocuğun manevi gelişiminde en önemli eğitim alanlarından biridir.

Okullarda din eğitimi; bireyin inanma ve aidiyet duygularını geliştirmesi, dini sosyalleşmesi, kültürel değerleri tanınması, hayatı anlamlandırması, öğrendiklerini günlük yaşamla ilişkilendirmesi ve problem çözme becerisini güçlendirmesi açısından önemli bir işleve sahiptir (Akyürek, 2021, 97-105). Özellikle okul öncesi dönem, bireyin bilişsel, psikomotor, sosyal, duygusal ve dil gelişimlerinin büyük kısmını tamamladığı kritik bir süreçtir. Bu dönemde kazanılan deneyimler, ileriki yaşamı derinden etkilemekte; çocukların gizli yeteneklerini keşfetmeleri, sosyalleşmeleri ve bağımsızlık kazanmaları açısından belirleyici olmaktadır. Yapılan araştırmalar, okul öncesi eğitim alan çocukların bilişsel, sosyal ve akademik bakımdan daha donanımlı olduklarını göstermektedir (Cihandide, 2014, 87-91).

Dolayısıyla bu süreçte dini ve ahlaki gelişim, çocuğun manevi yönünün desteklenmesine katkı sağlayan bir boyut olarak değerlendirilmektedir. Eğitim sürecinde din eğitiminin yer alması, çocuğun değerler ve anlam dünyasının şekillenmesinde rol oynayabilmektedir. Bu kapsamda, okul öncesi din eğitiminde sözlü ğretim, oyun, öz bakım, taklit, sanatsal faaliyetler ve bireysel yetenekleri geliştirmeye yönelik etkinliklerin dinî ve ahlakî gelişimi destekleyecek şekilde planlanması gerekmektedir (DB, 2018, 24).

Örgün eğitimde programlı din ğretimi ilkokul dördüncü sınıftan itibaren başlamaktadır (Cebeci, 2005, 38). Bu kapsamda “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi”, “Arapça”, “Kur’an-ı Kerim”, “Temel Dini Bilgiler” ve “Peygamberimizin Hayatı” dersleri okutulmaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ilkokul 4. sınıf ve ortaokulda zorunlu; Arapça ilkokul 2. sınıftan itibaren seçmeli; diğer din dersleri ise ortaokul seviyesinde seçmeli olarak sunulmaktadır (MEB, 17 Mayıs 2025). Örgün eğitimde din öğretiminin dördüncü sınıftan itibaren başlaması, çocukların dini, ahlaki ve manevi gelişimlerinin çok daha erken yaşlarda başladığı gerçeğini değiştirmemektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde verilen din eğitimi büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde okul öncesi dönemde din eğitimi, değerler eğitimi kapsamında sunulan özel anaokulları ve DB’e bağlı 4-6 yaş grubu Kur’an kursları aracılığıyla yürütülmektedir (Aybey, 2022, 921). Ancak Türkiye’de okul öncesi kurumların resmî programlarında din eğitimine yer verilmemekte, bu nedenle etkinlik ve materyallerde dini sembollere rastlanmamaktadır (Sağlam, 2018, 21). Nitekim okulda verilen din eğitimi de ailedeki kadar önemlidir; çünkü dini bilgilerin sistematik bir çerçevede çocuğa aktarıldığı yer okuldur

(Köylü - Oruç, 2020, 135). Bu bağlamda 4-6 yaş grubu Kur'an kursları, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun yöntemlerle temel dini bilgileri öğrenmelerini, değer eğitimi almalarını ve Kur'an-ı Kerim'e sevgi geliştirmelerini sağlayarak ailede verilen eğitimi desteklemektedir. Dolayısıyla bu kurslar, okulda başlayan din eğitiminin erken çocukluk dönemiyle bütünleşmesini sağlayan önemli bir basamak olarak değerlendirilebilir.

2.1.3. Yaygın Din Eğitimi

Yaygın din eğitimi, insanlık tarihi boyunca var olmuş ve peygamberlerin vahiy tebliğ çalışmalarıyla şekillenmiş bir eğitim biçimidir (Doğan, 2021, 275). Peygamberlere gelen vahiy ile başlayan bu süreç, yakın dönemde sistemleşmiş ve kurumsallaşmıştır. Konuya yönelik farklı tanımlamalar yapılmış olup, en kapsayıcı tanımlardan biri Tosun'a aittir. Ona göre yaygın din eğitimi; örgün eğitim dışında ya da onunla, dini bilgi edinme ihtiyacı duyan veya talep eden yetişkinlere ve okul dışındaki bireylere yönelik olarak, kamu kurumları ya da özel kuruluşlar tarafından yürütülen, planlı ve amaçlı bir öğretim sürecidir. Bu süreç, kişilerin dini bilgilerini geliştirmelerine ve dini hayatı daha bilinçli şekilde anlamlandırmalarına yardımcı olmayı hedefler (Tosun, 2021, 196).

Yaygın din eğitimi, hayat boyu öğrenme felsefesi doğrultusunda gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmektedir. Uygun yöntem ve iletişim araçlarıyla bireylerin dini yönden bilinçlenmesini sağlamak ve dini yaşantılarını sağlam bir zemine oturtmak temel hedeftir. Bu bağlamda yaygın din eğitiminin temel amaçları şunlardır (Demircioğlu - Çelik, 2020, 13; Doğan, 2021, 280-281):

1. İslam dininin doğru şekilde tanınmasını sağlamak ve bireyleri temel dini bilgiler konusunda bilgilendirmek,
2. Dini bilgi ve beceriler kazandırarak bireylerin hayatın dini boyutuyla başa çıkmalarına yardımcı olmak,
3. Batıl inanç ve hurafelerden uzak, sağlam bilgiye dayalı dini bilinç ve yaşantı oluşturmak,
4. İbadetlerin doğru ve usulüne uygun yapılmasına rehberlik etmek,
5. Dini ve ahlaki sorunlarla karşılaşan bireylerin çözüm geliştirmelerini desteklemek,
6. Kur'an-ı Kerim'in doğru okunmasını ve meal okuma alışkanlığı kazandırılmasını sağlamak,
7. İslam dininin evrensel değerlerini doğru yorumlayarak bireylerin bu değerlere

katkıda bulunmasını sağlamak.

Yaygın din eğitimi, dinin, eğitimin ve hayat boyu öğrenmenin taşıdığı değerle doğrudan ilişkilidir. Bu eğitim, bireylerin dini bilgi düzeyini artırmakla kalmaz, aynı zamanda kişiler arası ilişkilerde saygı, hoşgörü ve anlayışı güçlendirir; toplumsal bütünleşmeye, yardımlaşma ve dayanışma duygularının gelişmesine katkı sağlar. Örgün eğitim kurumları, farklı inanç ve değer yargılarına sahip bireylerin bir arada bulunduğu ortamlar olduğundan, dinin pratiklerinin uygulanması sınırlı olabilir; bu nedenle yaygın din eğitimi hem bireysel hem toplumsal uyum açısından önem taşır (Demircioğlu - Çelik, 2020, 14).

Hedef kitlesi açısından yaygın din eğitimi, tüm yaş gruplarını kapsar: okul öncesi ve okula devam eden çocuklar, okula gitmemiş veya eğitimini tamamlamamış gençler ve yetişkinler ile örgün eğitimlerini tamamlamış bireyler (Doğan, 2021, 282) şeklinde gruplandırılmaktadır. Bu eğitim, Kur'an kursları, cami, vaaz, hutbe, konferans, sempozyum ve internet gibi farklı alanlarda gerçekleştirilmekte ve resmî olarak DİB'e bağlı İl ve İlçe Müftülükleri, vaizler, Kur'an kursu öğreticileri, imam-hatipler ve idarî personel tarafından yürütülmektedir (Kurt, 2017, 8). Bu bağlamda son yıllarda özellikle 4-6 yaş grubu çocuklara yönelik açılan Kur'an kursları, hem erken yaş dini eğitiminin sistemli bir şekilde verilmesi hem de ailelerin bu konudaki taleplerinin karşılanması açısından yaygın din eğitiminin önemli bir parçası hâline gelmiştir.

2.2. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları

2.2.1. Kur'an Kursu

Ülkemizde yaygın din eğitimi faaliyetlerinin en önemli unsurlarından birini Kur'an kursları oluşturmaktadır. Kur'an kursu, Kur'an-ı Kerim'i okumak, anlamını öğrenmek, hafızlık yapmak ve temel dinî bilgiler edinmek isteyen bireylere yönelik eğitim sürecini ve bu eğitimin gerçekleştirildiği mekânı ifade eder (DİB, 2019a, md. 4).

Kur'an kursları; öğrenci sayısı, verilen eğitimin içeriği ve niteliği, kurs binalarının fiziki koşulları gibi ölçütler dikkate alınarak A, B, C ve D grupları şeklinde sınıflandırılmaktadır. Bu gruplandırmaya ilişkin usul ve esaslar ile fiziki mekâna dair teknik kriterler, DİB tarafından yayımlanan yönergelerle belirlenmektedir. Yeni bir kurs açılması, ilgili il müftülüğünün teklifi ve Başkanlığın onayı ile gerçekleştirilir (DİB, 2019a, md. 12).

Kur'an kurslarının temel amacı, bireylerin Kur'an-ı Kerim'i doğru okumalarını sağlamak ve İslam dinini tanımalarına rehberlik etmektir. Burada, Kur'an'ın yüzünden doğru

okunması öğretilir, tecvid kurallarıyla güzel okuma becerisi kazandırılır. Namaz ve diğer ibadetlerde okunan sûre, âyet ve dualar ezberletilir ve anlamları açıklanır. Hafızlık yapmak isteyenler için özel programlar uygulanır; İslam inanç esasları, ibadetler, ahlaki değerler ve Hz. Peygamber'in hayatına ilişkin bilgiler aktarılır. Eğitimler sosyal ve kültürel etkinliklerle desteklenir (DİB, 2019a, md. 13). Bu kapsamda, özellikle 4-6 yaş grubuna yönelik Kur'an kursları, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun yöntemlerle temel dini bilgileri öğrenmelerini, değer eğitimi almalarını ve Kur'an-ı Kerim'e sevgi geliştirmelerini amaçlamaktadır. Bu kurslar, ailede verilen dini eğitimi destekleyerek, erken çocukluk döneminde çocukların manevi gelişimlerini güçlendiren önemli bir basamak olarak değerlendirilmektedir.

2.2.2. 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu

Yaygın din eğitimi faaliyetleri içerisinde önemli bir yer tutan 4-6 yaş grubu Kur'an kursları, okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik olarak düzenlenen eğitim programlarıdır. Bu kurslar, çocukların erken yaşta dinî değerleri tanımasını ve benimsemesini destekleyen, oyun ve etkinlik temelli bir eğitim ortamı sunmaktadır.

DİB, Kur'an kurslarına devam eden kursiyerlerin büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması ve bu kadınların bir kısmının okul öncesi çağda çocuk sahibi olması gibi nedenlerle, çocuklarının da din eğitimi alabilmesine yönelik talepler doğrultusunda 4-6 yaş grubu Kur'an kursu uygulamasını başlatmıştır (DİB, 2022, 4). Bu uygulama ilk olarak 2013-2014 eğitim-öğretim yılında pilot illerde hayata geçirilmiş; ardından, 2014-2015 döneminden itibaren ülke genelinde yaygınlaştırılmıştır. Pilot uygulamanın gerçekleştirildiği şehirler arasında Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Diyarbakır, Gaziantep, Adana, Samsun, Erzincan ve Rize yer almaktadır (Korkmaz, 2018, 327).

Yoğun talep üzerine uygun fiziksel koşullara sahip mekânlarda 4-6 yaş grubuna kurslar açılmıştır. Kayıt işlemleri ve program uygulamaları Başkanlık tarafından belirlenen esas ve süreler doğrultusunda yürütülmektedir (DİB, 2019a, md. 16).

2.2.2.1. Yasal Dayanağı, Amacı ve Önemi

Türkiye'de yaygın din eğitimi faaliyetlerine katılımda geçmişte belirli yaş sınırları getirilmiş (RG, 22 Temmuz 1999, md. 1/3), ancak 2012 yılında yürürlüğe giren düzenlemelerle bu sınırlama kaldırılmış ve erken yaşta din eğitimi alma hakkı resmî olarak kabul edilmiştir (RG, 07 Nisan 2012). Bu değişiklikle birlikte DİB, okul öncesi dönemdeki

çocukların din eğitimi ihtiyacını karşılamak amacıyla ‘4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Öğretim Programı’nı hazırlamıştır.

Programın hedefleri, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri çerçevesinde belirlenmiş olup, çocukların İslami değerleri anlamlandırmalarını ve günlük yaşamlarına yansıtma ve desteklemeyi esas alır. Bunun yanında, Kur’an-ı Kerim’in hem ses hem görsel biçim özelliklerini tanımaları, Allah sevgisine dayalı bir inanç geliştirmeleri, yaratılıştaki düzeni kavramaları; Peygamber Efendimizin kişiliğini ve ahlaki özelliklerini öğrenerek örnek alma bilinci kazanmaları da programın odak noktaları arasında yer almaktadır. Program, aynı zamanda çocukların sağlıklı bir dinî ve ahlaki gelişim sergilemelerini ve dinî kavramlarla ilgili olumlu deneyimler edinmelerini amaçlamaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için öğrenme ortamları, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, motor, dil ve öz bakım gelişim alanlarını destekleyecek şekilde tasarlanmakta, çeşitli etkinliklerle zenginleştirilmektedir (DİB, 2022, 6). Kursların temel amacı, çocuklarda dini kavramlar, değerler ve davranışlara olumlu bir bakış açısı kazandırmak; Allah, peygamber, namaz ve cami gibi temel dini unsurlarla anlamlı bir ilişki kurmalarını sağlamaktır. Ayrıca erken yaşta dini kavramlara dair sağlam bir temel oluşturmak ve farkındalık kazandırmak programın öncelikli hedefleri arasındadır (Kısım, 2023, 16).

4-6 yaş dönemi, çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duyuşsal gelişimlerinin bütüncül ilerlediği kritik bir süreçtir. Bu dönemde dinî ve ahlakî alan, sağlıklı bir kişilik gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak öne çıkmaktadır. Küçük yaşta olsalar da çocukların dinî içerikleri öğrenmeye yatkın olmaları ve öğrendiklerini davranışlarına yansıtma ve bu yaşlarda verilen eğitimin niteliğini belirleyen en önemli unsurlardandır. Dolayısıyla 4-6 yaşta sunulan din eğitimi, çocukların dini gelişimini desteklemenin yanı sıra ileriki yaşlardaki düşünce ve değer dünyalarının şekillenmesinde de belirleyici bir rol oynamaktadır (Koçoğlu, 2024, 381).

2.2.2.2. Öğretim Programı, Öğrenme Alanları ve Uygulama Esasları

DİB, 2012 yılında din eğitiminde yaş sınırlamasının kaldırılmasının ardından, 4-6 yaş grubuna yönelik Kur’an Kursu öğretim programını geliştirmiştir. Program ilk olarak 2013 yılında yürürlüğe girmiş, 2018 yılında güncellenmiş ve 2022 yılında, akademisyenler, pedagoglar, Kur’an kursu öğreticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin katkılarıyla çoklu katılım anlayışı doğrultusunda yeniden yapılandırılmıştır. Programın temel amacı, sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk ve doğruluk gibi değerleri çocuklara

kazandırmak, onların ahlaki gelişimlerini desteklemek ve insan olma yolunda en iyiye ulaşmalarını sağlamaktır. Bunun yanında Kur'an-ı Kerim'in çocukların seviyelerine uygun şekilde hem ses hem şekil olarak tanıtılması da öncelikli hedefler arasındadır (DİB, 2022, 4).

Genel Müdürlük bu süreçte, toplantılar, çalıştaylar, anketler, EHYS üzerinden toplanan yıllık veriler ve öğretici eğitimlerinde yapılan atölye çalışmalarıyla programın uygulanmasını sürekli olarak değerlendirmiştir. Elde edilen geri bildirimler sonucunda programın yarım ve tam gün uygulanması, konu ve kazanımların yeniden düzenlenmesi ve çocukların gelişim alanlarını destekleyici etkinliklerin eklenmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu doğrultuda akademisyenler, uzmanlar ve öğreticilerden oluşan bir komisyon marifetiyle program güncellenmiş ve altı temel alan altında yeniden yapılandırılmıştır: Kursu Uyum Süreci, Dini Bilgiler, Değerler Eğitimi, Kur'an-ı Kerim, Tamamlayıcı Kazanımlar ve Beslenme-Temizlik (DİB, 2022, 5). 2023 yılında Kur'an-ı Kerim ve Değerler Eğitimi alanlarına ilişkin programlar yenilenmiştir ve ihtiyaçlar doğrultusunda programlar güncellenmeye devam etmektedir.

Program, yarım ve tam gün uygulamaları kapsayacak şekilde tasarlanmış olup, Kursu Uyum Süreci, Dini Bilgiler, Değerler Eğitimi, Kur'an-ı Kerim, Tamamlayıcı Kazanımlar ve Beslenme-Temizlik olmak üzere altı temel alanı içermektedir (DİB, 2022, 5). Esnek çerçeve öğretim yaklaşımı benimsenmiş olup, yarım gün sınıflarda 25-30 saatlik, tam gün sınıflarda ise 60 saate kadar eğitim verilmektedir. Ayrıca talep doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşlarında "4-6 Yaş Grubu Değerler Eğitimi Programı" (5 saat) ve "4-6 Yaş Grubu Kur'an-ı Kerim Öğretim Programı" (5 saat) uygulanabilmektedir (DİB, 2024, 7).

Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, her yaz döneminde Kur'an kursları ve uzun dönem Kur'an kurslarının başlamasından önce gönderdiği uygulama esasları ile eğitim-öğretim süresince Kur'an kursu hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esasları detaylı şekilde belirlemektedir (DİB, 2023, 20). Bu esaslarda; eğitim-öğretim yılı takvimi, yaygın din eğitimi veren Kur'an kurslarında uyulması gereken kurallar, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin düzenlemeler, çeşitli projeler ve eğitim-öğretimin kalitesini artırmayı hedefleyen faaliyetler ile geçici öğretici görevlendirmeleri gibi önemli konular yer almaktadır (DİB, 2024, 1).

2.2.2.3. Fiziki Özellikleri

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının çocukların gelişim özelliklerine uygun şekilde hazırlanması il ve ilçe müftülüklerinin sorumluluğundadır. Kurslar, eğitim-öğretim

faaliyetine başlayabilecek düzeye ulaştıklarında DİB tarafından açılış onayı verilmektedir. Fiziki mekân ve donanım standartları, ‘Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönergesinde belirtilmiştir (DİB, 2019b, md. 56)

- Bu standartlara göre 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarında kullanılan bina ve sınıfların düzenlenmesinde çocukların güvenliği, sağlığı ve gelişim ihtiyaçları öncelikli olarak dikkate alınmalıdır. Sınıflarda kullanılan malzemelerin doğal, kimyasal içermeyen, dayanıklı, kırılmaz ve mümkünse yerel ürünlerden seçilmesine özen gösterilmelidir. Bina girişleri, çocukların rahat giriş-çıkış yapabilmelerini sağlayacak ve velilerin bekleme salonu olarak da kullanılabilir şekilde düzenlenmelidir. Çocukların kullandığı odaların kapıları içeriden dışarıya açılmalı; balkonlar kullanılmamalı veya kapalı tutulmalı, pencereler ise çocukların tırmanıp açamayacağı ya da dışarı sarkamayacağı özellikte olmalıdır. Elektrik kabloları gizli olmalı, prizler güvenli ve çocukların erişemeyeceği yükseklikte yer almalıdır. Merdivenler genişlik açısından uygun, trabzanlarla desteklenmiş olmalı; iklim şartları dikkate alınarak bina içinde kapalı oyun alanları oluşturulmalıdır. Dersliklerde öğrenci başına en az 2 m² alan bulunmalı; zemin kaymaz, yumuşak, sabit ve kolay temizlenebilir malzemelerden yapılmalıdır.

- Dersliklerin duvarları ses geçirmez, pencereleri gün ışığından en üst düzeyde faydalanmaya imkân tanıyacak yükseklikte olmalı ve tavan yüksekliği en az 3 metre olmalıdır. Oyun ve hobi alanı olarak bahçede, öğrenci başına en az 2,5 m² alan ayrılmalı; çevresi güvenlik amacıyla duvar veya benzeri yapılarla sınırlandırılmalı; zemini ise düşmelere karşı yumuşak özellikte olmalıdır. Bahçede çocukların fiziksel gelişimini destekleyecek park oyuncakları, denge ve tırmanma araçları yer almalı, ayrıca bitki ve hayvan bakımına yönelik hobi alanları oluşturulmalıdır. Dersliklerde kullanılan kitaplıklar 88-92 cm yüksekliğinde, kapaksız, köşeleri yumuşatılmış ve duvara sabitlenmiş olmalıdır. İki veya daha fazla sınıfın bulunduğu kurslarda her öğrenciye en az 2 m² alan düşecek şekilde çok amaçlı salonlar düzenlenmelidir.

- Bina içerisinde mutfak ve yemek alanları, havalandırma ve yangın tertibatına sahip, lavabolara yakın alanlarda oluşturulmalı; wc ve lavabolar ise çocukların fiziki özelliklerine uygun biçimde tasarlanmalıdır. Kız ve erkek öğrenciler için ayrı wc’ler bulunmalı ve her sekiz öğrenciye bir lavabo ile klozet düşecek şekilde planlama yapılmalıdır. Klozet yüksekliği 35 cm, lavabo yüksekliği 50-60 cm, musluk yüksekliği 65-70 cm arasında olmalı; wc kabinleri 70-90 cm, bölücü duvarlar ise 130-150 cm ölçülerinde olmalıdır. Lavabolar sınıflara yakın olmalı; mobilyalar ise çocuk ergonomisine uygun üretilmelidir.

Sandalyeler 29-33 cm oturma yüksekliğinde, masalar 50-55 cm yüksekliğinde olmalı, keskin köşelerden kaçınılmalı, yemek masaları ise 54-60 cm yüksekliğinde düzenlenmelidir. Kullanılan oyuncaklar Türk Standartları Enstitüsü onaylı olmalı; ayakkabı ve giysi dolapları çocuklar ile personel için ayrı tasarlanmalı, çocuk dolapları 120-145 cm yüksekliğinde ve duvara sabit olmalıdır. Son olarak, bina boyasında doğal aydınlanmayı engellemeyecek renk tonları tercih edilmelidir.

2.2.2.4. Öğreticilerinin Yeterlikleri ve Görevlendirme Kriterleri

Öğretici kavramı, kadrolu, sözleşmeli, vekil ve geçici Kur'an kursu öğretmenlerini kapsamaktadır (DİB, 2019b, md. 4). Bu öğretmenlerin görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmeleri için hem temel hem de özel yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir. Temel yeterlikler; Kur'an-ı Kerim'i doğru okumak (Maharic-i Huruf ve Tecvit kuralları), belirli ayet ve sureleri ezberleyip anlamlandırmak; Kur'an'ın tarihi, ana konuları, İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esasları, Hz. Peygamber'in hayatı ve İslam'ın doğduğu dönemin toplumsal yapısı hakkında bilgi sahibi olmayı içerir. Ayrıca ayet ve hadisleri günümüzle ilişkilendirme, bilimsel verilerden yararlanma ve Arapça kullanabilme becerileri de bu yeterlikler arasında yer alır. Özel yeterlikler ise öğrencilerin gelişim özelliklerini tanıma, uygun öğrenme ortamları oluşturma, eğitim programlarını planlayıp uygulama, etkili materyal kullanımı ile ölçme-değerlendirme tekniklerine hâkim olmayı kapsar. Bunlara ek olarak iletişim, danışmanlık, rehberlik, zaman yönetimi, sorun çözme ve bölgesel dinamikleri gözetme yetkinlikleri de önemlidir. Öğreticiler, çocukların bilişsel, fiziksel, duygusal, sosyal ve dini gelişim özelliklerine uygun eğitim sunabilmeli ve aileyi sürece etkin şekilde dahil edebilmelidir (DİB, 2014, 22-23).

DİB, 4-6 yaş grubundaki Kur'an kursu öğretmenlerinde çocuk gelişimi alanında belirli sertifika şartları aramaktadır. 19 Ocak 2017 öncesi göreve başlayan öğretmenler için en az 296 saatlik sertifika, sonrasında ise Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nden alınmış "Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi" (380 saat) sertifikası zorunludur. Çocuk gelişimi veya okul öncesi eğitimi mezunları ile Diyanet Akademisi tarafından atanan öğretmenler için ek belgeye gerek yoktur. Ancak 2018 sonrası ilahiyat kategorisinde göreve başlayan 4/B sözleşmeli ve kadrolu öğretmenler ders açmadan geçici olarak görevlendirilemez. Doğum tarihi 1 Ocak 1979 ve öncesi olan öğretmenler ise isteğe bağlı olarak bu yaş grubunda görev alabilir (DİB, 2024, 7-8).

Öğreticiler yalnızca bilgi aktarıcı değil, aynı zamanda rehber, model, iletişimci ve

değerlendirici rollerini de üstlenmelidir. Rehberlik rolünde çocukların bireysel gelişimini destekler; model olma rolünde sevgi, sabır ve anlayış gibi değerleri örnek olarak gösterir. İletişimci olarak aile ve çocuklarla sağlıklı iletişim kurar, değerlendirici olarak öğrencilerin gelişimini izleyip eğitim yaklaşımını ihtiyaçlara göre düzenler. Bu çok yönlü rollerin başarısı, öğreticilerin hem dinî bilgi hem de çocuk gelişimi, iletişim ve rehberlik alanlarında yeterli donanıma sahip olmasına bağlıdır (DİB, 2023, 49-60).

2.2.2.5. Sınıf Oluşturma ve Öğrenci Kabul Kriterleri

Kur'an kurslarına kayıt işlemleri, yürütülen eğitim-öğretim programlarına uygun olarak Başkanlık tarafından belirlenen esaslar ve süreler çerçevesinde yapılmaktadır. Başvurular elektronik ortamda alınır ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma şartı aranır. Yabancı uyruklular, Dışişleri Bakanlığı'nın görüşü ve Başkanlığın izni doğrultusunda kursa kabul edilebilir; Türkiye'de oturma veya eğitim iznine sahip yabancılar ise doğrudan kayıt yaptırabilirler (DİB, 2019a, md. 16).

A, B, C veya D grubu Kur'an kurslarında 4-6 yaş grubuna yönelik sınıflar açılabilir veya kurs tamamen bu yaş grubuna özel sınıflardan oluşabilir. Kayıtlar, eğitim-öğretim yılı başında, 48 ayını tamamlamış ve 72 ayını doldurmamış çocuklar için yapılır. Talebin yoğun olduğu durumlarda öncelik, daha önce kayıt yaptırmamış ve okul başlama yaşına daha yakın olan çocuklara verilir. Öğrenci kabulünde temel yaş aralığı 48-72 ay olmakla birlikte, öncelik 60-72 ay arasındaki çocuklara tanınır; yeterli sayı sağlanamadığında 6 yaş altındaki çocuklar büyükten küçüğe doğru sıralanarak kayıt yapılır. Okul öncesi özel eğitim kurumlarında ise bu yaş grubuna yönelik sınıf açılamaz (DİB, 2019b, md. 56).

4-6 yaş grubuna yönelik Kur'an kurslarında sınıf açabilmek için her dönem en az 12 öğrencinin kaydı gerekmektedir. Eğitim ortamının niteliğini ve verimliliğini sağlamak amacıyla sınıf mevcudu 18 öğrenciyi aşmamalıdır. Fiziki ortamın uygunluğu ve yeterli öğrenci sayısı sağlandığında, sınıfların aynı yaş grubundaki çocuklardan oluşturulması hedeflenmektedir (DİB, 2019b, md. 37/4; DİB, 2024, 7).

2.2.2.6. Eğitim-Öğretim Materyalleri

Materyal, bir işin yürütülmesi veya üretim sürecinde gerekli araç-gereç ve malzemeleri ifade ettiği gibi, yazılı, sözlü, görsel ya da kayıtlı tüm belge ve bilgi kaynaklarını da kapsar (TDK, 11 Ağustos 2025). Eğitimde materyaller, duyu organlarına hitap ederek öğrenmeyi etkin hâle getirir, soyut bilgilerin somutlaştırılmasına yardımcı olur, kavramların

anlaşılmasını kolaylaştırır ve öğrencilerin yaratıcılık, ifade ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine imkân sağlar (Tekmen, 2020, 42).

Din eğitiminde kullanılan ders materyalleri, dinî içeriklerin yaş ve gelişim düzeyine uygun şekilde sunulmasını sağlayarak öğrenmeyi kolaylaştırır ve bilgilerin kalıcılığını artırır. Görsel, işitsel ve dokunsal öğelerle zenginleştirilen materyaller, çocukların derse aktif katılımını teşvik eder, kavram yanılgılarını önler, öğrenmeyi sistematik bir süreçte dönüştürür, yaparak-yaşayarak öğrenme fırsatları sunar ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir. Grup etkinlikleri, sosyal becerilerin, iş birliği alışkanlığının ve sorumluluk bilincinin kazanılmasına katkı sağlar. Ayrıca, sınıf ortamına taşınan mekân ve olaylar, hem dinî hem de genel eğitim hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynar (Güneş, 2019, 17-18). Bu nedenle 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında kullanılan materyaller de çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini destekleyen temel eğitim araçlarıdır.

DİB, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında eğitimin etkili ve gelişim odaklı yürütülmesini sağlamak amacıyla öğretim materyallerini düzenli olarak güncellemektedir. 2023-2024 eğitim-öğretim yılında öğretmenler için "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı" ve "Elif-Ba Öğretimi Etkinlik Örnekleri", öğrenciler için ise "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı" ile "Etkinliklerle Elif-Ba Kitabı" temel kaynak olarak kullanılmıştır (DİB, 2023, 9). 2024-2025 döneminde öğrenci etkinlik kitabı sadeleştirilerek tek kitap hâline getirilmiş; öğretici materyalleri ise Değerler Eğitimi, Dini Bilgiler ve Tamamlayıcı Kazanımlar başlıkları altında üç ayrı kitap olarak hazırlanmıştır. "Etkinliklerle Elif-Ba Kitabı" ve "Elif-Ba Öğretimi Etkinlik Örnekleri" öğretmenler için önceki dönemde olduğu gibi kullanılmaya devam etmektedir. Tüm materyaller, çocukların Kur'an-ı Kerim'e geçiş sürecini desteklemek, temel dinî bilgileri kazandırmak ve değerler eğitimi ile bütünleşik bir öğrenme ortamı oluşturmak amacıyla yapılandırılmıştır (DİB, 2024, 9).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi

Gelişim, organizmanın döllenmeden itibaren bedensel, zihinsel, dilsel, duygusal ve sosyal yönden büyüme, olgunlaşma, hazır olma ve öğrenmeye yönelik olarak ortaya çıkan sürekli ve olumlu değişimdir. (Senemoğlu, 2013, 3). Gelişim süreci, çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık evrelerinde farklı özellikler göstermektedir; ancak bu evreler bireysel farklılıklar sebebiyle kesin çizgilerle ayrılmamaktadır (Armaner, 1980, 80). Gelişim psikolojisi, bireyin hayatında belirli özelliklerin öne çıktığı kritik dönemleri inceler ve bu dönemlerde verilen eğitimin bireyin gelişim potansiyelini artırdığını vurgular (Tosun -

Çapcıoğlu, 2015, 706). Bu bağlamda, gelecekte kazanılması gereken bazı davranışlar için belli kritik dönemler vardır; eğer bu davranışlar söz konusu dönemde kazanılmazsa, ileriki yaşlarda kazanılması ya mümkün değildir ya da oldukça güçleşir (Bacanlı, 2002, 43). Çocukluk döneminde edinilen deneyimler, bireyin kişilik, alışkanlık ve değerlerinin şekillenmesinde belirleyici rol oynar. Özellikle okul öncesi dönemde verilen sağlıklı ve gelişim özelliklerine uygun eğitim, ileriki yıllarda bireyin sağlam bir değer ve inanç temeli oluşturmaya katkı sağlar.(Dam, 2021, 57-58) Dini gelişim de bilişsel, ahlaki ve sosyal gelişim gibi çevresel etkileşimlerden etkilenir (Tosun - Çapcıoğlu, 2015, 706). Bu bağlamda çocuklara verilecek din eğitiminin, gelişim evreleri ve bireysel özellikler dikkate alınarak planlanması gerekmektedir (Nas, 2018, 291). Özellikle dini bilgilerin aktarımında, sevdirmeye ve benimsetme yöntemlerinin esas alınması, eğitimin çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal yapısına uygun biçimde gerçekleştirilmesi açısından önem arz etmektedir (Şimşek, 2004, 220). Aksi takdirde kalıplaşmış ve katı yöntemlerle verilen eğitim, dini gelişimde beklenen olumlu etkiyi sağlayamayacağı gibi, çocuğun yeni bilgilere ve deneyimlere açık olmasını da engelleyebilmektedir (Aybey, 2017, 785).

Bu konuda araştırma yapan kişiler, çocukların ortak eğilimlerini ve davranış kalıplarını göz önüne alarak çocukluk dönemini farklı evrelere ayırmışlardır. Genel kabul gören çocukluk dönemi gelişim evreleri, Bebeklik Evresi, İlk Çocukluk Evresi, Son Çocukluk Evresi şeklindedir (Ay, 2020, 29). Konumuzla ilgili olan ilk çocukluk evresi gelişimi hakkında bilgi verilecektir.

2.3.1. Fiziksel Gelişim

Fiziksel gelişim, tüm gelişim alanlarının temelini oluşturur. Çocuğun fiziksel gelişimi diğer gelişim alanlarını doğrudan etkiler. Fiziksel gelişiminde yaşının gerektirdiği düzeyde olmayan bir çocuk, yaşlılarıyla etkileşim kurmakta güçlük çekebilir; bu durum çocuğun duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (MEB, 2015, 46). Bireyin sağlıklı yaşaması ve olumlu davranışlar kazanması, bedensel gelişimiyle yakından ilişkilidir. Bu dönemde çocuk bir bütün olarak büyüme gösterir. Yaşamın bu dönemindeki gelişimin biçimi, ileriki yaşamını da önemli ölçüde şekillendirir (MEB, 2015, 32).

Bedensel gelişim, anne karnında başlayan ve yaşam boyu devam eden kesintisiz bir süreçtir. Fiziksel gelişim, yalnızca bedenin ve dış görünüşün değişimini değil, aynı zamanda psikomotor becerilerdeki ilerlemeyi de kapsar. Boy, kilo, kas ve iskelet yapısındaki değişimler fiziksel gelişimin gözlemlenebilir göstergeleri arasında yer alırken, devimsel

gelişim bireyin vücudunu kontrol etme, hareketlerini düzenleme ve zihin-kas koordinasyonuna dayalı becerilerdeki artışı ifade eder. (Senemoğlu, 2013, 18).

İlk çocukluk döneminde fiziksel gelişim bebeklik dönemine göre daha yavaş ilerler; ancak sürekli bir büyüme eğilimi gösterir. Bu dönem eğitim bağlamında okul öncesi dönem olarak adlandırılır ve çocuklar, çevrelerini daha bilinçli biçimde keşfetmeye başlar (Cüceloğlu, 1998). Bedensel gelişimde boy artışı, ilk yılda 20-25 cm, ikinci ve üçüncü yılda 10 cm, dördüncü ve beşinci yılda 5-6 cm'ye düşer, altıncı ve yedinci yılda 10 cm'lik bir artışla hızlanmış gibi görünmesine rağmen ergenliğe kadar ani bir artış görülmemektedir. Çocukların kilolarındaki artış da bu dönemde boy artışı ile benzerlik göstermektedir (Yavuzer, 1999, 87).

Çocuklarda kas hareketlerinin gelişim süreci motor gelişim olarak ifade edilmektedir (Çapan, 2019, 91). İlk çocukluk dönemi, çocuğun en hareketli olduğu dönemi içermektedir. Çünkü bu dönemde çocuğun motor becerilerinde değişim ve gelişim meydana gelmektedir. Bu dönemde ince motor becerilerde ve el göz koordinasyonunda büyük bir ilerleme olur (Bee - Boyd, 2009, 201). İnsanda kaba ve ince motor becerisi olmak üzere iki tür motor beceri bulunmaktadır. Takla atmak, tahterevalliye binmek, atlamak gibi beden büyük kısımlarının koordinasyonunu gerektiren hareketler kaba motor becerileri, beden küçük parçalarının koordinasyonunu gerektiren hareketler (boncuk dizme, ipi iğneden geçirme kalem tutma vb.) ise ince motor becerileri ifade etmektedir (Bee - Boyd, 2009, 2018; Çapan, 2019, 91). Çocukluk döneminde, çocuklara koşabilecekleri, oynayabilecekleri alanlar oluşturulması, oyuncak seçerken hem büyük kas hem de küçük kaslarını kullanabilecekleri oyuncakların tercih edilmesi (Siyez, 2015, 49; Çapan, 2019, 93) fiziksel gelişimin dengesi açısından önem arz etmektedir. Çocukların bu dönemde yaptıkları hareketler gelişim için önemli olduğundan dolayı tehlikeli olmadığı sürece yetişkinler tarafından hareket etmelerine müsaade edilmelidir. Aynı zamanda yapabildikleri davranışlara müdahale edilmemeli, yapamadıkları davranışlar bu süreçte desteklenmelidir (Abanoz, 2020, 92). Eğitim ortamı oluşturulurken çocuğun bulunduğu gelişim alanındaki bedensel ve motor beceri özelliklerinin ve bu özelliklerin her çocukta farklılık gösterdiğinin bilinmesi, buna göre eğitim ortamının oluşturulması çocuğun fiziksel gelişiminin, dengeli bir şekilde ilerlemesine yardımcı olacaktır.

Çocuğun kaba ve ince motor becerilerindeki gelişim, namaz kılma, dua etme veya dini el becerilerini (örneğin dua tespahi kullanma) öğrenme gibi fiziksel eylemleri gerçekleştirmesi için uygun zemin oluşturur. Bedensel koordinasyon ve hareket özgürlüğü arttıkça, dini ritüelleri taklit etme ve deneyimleme imkânı da artar; bu sayede dini pratikler

somut olarak öğrenilebilir.

2.3.2. Bilişsel (Zihinsel) Gelişim

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel süreçlerdeki gelişime bilişsel gelişim denir (Senemoğlu, 2013, 34). Birey, doğumdan itibaren yaşamını, çevresini ve kendisini anlamaya yönelik çeşitli düşünsel ve duygusal etkinliklerde bulunur. Bu süreçte bilişsel gelişim, bireyin öğrenme, düşünme ve problem çözme süreçlerini açıklayan temel bir gelişim alanıdır (Çapan, 2019, 93). Bilişsel gelişim, insanın yaşamla ilgili karmaşık bilgileri edinme kapasitesini ve bebeklikten itibaren geçirdiği zihinsel süreçleri kapsar. Bu süreç, algılama, hatırlama, akıl yürütme, karar verme ve problem çözme gibi zihinsel işlevlerdeki değişimleri içerir (Yöndem - Taylı, 2015, 73). Zekâ, bireyin bilme, yapabilme, çevreye uyum sağlama ve değişen koşullara uyum sağlayabilme kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu potansiyel doğuştan gelir ancak deneyimler yoluyla gelişir (Şentürk, 1999, 18; Ataç, 1991, 61-63).

Zekâ gelişimi bireyden bireye farklılık gösterse de genellikle 1,5-2 yaşlarında başlar, 4-6 yaşlarında hız kazanır ve yaklaşık 15-16 yaşına kadar devam eder İlk çocukluk döneminde ise çocuk, mantıklı ve sistematik düşünme becerilerini henüz kazanamamıştır; düşünce daha çok sembolik ve benmerkezci özellikler taşır (Çapan, 2019, 96).

Bilişsel gelişim sürecini açıklayan kuramlar arasında Piaget'in kuramı öne çıkar. Piaget, çocukların bilişsel gelişimini yaşa bağlı dört döneme ayırır: Duyu-Hareket Dönemi (0-2 yaş), İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş), Somut İşlemler Dönemi (7-11 yaş) ve Soyut İşlemler Dönemi (11 yaş ve üzeri) (Bee - Boyd, 2009, 315; Elkatmış, 2020, 34). İşlem Öncesi Dönemde çocuk, dil becerilerinin gelişimiyle birlikte zihinsel simgeleme yeteneğini artırır; nesneleri simgelerle temsil edebilir ve belirli bir özelliğe göre kategorize edebilir (Soyer, 2014, 40).

Çocuk bu dönemde mantıksal akıl yürütme yeteneği geliştirmeye başlar; görmediği alanlara dair merak duyar ve hayal gücüyle farklı olasılıklar üretir. Kurduğu düşler onun için gerçek hayat kadar değerli olabilir; ancak mantık süzgeci henüz tam gelişmediği için aileden öğrendiklerini büyük ölçüde sorgulamadan benimser ve bu yaşlarda verilen bilgiler, çocuğun hayatı ve bilgiyi keşfetme tarzını şekillendirmede belirleyici olur (Mehmedoğlu, 2005, 35) . Bu dönemde çocuk, nesnelere kendi zihinsel çerçevesini uygular; eşyaları zihnindeki ilkelere göre gruplar veya belirli bir düzene koyar. Çocuğun muhakeme yeteneği sınırlı olduğundan problemleri sezgi yoluyla çözmeye çalışması ve nesneleri belirgin özelliklerine göre ayırması,

bu dönemdeki düzenlemelerin mantıksal ve tersine çevrilebilir işlemlerden çok, sezgisel düşünme ve sembolik temsil becerisinin bir göstergesi olduğunu ortaya koymaktadır (Santrock, 2017, 217-218; Bee - Boyd, 2009, 368). Semboller ile temsil ettikleri arasında ilişki kurabilir, geçmiş ve gelecek olaylar hakkında konuşabilir ve dil gelişimini destekler (Cüceloğlu, 1998, 347). Muhakeme yeteneği sınırlı olduğundan problemleri sezgi yoluyla çözmeye çalışır; nesneleri belirgin özelliklerine göre ayırabilir, fakat bütün-parça ilişkisini tam olarak kavrayamaz (Bee - Boyd, 2009, 368).

İşlem öncesi dönemde çocuk benmerkezci düşünceye sahiptir; başkalarının bakış açılarını kendi perspektifinden ayıramaz ve dünyayı çoğunlukla kendi deneyimlerine göre değerlendirir (Santrock, 2017, 217). Ayrıca korunum ilkesini kavrayamaz; nesnelerin şekil veya düzenindeki değişiklikleri miktar açısından aynı kalmış olarak değerlendiremez. Bunun nedeni, olayın tüm sürecini görememesi ve tersine düşünme yeteneğinin henüz gelişmemiş olmasıdır (Bee - Boyd, 2009, 326).

Bu dönemde çocukta animizm ve antropomorfizm görülür; cansız nesnelere canlılık atfeder ve yabancı varlıkları, bildiği şemalar üzerinden açıklamaya çalışır (Santrock, 2017, 217; Köylü - Oruç, 2020, 15). Ayrıca öznel ve nesnel olayları ayırt edemez; doğal olayların insanlar tarafından kontrol edildiğini düşünebilir (Yavuzer, 1999, 91).

Eğitim bu bilişsel sınırlılıkları göz önünde bulundurarak planlanmalıdır. Amaç, çocukların dil ve kavram gelişimini desteklemek ve nesnelerle deneyimlerini artırmaktır. Somut, göze hitap eden materyaller kullanılmalı, çocukların ellerini ve duyularını kullanmalarına izin verilmelidir. Açıklamalar kısa ve basit olmalı, bilgiler hareket ve mimiklerle desteklenmelidir. Öğretmenler, çocukların kendileri gibi algılayamayacağını ve her çocuğun kavramlara özgün anlamlar yüklediğini dikkate almalıdır (Karaköse, 2010, 27-28).

İşlem öncesi dönemde çocuk, somut ve görsel öğelerle öğrenmeye daha açıktır; dini kavramlar, hikâyeler ve simgeler aracılığıyla anlatıldığında zihninde daha kolay yer eder. Benmerkezci düşünce hâkim olduğu için, dini öğretiler çocuğun günlük yaşantısına uygun örneklerle pekiştirilmelidir; aksi takdirde dini bilgiler anlaşılmaz veya yanlış yorumlanabilir.

2.3.3. Sosyal-Duygusal Gelişim

Sosyal-duygusal gelişim, çocuğun bir toplulukla karşılaşması ve bu toplulukla etkileşim kurması sonucunda sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirmesi ile toplum içindeki ilişkilerini şekillendirmesini ifade eden bir gelişim alanıdır. Bu süreç, birey ile çevre

etkileşimi sonucu ilerler (Kandır - Alpan, 2008, 33; Oruç, 2021, 90). Sosyal-duygusal ve kişilik gelişimine ilişkin davranışlar, gelişim süreci boyunca aşamalı olarak kazanılır. Süreç, çocuğun kendi kimliğini tanıması ile başlar; ardından başkalarını tanıma, başkaları için kendini anlamlandırma ve başkalarıyla ilişkiler kurabilme aşamaları takip eder. Bu süreçte kendini kontrol edebilme, motivasyon, sabır ve duygularını yönetme becerisi ile başkalarının duygularını anlama, bireyin yaşam deneyimlerini üretmesini ve gelişimini sürdürebilmesini sağlar (Ağır, 2014, 69).

Duygu, haz ve elem unsuru taşıyan; hoş gitme veya gitmeme durumunu yansıtan, bazen de heyecan gibi şiddetli ama geçici şekilde ortaya çıkan ruhsal yaşantılardır (Pazarlı, 1972, 92). Bu duygular, bireyin tutum ve davranışlarını yönlendirir (Aybey, 2017, 783). Çocukluk dönemi ise duygusal gelişim açısından kritik bir evredir; çünkü birçok duygu bu dönemde ortaya çıkar ve bireyin ruhsal temelini oluşturur (Türk, 2014, 144). Bu süreçte olumlu (sevgi, güven) ve olumsuz (öfke, kıskançlık, nefret) duygular birlikte gelişir (Ay, 2020, 34). Çocuğun içinde bulunduğu çevrede sevgi ve güvenin desteklenmesi, sağlıklı duygusal gelişim için önemlidir; sevildiğini hisseden çocukta güven oluşurken, öfke ve korkunun hâkim olduğu ortamlarda güvensizlik ve endişe gelişebilir (Çınar - Şener, 2016, 609-610). Ayrıca korku, öfke ve saldırganlık gibi tepkilerin sağlıklı gelişimi ebeveyn tutumlarıyla yakından ilişkilidir (Ağır, 2014, 75).

Duygusal gelişimi olumlu ilerlemiş bir birey, sosyal gelişim açısından da diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurabilir. Sosyal ilişkilerde başarılı olabilmek için bireyin öncelikle kendisiyle barışık, uyumlu ve tutarlı olması gerekmektedir. Bu noktada, çocuğun sosyal gelişim sürecinde en etkili kurum aile olup, aile ortamı ve okul öncesi eğitim sosyal davranışların öğrenilmesinde kritik öneme sahiptir (Çınar - Şener, 2016, 610). Sosyal gelişim, bireyin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir. Bireyin diğer insanlarla birlikte olma ve onlara katılma isteği, sosyalleşmenin gereğidir. Sosyal ilişkilerin niteliği, çocukluk döneminde kazanılan öğrenmelere bağlıdır. Dolayısıyla arkadaş edinme, grup ilişkileri ve bu ilişkilerde iş birliği, rekabet gibi duyguların deneyimlenmesi sürecin önemli bileşenlerindendir (Ağır, 2014, 75).

Okul öncesi dönem, sosyal gelişim kuramlarında girişkenliğe karşı suçluluk duygusu dönemi olarak ifade edilmektedir. Çocuk bu dönemde enerjik, meraklı ve hareketlidir; çevresini keşfetmek, varlığını göstermek ve toplumsal cinsiyet rollerini anlamak ister. Anne-babalarıyla özdeşim kurar, akranlarıyla etkileşimde bulunurken sosyal dünyanın zorluklarıyla tanışır (Karaköse, 2010, 32-33). Sosyal gelişimde önemli bir aşama da empati yeteneğinin gelişmesidir (Köylü, 2003, 71).

Sağlıklı bir sosyal ve duygusal gelişimin göstergeleri arasında özerklik ve benlik imajı öne çıkar. Özerklik ve benlik imajı, çocuğun kendisi ve başkalarının onu nasıl gördüğü konusundaki algısını ifade eder. Bu algı, sosyal ilişkilerde kendine güvenli davranmasını, duygularını uygun biçimde ifade etmesini ve toplum içindeki rolünü benimsemesini doğrudan etkiler (Çapan, 2019, 109). Benlik gelişimi, çocuğun kendini tanıması, bireysel özelliklerini fark etmesi ve özgüven kazanması ile yakından ilişkilidir. Okul öncesi dönemde çocuklar benlik farkındalığı geliştirir, bağımsız davranışlar sergiler ve kimlik duygusunu oluşturmaya başlar (Bee - Boyd, 2009, 546).

Sosyal-duygusal gelişimin önemli bir alt boyutu da öz düzenlemedir. Küçük çocuklar, erken çocuklukta duygularını tanımayı, ifade etmeyi ve düzenlemeyi öğrenir. Bu süreç, gurur, utanç ve suçluluk gibi öz bilinç duygularının deneyimlenmesiyle genişler. Özellikle 4 yaş civarında çocuklar, duygularını açıklamak için daha fazla terim kullanır ve duyguların sebeplerini ve sonuçlarını anlamaya başlar. 4-5 yaşlarında ise olayların farklı insanlar üzerinde farklı duygular yaratabileceğini kavrayabilir ve sosyal standartlara uygun davranmak için duygularını kontrol etmeyi öğrenir. Ebeveynlerin duygu koçluğu uygulamaları, çocukların duygularını etkili biçimde düzenlemelerine yardımcı olur; öz düzenleme becerileri sayesinde çocuk öfkesini uygun yollarla ifade etmeyi, sırasını beklemeyi, kurallara uymayı ve hayal kırıklıklarıyla başa çıkmayı öğrenir (Santrock, 2017, 270-271; Bee - Boyd, 2009, 548)

Sosyal-duygusal gelişimin sağlıklı ilerleyebilmesi; aile ortamı, ebeveyn tutumları, öğretmen ve okul iklimi, akran grubu ve kültürel çevre ile yakından ilişkilidir (Santrock, 2017, 271-272). Özellikle aile, çocuğun ilk sosyalleştiği kurum olarak temel belirleyicidir (Çapan, 2019, 109). Ayrıca çocuklukta kazanılan duygusal ve sosyal gelişim, dini duyguların gelişimi açısından da kritik bir rol oynar; zira dinin duygu yönü, çocukta sağlıklı bir din algısının oluşmasına katkı sağlar (Türk, 2014, 144).

Çocuğun empati, paylaşım ve öz düzenleme becerilerinin gelişmesi, ibadet ve dini ritüellerde topluluk bilinci ve sorumluluk duygusunun oluşmasına katkı sağlar. Sevgi ve güven ortamında yetişen çocuk, dini değerleri içselleştirmeye daha açıktır; aile ve okul ortamındaki destek, dini aidiyet ve manevi güvenin temellerini oluşturur.

2.3.4. Ahlaki Gelişim

Ahlak, bireyin karakterini şekillendiren ve hangi davranışların doğru ya da yanlış olduğunu belirleyen kurallar ve değerler bütünüdür. Çocuk gelişimi uzmanları, “ahlaki

gelişim” kavramıyla çocukların sosyal yaşamda kendilerini doğru ifade edebilmeleri ve toplum kurallarına uyum sağlayabilmeleri için gerekli davranışları öğrenme süreçlerini ifade eder (Cihandide, 2014, 76). Bu kavram, bireylerin diğer insanlarla ilişkilerinde nasıl davranmaları gerektiğini gösteren kurallar, gelenekler ve normlarla birlikte, duyguların, düşüncelerin ve davranışların gelişimini de kapsar (Santrock, 2017, 247). Böylece ahlak hem bireysel karakterin şekillenmesinde hem de toplumsal düzenin sürdürülmesinde merkezi bir rol oynar.

Ahlak gelişimi ve eğitimi, bireyin sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Bu süreç, hem kişinin kendini geliştirmesi hem de toplumla uyum sağlaması açısından çok yönlüdür (Köylü - Oruç, 2020, 29). Bireysel boyut, kişinin iyi, güzel ve arzu edilen özelliklerini kapsarken, toplumsal boyut, toplum tarafından belirlenen davranış standartlarını içerir ve genel yasaların temelini oluşturur (Elkatmış, 2020, 35). Toplumsal boyut, özellikle bireyin sosyal çevresiyle etkileşimlerinde belirgin hâle gelir (Köylü - Oruç, 2020, 30)

Çocuklar doğuştan hazır bir ahlaki yapıya sahip olmasalar da, iyi ve kötüye yönelme potansiyeli taşıyan yeteneklerle dünyaya gelirler(Hökelekli, 2016, 11). Bu potansiyel, sosyal çevre ve deneyimlerle şekillenir. Piaget’e göre, okul öncesi dönemde çocuklar ahlaki davranışları çoğunlukla sonuçlara göre değerlendirir; niyetler ikinci plandadır ve kurallara uyum genellikle otoriteye bağlıdır. 4–5 yaş arası çocuklar için davranışın iyi ya da kötü oluşu, çoğunlukla cezalandırılma veya ödüllendirilme ile ölçülür. Bu dönem, Piaget’in “gelenek öncesi ahlaki yargı” evresine karşılık gelir (Kaya, 1997, 189; Gander - Gardiner, 2010, 284).

Çocuklar, sosyal gözlem ve deneyim yoluyla normları öğrenir ve başkalarına karşı duyarlılık geliştirmeye başlar. Kohlberg’e göre bu dönemde çocuklar, ceza ve ödül odaklı ahlaki düşünceye sahiptir (gelenek öncesi düzey, ceza ve itaat yönelimi). Sosyal onay ve geri bildirim, çocukların davranışlarını şekillendirmede önemli bir motivasyon kaynağıdır (Bee - Boyd, 2009, 677; Hökelekli, 2016, 15).

Erken yaşta verilen dini ve ahlaki yönlendirmeler, çocukta güven, sevgi ve aidiyet duygularının oluşmasına katkıda bulunur ve değerlerin kalıcı hâle gelmesini destekler. Ayrıca, okul öncesi dönemde çocuklar, oyuncağını paylaşma, sırayla oynama ve başkalarına yardım etme gibi somut deneyimler yoluyla ahlaki davranışları öğrenir. Bu deneyimler, çocukta adalet, paylaşım ve hoşgörü gibi değerlerin oluşmasında kritik rol oynar (Mehmedoğlu, 2005, 92).

Ahlaki akıl yürütme ve davranışın gelişiminde anne-baba ve öğretmenler kritik rol oynar. Sevecen, akılcı ve iş birliği odaklı bir aile ortamı, çocuğun değerleri içselleştirmesini

kolaylaştırır (Berk, 2013, 590). Yetişkinlerin çocukla neden-sonuç ilişkilerini açıklaması, sorulara duyarlı yaklaşması ve olumlu sosyal davranışları desteklemesi, vicdan ve değer yargılarının gelişmesini güçlendirir (Bayhan - Artan, 2007, 113).

Çocuklar için kurallar ve değerler, soyut şekilde anlatıldığında değil, bizzat deneyimlendiğinde anlam kazanır. Kuralların neden gerekli olduğu, onların anlayabileceği bir dille açıklanır ve tekrar eden uygulamalarla kalıcı hâle gelir. Anne-baba ve öğretmenlerin tutumları, söylediklerini davranışlarıyla desteklediklerinde çocuk üzerinde güçlü bir model oluşturur. Okul öncesi dönemde ise kuralsızlık yaramazlık olarak yorumlanmaz; bu dönem, çocuğun bilişsel gelişimini destekleyecek uygun ortamların hazırlanması açısından önem taşır (Senemoğlu, 2013, 74). Sosyal etkileşim, çocuklara ortak kabul gören davranış örnekleri sunar ve onları motive eder. Aile, okul ve arkadaş çevresinin toplum değerleriyle uyumlu olması, çocuğun erdemli birey olarak yetişmesinde belirleyicidir (Bayhan - Artan, 2007, 117). Çocuk, ödül-ceza odaklı ahlaki düşünceye sahipken, dini öğretilerdeki günah-sevap kavramları ve ahlaki değerler somut örneklerle verildiğinde anlaşılır ve içselleştirilir. Ahlaki davranışların somut deneyimlerle öğretilmesi (oyuncağı paylaşma, sırayla oynama, yardım etme) dini değerlerin de günlük yaşantıya aktarılmasını kolaylaştırır.

Ahlak gelişimi, çocuğun bilişsel, duygusal, sosyal ve kişilik gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Kişilik ve ahlaki davranışların temelleri, çocukluk döneminin ilk beş yılında atılır. Ahlak gelişimi, kişilik gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Bu süreç, beynin ve kişiliğin diğer öğelerinin olgunlaşmasıyla birlikte ergenlik ve gençlik çağında daha belirgin hâle gelir ve yaşam boyu giderek artan bir açıklıkla ortaya çıkar (Senemoğlu, 2013, 66)

İlk altı yıl, duygusal ve bilinç dışı öğrenme süreçlerinin yoğun olduğu bir dönemdir. Bu öğrenmeler, sonraki yıllarda çocuğun kişiliğinin ve ahlaki anlayışının temelini oluşturur (Mehmedoğlu, 2005, 93). Doğuştan gelen potansiyel ile sosyal çevrenin etkisi birleştiğinde, çocuk vicdan ve mantık süzgeci ile hareket edebilir. Güçlü bir ahlak eğitimi, yaşam boyu etkilerini gösterir ve çocuğun toplumsal uyum ve sorumluluk bilincini güçlendirir (Elkatmış, 2020, 42; Köylü, 2003, 87).

2.3.5. Dini Gelişim

İlk çocukluk yılları, çocuğun dini konularda ilk sorgulamalarını ve krizlerini yaşayabileceği bir dönemdir. Bu dönemde çocuğun gözlemledikleri ve öğrendikleri, günlük deneyimleriyle çelişebilir. Çocuğun mantıksal düşünme yeteneği henüz gelişmediği için

hayal dünyası ile gerçeklik arasındaki fark bazen belirsizdir. Çocuk, düşlediği şeyleri gerçekmiş gibi yaşayabilir. Bu nedenle erken yaşta verilen bilgiler ve örnekler, çocuğun dünyayı ve dini değerleri nasıl anlayacağını belirler. Anne-baba ve eğitimcilerin rehberliği, çocuğun merakını ve dini ilgisini desteklerken, öğrendiklerinin güven ve sorumluluk bilinciyle pekişmesini sağlar (Mehmedoğlu, 2005, 35).

Dini gelişim, bireyin çocukluktan itibaren dini hayatında basitten mükemmele doğru geçirdiği değişim sürecini ifade eder (Yavuz, 1987, 105-106; Fersahoğlu - Demir, 2021, 43). Başka bir deyişle, çocuğun kutsal kabul ettiği olgularla kurduğu ilişki ve bu ilişkiden doğan deneyimlerin yorumlanmasıdır (Kuşat, 2012, 42). Bu süreç, çocuklarda din duygusunun hissedilmeye başlamasıyla görünür hale gelir (Ay, 2020, 75). Dini gelişimin en temel unsuru olan din duygusu, mutlak olanla birleşmeyi hedefleyen içsel bir güçtür (Pazarlı, 1972, 98) ve manevi uyarılara karşı hassastır (Konuk, 1994, 11). Kişinin kutsal saydığı varlık veya olgular karşısındaki duygusal tepkilerini yansıtan bu duygu, yaradılıştan gelen bir özelliktir (Özeri, 2004, 62; Fersahoğlu - Demir, 2021, 49).

Din duygusu, doğuştan var olan ve öğretilmeyen bir özellik olarak insan yaratılışının bir parçasıdır; insan dünyaya dindar olarak gelirse de dini açıdan boş değildir; bu eğilim doğal bir temel üzerine kuruludur ve çocuğun dini inancı bu fitri yapı üzerinden şekillenir (Pazarlı, 1972, 94). Çocuk, dini olgulara yabancı olmayıp içinde inanma eğilimi taşır ve hazır bir kabul kapasitesine sahiptir. Bu eğilim, çevresel etkiler ve özellikle anne-baba gibi yakın çevrenin yönlendirmeleri ile olumlu veya olumsuz yönde gelişebilir. Uygun yönlendirme ile çocuk, hayatı iyi ve değerli bulur; bu da onun yaşama gücünü artırır (Ay, 2020, 82). Yaş ilerledikçe ortaya çıkan bu duygu, dini şuurun oluşmasıyla davranışlara yansır (Hökelekli, 2018, 252). Çocuğun bedensel, duygusal, dil, bilişsel ve sosyal gelişimi, dini duygunun olgunlaşması ve şekillenmesinde etkili rol oynar (Cihandide, 2014, 65).

Din duygusunun belirginleştiği dönem ilk çocukluktur. Bu evrede çocuk, dini konulara ilgi göstermeye ve merak etmeye başlar (Özeri, 2004, 63; Fersahoğlu - Demir, 2021, 57). Dini tezahürlerin öne çıktığı bu dönem, genellikle taklit dönemi olarak tanımlanır. Çocuk, çevresindekilerin davranışlarını bilinçli ya da bilinçsiz olarak tekrar eder (Özeri, 2004, 255). Kolay inanırlık özelliği nedeniyle kendisine anlatılanları olduğu gibi kabul eder ve özellikle ibadet ile dua etme eğilimi gösterir. Anlamını tam kavramasa da büyüklerin yaptığı ibadetleri ve okudukları duaları taklit etmeye çalışır (Hökelekli, 2018, 254-255).

Üç yaş civarında çocuk, dinle ilgili sorular sormaya başlar ve verilen cevapları sorgulamadan kabul eder. Bu dönemde temel kavramlar (Allah, Peygamber, Kur'an, hayat ve ölüm) ve dini olgular (melek, şeytan, namaz, oruç, günah, cennet) ilgisini çeker. Ancak

zihinsel gelişim düzeyi nedeniyle bu varlıkları daha çok somut biçimde tasavvur eder (Cihandide, 2014, 66; Dodurgalı, 2011, 290). 5-6 yaşlarına gelindiğinde hayal gücü ve merak gelişir; çocuk dini hikayelere ve menkıbelerle ilgili sorulara yoğun ilgi gösterir, dini farkındalığın temelleri atılmış olur (Hökelekli, 2018, 255).

Dini gelişimin asıl belirleyicisi çevresel faktörlerdir; bu noktada ailenin rolü ön plandadır. Çocuk dini yaşantıya ilk olarak aileyi model alarak başlar (Özeri, 2004, 65). Ailenin yanı sıra yakın akrabalar, arkadaş çevresi, öğretmenler, din görevlileri, camiler, Kur'an kursları ve kitle iletişim araçları da dini gelişimi etkiler (Kaya, 1998, 19-20). Küçük yaşlarda öğrenilen dini pratikler çocuğun zihinsel düzeyinde tam anlam bulmasa da aileyle birlikte yapılan ibadetler güven, sevgi ve aidiyet duygusu kazandırır. Bu faaliyetler, çocuk için huzur ve güvenlik ortamı oluşturur; ilerleyen yaşlarda da anlamını kavrayarak aynı pratiklere devam etme isteği doğurur (Hökelekli, 2018, 118).

Okul öncesi dönemde (4-6 yaş) çocukların Tanrı kavramı algıları, sahip oldukları yoğun duygu ve düşüncelerle desteklenmelidir. Bu dönemde sorulan sorulara, zihinsel gelişim düzeyine uygun, sade ve samimi cevaplar verilmelidir. Açıklamalar çocuğun tecrübesine dayanmalı ve somut örneklerle desteklenmelidir. İbadet yerleriyle ilgili meraklarını gidermek için cami ve mescit gibi mekânlarda deneyim kazanmaları sağlanabilir. İyi-kötü, günah-sevap gibi kavramlar da yine somut örneklerle anlatılmalıdır (Selçuk, 1991, 75-81). Ayrıca dini eğitim sürecinde çocuğun duygularına hitap edilmeli, oyun ve el becerilerine dini unsurlar dahil edilmelidir (Ay, 2020, 40).

Sonuç olarak, erken çocukluk döneminde ortaya çıkan dini duyguların ibadet, inanç ve ahlaki değerler bakımından sağlıklı şekilde yönlendirilmesi gerekir. Aksi takdirde yalnızca çocuklar değil, aile ve toplum da olumsuz etkilerle karşı karşıya kalabilir (Görmez, 2020, 46). Bu bağlamda çocukların bilgi açlığını gidermek için sordukları sorulara gelişim düzeylerine uygun cevaplar vermek ve onların fitri eğilimlerini koruyarak dini gelişimlerine rehberlik etmek yetişkinlerin ve din eğitimcilerinin sorumlulukları arasındadır (Selçuk, 1991, 75-76; Cihandide, 2014, 188).

Bu çerçevede, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açılan 4-6 yaş Kur'an kursları, çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alan pedagojik yöntemlerle yürütülmekte ve erken çocukluk dönemindeki dini gelişimin sistematik biçimde desteklenmesine imkân tanımaktadır. Bu kurslar aracılığıyla çocuklar, ibadet ve dua pratiklerini, ahlaki değerleri ve temel dini kavramları kendi yaşantılarıyla uyumlu biçimde tanıyarak, dini gelişimlerinin sağlam temeller üzerine inşa edilmesine yönelik önemli bir fırsat elde etmektedir.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin analizine ve geçerlik-güvenirliğine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi çeşitli veri toplama yöntemleri aracılığıyla algı ve olayların doğal ortamlarında bütüncül ve gerçekçi bir şekilde incelenmesini sağlayan bir araştırma türüdür (Yıldırım - Şimşek, 2021, 37).

Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması deseni, belirli bir olgunun veya olayın sınırları çerçevesinde ayrıntılı olarak ele alınmasını ve bütüncül bir şekilde analiz edilmesini mümkün kılar (Yıldırım - Şimşek, 2021, 71). Bu bağlamda, çalışma, DİB'e bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını, velilerin bakış açısıyla derinlemesine inceleyerek kapsamlı bir değerlendirme sunmayı amaçlayan bir durum çalışması niteliğindedir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Amasya Merkez'de bulunan Tevfik Efendi Cami, Kırklar Cami, Şeyhcu Cami ve Akmescit Cami'ndeki 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına çocuklarını gönderen velilerden oluşmaktadır.

Toplamda 24 veli ile görüşme yapılması planlanmıştır. Her kurs grubundan 6 veli ile görüşme yapılması hedeflenmiş, ancak Kırklar Cami kursundan yalnızca 4 veli görüşmeyi kabul etmiştir. Bu durumu dengelemek amacıyla Akmescit ve Şeyhcu Cami kurslarından birer veli eklenmiş ve böylece toplam 24 kişilik çalışma grubu tamamlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama tekniklerinden biri olarak yarı yapılandırılmış görüşme deseni kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının ilgilendiği olguya dair deneyimi olan bireyin, ele alınan olgu çerçevesinde pratiklerini ortaya koymasına imkân tanıyan bir görüşme türüdür (Somel, 2024, 145). Bu yöntem, önceden hazırlanan sorular

çerçevesinde katılımcıların yanıtlarını alırken esneklik sağlayarak, ilgili alanda derinlemesine bilgi edinmeyi mümkün kılar (Karasar, 2017, 166).

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Formun ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgilerini içeren dört soru yer almakta, ikinci bölümde ise velilerin DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına yönelik memnuniyet ve beklentilerini belirlemeye yönelik 12 soru bulunmaktadır.

Görüşme formu hazırlanırken literatür taraması yapılmış, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarıyla ilgili önceki araştırmalarda kullanılan görüşme ve anket soruları incelenmiş, ayrıca akademisyen ve alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Formun işlevselliğini test etmek amacıyla, daha önce 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna çocuğu katılmış iki veli ile ön görüşme yapılmış; alınan geri bildirimler doğrultusunda sorular gözden geçirilmiş ve Amasya Üniversitesi ile Fırat Üniversitesi'nden akademisyenlerin değerlendirmesiyle formun son hâli oluşturulmuştur.

Veri toplama sürecine geçilmeden önce, görüşme formları ve uygulama süreci ile ilgili olarak Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu'ndan (Ek 3) ve uygulamanın yapılacağı kurum olan Amasya İl Müftülüğünden (Ek 4) gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın yürütüleceği Kur'an kursları, konum ve fiziksel özellikler dikkate alınarak seçilmiş, öğreticiler aracılığıyla velilerle iletişime geçilmiş ve araştırmaya katılmayı kabul edenlerin iletişim bilgileri alınmıştır. Veliler önceden aranarak randevu oluşturulmuş ve uygun bir ortamda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, öğrenim ve meslek değişkenleri açısından çeşitlilik oluşturacak şekilde seçilmeye özen gösterilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Görüşme formunda yer alan sorular, velilere bireysel olarak yöneltilmiştir. Sadece bir veli ile yüz yüze görüşme yapılamamış olup, bu kişiye sorular mesaj uygulaması aracılığıyla ulaştırılarak yazılı olarak yanıtlaması istenmiştir. Görüşmelerde, velilerin cevapları ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir; yalnızca bir veli ses kaydına izin vermediği için bu görüşmede elde edilen yanıtlar not alınarak yazıya geçirilmiştir. Ses kayıt cihazı ile gerçekleştirilen görüşmeler aslına uygun şekilde bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüş ve tamamlandıktan sonra elde edilen veriler çözümleme sürecine tabi tutulmuştur.

Araştırmada, verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel

analiz, önceden belirlenmiş temalar doğrultusunda ve farklı veri toplama yöntemleri ile elde edilen nitel verilerin özetlenmesi ve yorumlanmasını sağlayan bir analiz türüdür (Aydın, 2018, 63). Bu yöntemde, metinlerdeki belirli kelime veya kavramların varlığı incelenmekte, anlamları ve aralarındaki ilişkiler analiz edilerek çıkarımlarda bulunmaktadır (Büyüköztürk, Şener vd., 2014, 258).

Ses kayıtları deşifre edildikten sonra, sorular çerçevesinde elde edilen cevaplar tek tek incelenip kodlanmış, görüşmeler sırasında gözlemlenen jest ve mimiklerden çıkarılan anlamlar da yorum sürecinde kullanılmıştır. Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra aynı anlamı taşıyan veriler birleştirilmiş ve sık tekrar eden kodlar belirlenerek yeni bir kod listesi oluşturulmuştur. Bu liste tekrar gözden geçirilmiş, birbirleriyle ilişkili kodlar tespit edilerek anlam ve kapsam açısından bu kodları kapsayan temalar oluşturulmuştur. Son olarak, tüm katılımcılara ait kodlar tekrar incelenmiş ve frekans değerleri belirlenmiştir. Araştırma sorularına uygun olarak oluşturulan tema ve kodların açıklanmasında, katılımcı ifadelerine de yer verilmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenilirlik

Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla, çalışma Amasya/Merkez ilçesinde yürütülmüş ve veri toplama sürecinde yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu yöntem, katılımcıların deneyimlerini derinlemesine ifade edebilmesini sağlayarak verilerin kavramsal çerçeveye uygun şekilde elde edilmesine imkân tanımıştır (Yıldırım - Şimşek, 2021, 297). Araştırma soruları, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda geliştirilmiş ve form, ön test aşamasıyla işlevselliği kontrol edilmiştir; böylece verilerin ölçmek istenen olguyu doğru yansıtması sağlanmış ve geçerlik güçlendirilmiştir.

Veriler, ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş, bilgisayar ortamına aktarılmış ve güvenli bir şekilde saklanmıştır; yalnızca bir veli kayda izin vermediği için yanıtları not alınarak belgeye geçirilmiştir. Böylece başka araştırmacıların da gerektiğinde verilere ulaşabilmesi sağlanmıştır. Elde edilen bulgular, tarafsız biçimde aktarılmış, yorumlar yalnızca veri sunumundan sonra yapılmış ve metinler alıntılarla desteklenmiştir. Böylece bulguların bütüncül, şeffaf ve güvenilir bir şekilde değerlendirilmesi mümkün hâle gelmiştir. Araştırmanın tüm aşamaları detaylı biçimde açıklanmıştır.

IV. BÖLÜM

4. VELİLERİN 4-6 YAŞ GRUBU KUR’AN KURSLARINDAN MEMNUNİYET VE BEKLENTİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.1. Araştırmaya Katılan Velilerin Kişisel Bilgileri

Çocuğunu, Diyanetin 4-6 yaş grubu Kur’an kursuna gönderen velilerin, bu kurslardan memnuniyet ve beklentilerini tespit etmek üzere yaptığımız araştırmaya gönüllü olarak katılan velilerle ilgili kişisel bilgilere ait bulgular aşağıdaki gibidir.

Tablo 1. Velilerin Kişisel Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	23	96
	Erkek	1	4
	Toplam	24	100
Yaş	25-30	5	21
	31-35	9	37
	36-40	5	21
	41-45	5	21
	Toplam	24	100
Meslek	Ev hanımı	15	63
	Öğretmen	2	8
	Kur’an kursu öğreticisi	4	17
	Esnaf	2	8
	Sağlık teknikeri	1	4
	Toplam	24	100
Öğrenim durumu	İlkokul	2	8
	Ortaokul	4	17

	Lise	4	17
	Ön lisans	8	33
	Lisans	5	21
	Lisansüstü	1	4
	Toplam	24	100
Din eğitimi	Aldım	22	85
	Almadım	2	15
	Toplam	24	100
Din eğitimi aldığı kurum	DİB	13	59
	Özel Kurslar	2	9
	DİB-Özel kurslar	2	9
	İlahiyat	1	5
	DİB-İlahiyat	3	14
	İmam hatip okulu	1	5
	Toplam	22	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan 24 velinin %96'sının (23) kadın, %4'ünün (1) erkek olduğu görülmektedir. Velilerin %21'i (5) 25-30, %37'si (9) 31-35, %21'i (5) 36-40 ve %21'i (5) 41-45 yaş aralığında yer almaktadır.

Meslek grupları açısından velilerin %63'ü (15) ev hanımı, %17'si (4) Kur'an kursu öğreticisi, %8'i (2) öğretmen, %8'i (2) esnaf ve %4'ü (1) sağlık teknikeridir. %8'i (2) ilkokul, %17'si (4) ortaokul, %17'si (4) lise, %33'ü (8) ön lisans, %21'i (5) lisans ve %4'ü (1) lisansüstü mezunudur.

Velilerin %85'i (22) din eğitimi aldığını, %15'i (2) almadığını ifade etmiştir. Din eğitimi aldığını belirtenlerin %59'u (13) DİB kurslarından, %9'u (2) özel kurslardan, %9'u (2) hem DİB hem özel kurslardan, %5'i (1) ilahiyat fakültesinden, %14'ü (3) hem DİB hem ilahiyattan, %5'i (1) ise imam hatip lisesinden eğitim almıştır.

4.2. Veli Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara ve bulgulardan yola çıkılarak yapılan yorumlara yer verilmiştir.

4.2.1. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna Çocuklarını Gönderme Sebeplerine İlişkin Görüşleri

Velilere “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna çocuğunuzu gönderme sebepleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların analizi Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna Çocuklarını Gönderme Gerekçeleri

Tema	Kod	f	Örnek Cümle
4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunu Tercih Sebebi	Dini eğitim alması	19	“İlkokula başlamadan önce dini eğitimini alsın istedim çünkü ilkokula başladıktan sonra sadece yaz aylarında dini eğitim alabiliyor bu da yeterli olmuyor. Küçük yaşta alacağı eğitimin daha verimli olduğunu düşünüyorum.” (V10)
	Kur'an-ı Kerimi öğrenmesi	10	“Kur'an-ı Kerim öğreysin istedim. Kur'an-ı Kerimi okumanın ve öğrenmenin zihni açtığını düşünüyorum. Zihni açılsın diye gönderdim” (V5)
	Öğretmenin etkisi	7	“Çocuğumun kursta ikinci senesi ve hocasından memnun kaldığım için tekrar gönderdim.” (V8)
	Sosyalleşme	5	“Arkadaş ortamı olsun, sosyal açıdan gelişsin istedim.” (V18)
	Değerler eğitimi verilmesi	5	“Çalıştığım için benim vermem gereken değerler eğitiminin kursta veriliyor olması beni rahatlatıyor.” (V4)
	Okul öncesi eğitimle desteklenmesi	4	“Anaokulu eğitiminin içeriğinin kursta da veriliyor olması sebebiyle daha yararlı olacağını düşündüm.” (V5)
	Duaları öğrenmesi	3	“Duaları öğreysin o maneviyatı burada hissetsin istedim.” (V8)

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna çocuğunu gönderme sebeplerine dair veli görüşlerinin 7 kod oluşturduğu görülmektedir. Kodlar; din eğitimi alması (f:19), Kur'an-ı Kerim öğrenmesi (f:10), öğretmenin etkisi (f:7), sosyalleşmesi (f:5), değerler eğitimi verilmesi (f:5), okul öncesi eğitimle desteklenmesi (f:4), duaları

öğrenmesi (f:3) şeklindedir. Bu kodlar ‘Kursu Tercih Sebebi’ temasını oluşturmuştur.

Çocuğunun din eğitimi almasını kursu tercih etme sebebi olarak ifade eden velilerden (V1, V3, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V22, V23, V24) bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“Dini bir ortamı sevmesi ve orada mutlu olmasını istedim. Bu ortamlarda da mutlu olunabileceğini öğrensin istedim.” (V9)

“İlkokula başlamadan önce dini eğitimini alsın istedim çünkü ilkokula başladıktan sonra sadece yaz aylarında dini eğitim alabiliyor bu da yeterli olmuyor. Küçük yaşta alacağı eğitimin daha verimli olduğunu düşünüyorum.” (V10)

Kursu tercih etme sebebinin, çocuklarının Kur’an-ı Kerim okumayı öğrenmesi olduğunu ön plana çıkartan velilerden (V3, V5, V6, V8, V13, V15, V16, V17, V21, V23) bazılarının cevapları şu şekildedir:

“Kur’an-ı Kerim okumanın ve öğrenmenin zihni açtığını düşünüyorum.” (V5)

“Küçük yaşta Kur’an-ı Kerim okumayı ve dualarını öğrenmesini istedim. Küçük yaşta öğrenilen Kur’an’ın etine ve kanına karışacağına yönelik bildiğim hadis sebebiyle vermek istedim.” (V6)

“Ağaç yaşken eğilir, erken yaşta kursa verirsem Kur’an-ı Kerim’i okumayı hemen kapar, öğrenir ve unutmaz diye düşündüm.” (V13)

“İlkokulda yaz kurslarına gittiğimde, cüzden başlayıp bitirip Kur’an’ın belli bir kısmına kadar hatta bir 5-6 sayfasına kadar gelip öğrenmiş oluyorduk. Okullar açıldığında bırakıyorduk ve kapanınca tekrar camiye gidiyorduk, gidince tekrar cüzden başlıyorduk. Bu bende bir eksiklik gibi hissettiriyordu. Kızım bu eksikliği hissetmesin istedim ve Kur’an-ı Kerim’i öğrenmesi için gönderdim.” (V16)

Kursu tercihini, hocanın tanınır, güvenilir, alanında yetkin ve etkili biri olmasıyla ilişkilendiren velilerden (V3, V4, V6, V8, V12, V22, V23) bazıları, tercih sebeplerini aşağıdaki ifadelerle dile getirmiştir:

“Diyanete ait 4-6 yaş Kur’an kurslarının olması beni rahatlattığı için aynı zamanda kendi çalıştığım kurum olması, kurs hocalarını tanıyor olmam ve kurs ortamını güvenli bulduğum için gönderdim.” (V4)

“Kurstaki hocadan dolayı vermek istedim, kendisini çok seviyorum ve samimiyetine inanıyorum. Samimi bir hocadan eğitim almasını istedim.” (-6)

“Çocuğumun kursta ikinci senesi ve hocasından memnun kaldığım için tekrar gönderdim.” (V8)

“Çocuğumu, mahremiyet açısından güvенеbileceğim insanlara emanet etmek

istedim.” (V22)

4-6 yaş grubu Kur'an kursunu, çocuklarının sosyalleşmesine katkı sağlaması açısından tercih ettiğini söyleyen velilerden (V2, V13, V18, V23, V24) bazılarının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Arkadaş ortamı olsun, sosyal açıdan gelişsin istedim.” (V18)

Kur'an kursuna çocuklarını göndermelerinin temel nedeni olarak, verilen değerler eğitiminin din temelli oluşunu gösteren velilerden (V2, V4, V5, V6, V12) bazıları, bu tercihlerini aşağıdaki şekilde dile getirmiştir:

“Değerler eğitimini kursta daha iyi öğrenebileceğini ve benim öğretmemle arkadaş ortamında bu değerleri öğrenmesinin ve algılamasının daha iyi olacağını düşündüğüm için gönderdim.” (V2)

“Çalıştığım için benim vermem gereken değerler eğitiminin kursta veriliyor olması beni rahatlatıyor.” (V4)

Velilerden bazıları (V2, V5, V11, V16), kursta din eğitimiyle birlikte okul öncesi eğitiminin de verilmesinin tercih sebebinde etkili olduğunu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Çocuğum kursta hem dini anlamda hem de motor becerileri anlamında kendini geliştirebiliyor. Dışarıdan belki dini eğitim diye geçiyor ama burayı anaokulundan daha iyi görüyorum. Anaokulunda sadece kesme biçme yapıştırma yapılıyor ama burada en azından değerler eğitimi oluyor, dua öğreniyor, Kur'an-ı Kerim dersi gibi dersler de var.” (V2)

“Hem dini eğitimini alsın hem anaokulu eğitimini alsın istediğim için gönderdim.” (V11)

4-6 yaş grubu Kur'an kursunu, çocuklarının duaları öğrenmesini istedikleri için tercih ettiklerini belirten bazı veliler (V8, V13, V15) bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Duaları öğreysin o maneviyatı burada hissetsin istedim.” (V8)

“Duaları ezberlesin ve kulağı dualara yatkın olsun istedim.” (V15)

Veliler, çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna; dini bir ortamda bulunarak mutlu olacaklarına, erken yaşta alınan Kur'an eğitiminin daha verimli ve kalıcı olacağına ve Kur'an öğrenmenin hem zihinsel hem de manevi gelişimlerini destekleyeceğine inandıkları için gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Kurs hocalarını tanımaları, ortamı güvenli bulmaları, öğreticilerden memnuniyetleri ve mahremiyet açısından duydukları güven tercih sebeplerindendir. Veliler ayrıca, değerler eğitiminin arkadaş ortamında verilmesinin daha etkili olduğunu, bu eğitimi evde vermekte zorlandıklarını, çocuklarının sağlam karakterli, ahlaki değerlere bağlı bireyler olmasını istediklerini vurgulamışlardır. Duaları öğrenme, maneviyatlarının gelişimi, dini ve motor becerilerinin desteklenmesinin yanı sıra anaokulu

eğitimiyle bütünleşmiş bir program sunulması da tercihlerini etkileyen unsurlardandır.

Sonuç olarak, DİB'in sağladığı bu eğitim, devlet güvencesi altında olduğu, pedagojik formasyona sahip öğretmenler tarafından verildiği ve kurumsal denetim mekanizmalarıyla desteklendiği için veliler tarafından güvenilir bulunmaktadır. Erken çocukluk döneminde verilen din eğitiminin bireyin dini ve ahlaki gelişimine katkısı toplumsal düzeyde önemsenmektedir.

4.2.2. Velilerin Çocuklarının 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna Yönelik Tutumuna İlişkin Görüşleri

Velilere “Çocuğunuzun 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna seyerek ve isteyerek gittiğini düşünüyor musunuz? Nedenlerini sıralayınız.” sorusu yöneltilmiştir. Velilerle yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Velilerin Çocuklarının Kur'an Kursuna Yönelik Tutumuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	f	Örnek Cümle
Çocuğun kursa yönelik tutumu	Hocasını sevmesi	23	“Öğretmenini çok seviyor, anlayışlı bir öğretmeni var.” (V6)
	Kurs ortamını sevmesi	18	“Kursta çok mutlu. Kurs ortamının aile ortamıyla uyumlu olması.” (V5)
	Arkadaşlarını sevmesi	16	“Korona döneminde çok fazla arkadaş ortamı içerisinde bulunamadı. Kurs ortamında arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi çok seviyor.” (V5)
	Kursta yapılan etkinlikler	12	“Yapılan etkinlikler dikkatini çekiyor. Haftada bir gün annelerin hazırladığı kek günü var, bu etkinlik onun çok hoşuna gidiyor ve merakla o günün gelmesini bekliyor.” (V4)

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde velilerin hepsi çocuklarının kursa yönelik ilgisini olumlu değerlendirmişler ve bu alt tema içinde 4 kod oluşturduğu görülmektedir. Kodlar; hocasını sevmesi (f:23), kurs ortamını sevmesi (f:18), arkadaşlarını sevmesi (f:16), kursta yapılan etkinlik (f:12), şeklindedir. Bu kodlar “Çocuğun Kursa Yönelik Tutumu” temasını oluşturmuştur.

Velilerin büyük çoğunluğu (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24), çocuğun kursa seyerek ve isteyerek gitmesinde en büyük etkenin öğretmenini sevmesi olduğunu belirtmiştir. Bazı veliler bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Öğretmeninin çocuğa yaklaşımı ve öğretim tarzı ile ilgili olduğunu düşünüyorum.

“Çünkü oğlum öğretmenimi özledim gidelim diyor.” (V2)

“Öğretmeni de gayet güzel, ona uygun davrandı ve çocuğum bir hafta gibi bir sürede kursa alıştı.” (V4)

“Benim kızım evde tek çocuk olduğu için biraz nazlı büyüdü, kursta ona bir anne kadar anlayış göstermeleri, ev ortamı gibi bir ortam sunmaları kızımın kursu sevmesine yardımcı oldu.” (V9)

Veliler (V1, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V11, V13, V14, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22), çocuklarının kurs ortamını sevmesi nedeniyle Kur'an kursuna severek ve isteyerek gittiklerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Kursun fiziki ortamı dikkatini çekti. Biz tayin durumu yaşadık. Köyden merkeze geldik. Köyde anaokuluna başlamıştı. Daha sonra kasım gibi merkezdeki 4-6 yaş anaokuluna başladı. Köydeki anaokulunu ve arkadaşlarını çok seviyordu. Köyden merkezdeki anaokuluna gelince oradan ayrıldığı için üzüldü ve sıkıntı çekti ama okulun köydeki okula göre oyuncak sayısının fazla olması, fiziki şartlarının çocuklara daha uygun olması onu okula gitmeye istekli kıldı.” (V4)

“Kursta çok mutlu. Kurs ortamının aile ortamıyla uyumlu olması.” (V5)

“Kurs ortamını seviyor. Süslü ve ilgisini çeken bir ortam var.” (V11)

Veliler (V3, V5, V7, V8, V9, V11, V12, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V23, V24), çocuklarının Kur'an kursunu sevmesinde arkadaş ortamının etkili olduğunu düşünmektedir:

“Korona döneminde çok fazla arkadaş ortamı içerisinde bulunamadı. Kurs ortamında arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi çok seviyor.” (V5)

“Arkadaş ortamı etkili. Kursu aynı aile düzeyi, çocuklarını gönderdiği için, yani bizim gibi düşünen aileler gönderiyor, arkadaşlarıyla da anlaşabiliyor.” (V11)

“Okula başladıktan sonra birkaç arkadaş edindi ve okul onun için evden daha cazip gelmeye başladı. Arkadaşlarının olması ve oyun oynayabilmek ona kursu sevdirdi.” (V23)

Çalışmaya katılan velilerden bazıları (V3, V4, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V17, V18, V19, V22), kursta yapılan etkinliklerin çocuğun dikkatini çekmesi ve çocukların hoşuna gidecek nitelikte olmasının çocuğu kursa gitmeye istekli kıldığını ifade etmiştir:

“Etkinlik, ders ve oyunla eğitim yapıldığı için severek gidiyor.” (V3)

“Yapılan etkinlikler dikkatini çekiyor. Haftada bir gün annelerin hazırladığı kek günü var, bu etkinlik onun çok hoşuna gidiyor ve merakla o günün gelmesini bekliyor.” (V4)

“Kursta yapılan eğitim, içerik olsun dini bilgiler olsun, oyunlar olsun hoşuna gidiyor.” (V7)

Velilerle gerçekleştirilen görüşmeler, çocukların 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına seyerek ve isteyerek katıldıklarını ortaya koymaktadır. Bu durumun ardında yatan temel nedenlerden biri, öğretmenlerin çocuklara yönelik samimi ve şefkatli yaklaşımlarıdır. Katılımcıların büyük bir kısmı, öğretmenlerin yalnızca bilgi aktaran kişiler olmaktan öte, çocuklara güven veren, onları önemseyen ve duygusal destek sağlayan birer rehber rolü üstlendiklerini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, çocukların kurs ortamını benimsemelerini ve buraya karşı aidiyet duygusu geliştirmelerini sağlamaktadır. Özellikle öğretmenlere duyulan sevgi ve güvenin, çocukların kursa devam konusundaki motivasyonlarının en belirleyici unsuru olduğu görülmektedir.

Çocukların kursa seyerek katılmalarında, akran ilişkilerinin olumlu seyretmesi de önemli bir etkidir. Görüşmelere göre, kursa devam eden çocuklar, yaşlılarıyla vakit geçirmekten keyif almakta ve bu sosyal etkileşim, kursu yalnızca bir öğrenme alanı olmaktan çıkararak eğlenceli bir sosyalleşme mekânına dönüştürmektedir. Arkadaşlık ilişkilerinin güçlü olması, çocukların kursa karşı olumlu tutum geliştirmelerinde kritik bir rol üstlenmektedir.

Bulgular ayrıca, kurslarda düzenlenen ikram günleri gibi etkinliklerin, çocukların kursla olan bağlarını güçlendirdiğini göstermektedir. Bu tür etkinlikler, çocukların sosyal etkileşimlerini artırdığı gibi, kurs ortamını daha samimi ve cazip hâle getirmektedir.

4.2.3. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna İlişkin Genel Görüşleri

Velilere “Çocuğunuzun 4-6 yaş grubu Kur'an kursundan memnun olduğunuz/olumlu bulduğunuz yönleri nelerdir? Memnun olmadığınız yönleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların analizi Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursundan Memnun Oldukları ve Memnun Olmadıkları Yönler

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Olumlu bulunan yönler	Eğitim	22	“Verilen eğitim tam anlamıyla beklentimi karşıladı. Mesela Kur'an-ı öğrenmiş olması, el becerisinin gelişmiş olması, yaşına uygun birçok davranışı yapabiliyor olması gibi.” (V24)
	Binanın yapısı	10	“Binanın yapısından memnunum çünkü kurs binası bölümlere ayrılmış ve çocuklara uygun malzemeler kullanılmış. Çocuklar düşünülerek tasarlanmış.” (V24)

Gösterilen ilgi	8	“Öğretmenimizin ve çalışanların çocuklara güzel yaklaşımları, onların diline göre davranmaları, neyi sevip neyi sevmediklerini bilmeleri güzel.” (V3)	
Sınıf mevcudu	6	“Oluşturulan sınıf mevcudundan memnunum, ideal sınıf mevcudunun 15 olması gerektiğini düşünüyorum.” V3	
Güvenli ortam	4	“Ben çocuğumun emin ellerde olduğunu düşünüyorum ve güveniyorum.” V4	
Kursun temiz bulunması	4	“Temiz bir ortamı var, hijyen olarak da güzel.” (V11)	
Veli odaklılık	4	“Öğretmenimiz çocukları zorlamamasından ve velileri yormamasından memnunum. Gerek yemek konusunda gerek ihtiyaçları karşılama noktasında gerek çocuklara verdiği sorumluluğu yapıp yapmadığımız konusunda yani veli katılımında zorlamıyor.” (V-23)	
Park alanı	2	“Parkı var oyun alanları var, bu açıdan da memnunum.” (V20)	
Olumlu bulunmayan yönler	Binanın genel durumu	7	“Binanın havasız ve aydınlatmasının kötü olması açısından memnun değilim.” (V20)
	Eğitimin süresi	3	“Benim yaşadığım ilde sadece bir tane 4-6 yaş tam gün eğitim veren kurs var. Ben çalışan bir anne olarak bu kursa vermek istediğimde veremedim çünkü kayıtlar dolmuştu. Şehrimde tam günlerin artırılmasını istiyorum.” (V4)
	Bina girişi	3	“Cami girişi ayrı bir alandan ancak çocukların kursa giriş tarafından da girişi var. Kışın erkekler namaz kılmak için çocukların giriş tarafını kullanıyorlar. Çocukları alırken erkeklerle giriş-çıkışımız denk geliyor. Beni sadece bu rahatsız ediyor.” (V5)
	Park alanı	3	“Kurs binasının park alanının zemininden memnun değilim çünkü, yumuşak zemin kullanılmamış.” (V13)
	Sosyal faaliyetlerin yetersizliği	1	“Sosyal faaliyetler az yapılıyor. Çocuklarda kalıcı öğrenme olabilmesi için kurs dışı etkinliklerin yapılması gerekiyor ancak kurum birçok şeye izin vermediğinden dolayı kurs dışı etkinlikler çok az yapılıyor.” (V23)

Tablo 4’te velilerin 4-6 yaş grubu Kur’an kursları ile ilgili görüşleri 2 alt temada özetlenmiştir. Her alt temaya ait kodlar aşağıda açıklanmıştır:

Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarından memnuniyetleri 8 kod oluşturmıştır. Kodlar; eğitim (f:22), binanın yapısı (f:10), gösterilen ilgi (f:8), sınıf mevcudu (f:6), güvenli ortam (f:4), kursu temiz bulma (f:4), veli odaklılık (f4), park alanı (f:2) şeklindedir.

Kursun verdiği eğitimden memnun olduğunu ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V21, V22, V23, V24) bazılarının cevapları aşağıdaki gibidir:

“Eğitiminden memnunum, çünkü hocalarımız sadece anlatmıyorlar aynı zamanda etkinliklerle kalıcı hale getiriyorlar.” (V3)

“Eğitiminden memnunum çünkü öğretmenimiz zorlamıyor, çocuğu bıktırmıyor. Kur'an-ı Kerim'ini bizimle okumak istemiyor, okulda öğretmeniyle okumayı çok seviyor.” (V8)

“İnsanlara ve hayvanlara karşı sevgiyi ve saygıyı, merhamet duygusunu vb. dinin bize öğretmeye çalıştığı şeyleri çocuğa uygun bir şekilde öğretiyorlar. Ben bundan çok memnunum.” (V11)

Velilerden (V3, V6, V7, V8, V11, V15, V17, V18, V22, V24) bazıları kurs binasının yapısından memnun olduklarını şöyle dile getirmişlerdir:

“Kurs binasından memnunum. Güvenli bir ortamı var. Binanın iç yapısı ve bölümleri (oyun alanının, mutfağın, sınıfların birbirinden ayrı olması), güzel tasarlanmış.” (V3)

“Cami alanında olmasından memnunum.” (V7)

“Binanın yapısından memnunum çünkü kurs binası bölümlere ayrılmış ve çocuklara uygun malzemeler kullanılmış. Çocuklar düşünülerek tasarlanmış.” (V24)

Kursta çocuklarına gösterilen ilgi ve yaklaşımdan memnun olduklarını belirten velilerden bazıları (V2, V3, V9, V12, V13, V16, V23, V24) bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Öğretmenimizin ve çalışanların çocuklara güzel yaklaşımları, onların diline göre davranmaları, neyi sevip neyi sevmediklerini bilmeleri güzel.” (V3)

“Öğretmenlerin ve bakıcı ablanın yaklaşımından memnunum.” (V9)

Velilerden (V2, V3, V7, V8, V12, V24) bazıları kursta oluşturulan sınıfların mevcut sayısının az olmasından ve yaş grubuna göre oluşturulmasından memnun olduklarını şu şekilde belirtmişlerdir:

“Oluşturulan sınıf mevcudundan memnunum, ideal sınıf mevcudunun 15 olması gerektiğini düşünüyorum.” (V3)

“Sınıflar arasında yaş gruplaması yaptılar. Çocuklara yaşına uygun eğitim verilmesinden memnunum.” (V24)

DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursunun ortamının güven verdiğini ifade eden velilerden (V1, V3, V4 ve V16) bazıları şunları söylemiştir:

“Ben çocuğumun emin ellerde olduğunu düşünüyorum ve güveniyorum.” (V4)

“Çocuğumuzu almaya gidemediğimizde ve başkasının almasını istediğimizde hocaya haber veriyoruz, o şekilde teslim ediyorlar. Çocuğun başkasına izin verilmeden teslim edilmemesi güzel bir uygulama.” (V16)

Velilerden (V5, V11, V12 V20) bazıları kursun temizliğinden memnun olduklarını şu şekilde ifade etmişlerdir

“Temiz olması açısından memnunum. Temiz, düzenli, tertipli, ortamı güzel.” (V5)

“Temiz bir ortamı var, hijyen olarak da güzel.” (V11)

Veliler (V3, V4, V16, V23) kursun veli odaklı yaklaşımından memnun olduklarını şu şekilde söylemişlerdir.

“Hocalarla birebir görüşebiliyoruz. Sorduğumuz sorulara açık ve net bir şekilde cevap alabiliyoruz.” (V3)

“Veli odaklı düşünülmesi. Yapılan listelerin çok kabarık olmaması beni memnun ediyor. Bir gün kızım okula beslenmesiz gitmiş, sabah evden erken çıkıyorum. Beslenmeleri ile babası ilgileniyor. Saat onda beslenme yapıyorlar. Kimse beni aramadı çocuğunuz beslenmesiz gelmiş dikkat edin demediler. Onlar kendileri çocuğa oradan bir şeyler vermişler karnını doyurmuşlar. Beni arayıp beni de strese sokmadılar. Çözüm odaklı olmaları” (V4)

Velilerden V20 ve V21 kursun park alanından memnuniyetlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Parkı var oyun alanları var, bu açıdan da memnunum.” (V20)

“Parkının olmasından memnunum.” (V21)

Veliler, kursta verilen eğitimin niteliğinden memnun olduklarını belirtmişlerdir. Kurs binasının genişliği ve bölümlerinin yeterliliği, cami müstemilatında yer alması, yapısının güvenli bulunması, çocuklara gösterilen ilgi ve yaklaşımın olumlu olması memnuniyete yönelik dile getirilen unsurlardandır. Ayrıca sınıf mevcutlarının az ve yaş gruplarına göre düzenlenmiş olması, ortamın temiz, düzenli ve güvenli olması, veli odaklı bir anlayışın benimsenmesi ve kursa ait park alanının bulunması da veliler tarafından olumlu değerlendirilmiştir. Velilerin en çok vurguladığı memnuniyet unsurlarının, kursun eğitim kalitesi ve fiziki yapısı olduğu görülmektedir. Genel olarak, velilerin büyük çoğunluğunun Kur'an kursundan memnun oldukları söylenebilir.

Veliler memnuniyetlerini ifade ettikten sonra, onlara “4-6 yaş grubu Kur'an kursundan memnun olmadığınız yönler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

4-6 yaş grubu Kur'an kursundan memnun olunmayan durumlarla ilgili 5 kod oluşmuştur. Kodlar; binanın genel durumu (f:7), eğitimin süresi (f:3), bina girişi (f:3), park alanı (f:3), sosyal faaliyetlerin yetersizliği (f:1) şeklindedir.

Binanın genel durumundan memnun olmadığını ifade eden velilerden (V3, V6, V16, V19, V20, V21, V23) bazıları şunları söylemiştir:

“Binanın rutubetli olmasından memnun değilim.” (V3)

“Caminin altında, cami müstemilatında olduğu için bir oyun bahçeleri yok. Park alanları yok. Bazen cemaat sıkıntı çıkartıyor ses yaptıkları için binada olmasa okul formatında olsa daha güzel olur diye düşünüyorum.” (V6)

“Kursun caminin altında olması sebebiyle gün ışığı almıyor. Lamba ile aydınlanıyor. Binanın giriş kısmı güneş görüyor sadece.” (V16)

Velilerden (V2, V4, V12) bazıları kurslarının eğitim süresini az olmasından memnun olmadıklarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Kurs keşke tam gün olabilseydi. Ben kızlarımı tam gün göndermiştim, çok güzel olmuştu. Yarım gün olunca biraz kısa sürüyor. Böyle tam gün olsa daha mı iyi olurdu acaba diye düşünüyorum ama imkanlardan dolayı açılmıyor, galiba.” (V2)

“Benim yaşadığım ilde sadece bir tane 4-6 yaş tam gün eğitim veren kurs var. Ben çalışan bir anne olarak bu kursa vermek istediğimde veremedim, çünkü kayıtlar dolmuştu. Şehirimde tam günlerin artırılmasını istiyorum.” (V4)

Memnuniyetsizlik belirtilen konulardan biri olan bina girişi ile ilgili (V5, V7, V8) bazı veliler şunları söylemiştir:

“Erkekler, caminin üst katta namaz kılmaları gerekirken caminin alt katında mescit bölümünde namaz kılıyorlar. Bu namaz kıldıkları alanla, çocukların kursa girdikleri alanın aynı olması beni rahatsız ediyor. Girişler aynı avludan yapılıyor. Çocukları aldığımız saatlerde erkeklerin de bu alanda olmasından rahatsızım. Niye geliyorsunuz der gibi bakıyorlar bazen kapı önünde bekliyorlar ve giriş çıkış yaparken rahatsız oluyorum.” (V7)

Kurs binasının park alanına dair memnuniyetsizliklerini ifade eden bazı veliler (V6, V13, V19) şunları söylemiştir:

“Kursun bir oyun bahçesi ve park alanının olmamasından memnun değilim. Olsa idi iyi olurdu.” (V6)

“Kursumuzun oyun parkı var ancak parkın zemini yumuşak malzeme ile kaplanmamış. Hocamız gerekli yerlere iletmiş ama ilgilenen olmamış.” (V19)

Velilerden V23 kursta sosyal faaliyetlerin az yapılıyor olmasından memnun olmadığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Sosyal faaliyetler az yapılıyor. Çocuklarda kalıcı öğrenme olabilmesi için kurs dışı etkinliklerin yapılması gerekiyor ancak kurum birçok şeye izin vermediğinden dolayı kurs dışı etkinlikler çok az yapılıyor.” (V23)

Velilerden bir kısmı, Kur'an kurslarına dair bazı olumsuzluklardan söz etmiştir. Özellikle fiziki koşullara ilişkin olarak kurs binalarının rutubetli olması, cami altında yer almaları nedeniyle gün ışığı almamaları, havasız ve yetersiz aydınlatılmış olmaları en çok dile getirilen sorunlardır. Bu tür şikâyetlerin daha çok cami altında hizmet veren kurslara yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca kurslarda tam gün eğitim imkânının bulunmaması, özellikle çalışan anneler tarafından önemli bir eksiklik olarak ifade edilmiştir.

Kursların giriş bölümlerine dair şikâyetlerin temelinde, çocukların kursa giriş avlusunun cami cemaatinin kullandığı avluyla ortak olması yer almaktadır. Park alanları konusunda da benzer memnuniyetsizlikler gözlenmiştir. Bazı kurslarda park alanının hiç bulunmaması, bazılarında ise zeminin uygun malzemeye kaplanmamış olması veliler tarafından eleştirilmiştir. Bunun yanı sıra, kurs dışı etkinliklerin sınırlı olması ya da hiç yapılmaması da velilerin dile getirdiği olumsuzluklar arasındadır.

4.2.4. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Çocuğu 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna giden velilere, “Kur'an kursunda çocuğunuzun aldığı eğitimi yeterli buluyor musunuz? Açıklar mısınız?” sorusu yöneltilmiş ve kursta verilen eğitimin, Kur'an öğretimi, değerler eğitimi, dini bilgiler ve tamamlayıcı kazanımlar açısından değerlendirilmesi istenmiştir. Velilerin verdiği cevaplar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yeterliliğine Dair Değerlendirmeleri

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Aldığı eğitim yeterli	Değerler eğitimi	22	“Okula başlamadan önce kardeşiyle oyuncak paylaşmada sıkıntı yaşıyordu, ancak okula başladıktan sonra paylaşmayı daha çok sevmeye başladı. Artık eve gelen arkadaşlarıyla bile oyuncaklarını paylaşıyor.” (V7)
	Tamamlayıcı kazanımlar	21	“Tamamlayıcı kazanımlar açısından eğitim yeterli düzeyde. Biz sadece dini eğitim alsın diye göndermiştik ama diğer eğitimlerini de çok iyi aldı. Sayıları öğrendi, boyamaları falan yeterli düzeyde ilerledi.” (V20)
	Kur'an-ı Kerim	19	“Kur'an öğretiminde beklentimin üstünde gidiyor.” (V2)

	Dini bilgiler	17 “Dini bilgiler açısından eğitimi yeterli buluyorum. Örneğin kursta birlikte öğle namazını kılıyorlar, namaz eğitimi bu şekilde veriliyor.” (V3)
Aldığı eğitim yeterli değil	Kur’an-ı Kerim	4 “Çocuğum Kur’an-ı Kerim okuyor, ancak mahreçli öğrenmedi. Ben, mahreçleri oturmuş daha düzgün bir telaffuzla okumasını isterdim, düz konuşma aksanıyla okuma olduğu zaman ben rahatsız oluyorum.” (V22)
	Dini Bilgiler	2 “Dini bilgiler alanında verilmesi gereken kazanımlar oluşturulmadı ve ben yeterli görmüyorum.” (V23)
	Değerler Eğitimi	1 “Sanki böyle üstüne düşülse daha fazla şey öğrenebilecekler gibi. Eğitim daha serbest ve rahat bırakılıyor. Mesela ödev konusunda çocuk isterse yaptırıyoruz, istemezse yaptırmıyoruz. Ama bu sorumluluk bilincinin oluşması gerekiyor.” (V24)
	Tamamlayıcı kazanımlar	1 “Anaokulu eğitiminin de çok iyi olduğunu düşünmüyorum. Mesela kodlamalar, örüntü çalışmaları yapılmadı. Makas tutma becerisi gelişmedi.” (V23)

Kur’an kursunun verdiği eğitimi yeterli bulan velilerin cevapları 4 kod altında değerlendirilmiştir. Kodlar değerler eğitimi (f:22), tamamlayıcı kazanımlar (f:21), Kur’an-ı Kerim (f:19), dini bilgiler (f:17) şeklindedir.

Çocuğun kursta aldığı değerler eğitiminin yeterli olduğunu düşünen velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23) bazıları şunları ifade etmişlerdir.

“Değerler eğitiminin etkili olduğunu düşünüyorum. Selam veriyoruz, saygılı davranıyoruz. Okulda öğrendiklerini eve yansıtıyor. Ablaları ile yapabildiği kadar yapmaya çalışıyor.” (V2)

“Değerler eğitimi açısından yeterli buluyorum. Mesela Filistin’le ilgili yapılan çalışmalarda kendisini baya adapte etmişti. Buna bağlı olarak yardımlaşma duygusu gelişti.” (V12)

“Değerler eğitiminin yeterli düzeyde olduğunu düşünüyorum. Benim kızımı etkiledi. Okula gittiğinden beri, büyüklerle nasıl konuşması gerektiğini, dedesine karşı sevgi ve saygı davranışında bulunmayı, hâl hatır sormayı, babasına hoş geldin demeyi, adamları öğrendi ve yapmaya gayret gösteriyor.” (V20)

Kursta verilen tamamlayıcı kazanım eğitimini yeterli bulan velilerden (V1, V2, V3, V4, V6, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V24) bazıları şunları söylemiştir.

“Tamamlayıcı kazanımlar açısından da yeterli olduğunu düşünüyorum. Hatta toplama işlemi ile ilgili de çalışmalar yapılmış. Şaşırdım yani sübyanda böyle bir şey oluyor muydu diye, bilmiyordum. İyi yani bütün, sağ soldu, yönlerdi, şekillerdi renklerdi, sayılardı. Onar onar saydılar bir ara. Anasınıflarında bu yönde daha fazla çalışıyorlar, sübyanda daha azdır diye düşünüyordum ama varmış.” (V19)

“Tamamlayıcı kazanımlar açısından eğitim yeterli düzeyde. Biz sadece dini eğitim alsın diye göndermiştik ama diğer eğitimlerini de çok iyi aldı. Sayıları öğrendi, boyamaları falan yeterli düzeyde ilerledi.” (V20)

“Okul öncesi eğitimi noktasında verilen eğitim çok yeterli. Hocalarımız okul öncesini aratmayacak düzeyde ders veriyorlar. Bu konuda kendilerini yetiştirmişler.” (V22)

Katılımcılardan (V1, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V13, V14, V15, V16, V17, V19, V20, V21, V24) bazıları kursta verilen Kur'an-ı Kerim eğitimini yeterli bulduklarını söylemektedirler.

“Yeterli buluyorum. Kendimde Kur'an-ı Kerim'i çocuğumla birlikte daha çok pekiştirdim. Çocuğumla birlikte öğrendim harflerin çıkışlarını, o şimdi benden daha iyi yapıyor. Çocuğu sıkmadan gerçekten çok güzel öğretiliyor. Onların seviyesine göre eğitim veriliyor. Benim çocuğum şu an sınıfın küçüğü, biz harfleri birleştirmedeyiz, diğer çocuklar Kur'an'a geçti.” (V5)

“Şahsım adına gayet yeterli buluyorum. Ben kursa göndermeye karar verdiğimde illa Kur'an okusun, çok seri okusun gibi bir amaçla zaten göndermedim. Belli duaları öğrense sadece, Fatiha'yı öğrense bile yeterli diye düşünüyordum. Benim tahmin ettiğimde fazlasını öğrendi. Neredeyse bütün namaz surelerini öğrendi. Kur'an'a ilk gittiği sene geçemedi, çünkü biz üzerinde fazla durmadık. Bu sene geçti Kur'an'a ve okuyor.” (V9)

“Bu yaş grubu için yeterli bir eğitimi var. Onların anlayacağı şekilde ve sevdirecek eğitim veriliyor. Benim kızım yarıyıldan önce Kur'an'a geçti. Biz de destek oluyoruz ama hocamızın gayreti de güzel. Şu an Kur'an okuyor.” (V11)

Dini bilgiler eğitiminin kursta yeterli olduğunu ifade eden velilerden (V1, V3, V6, V7, V8, V9, V10, V13, V14, V15, V16, V17, V19, V20, V21, V22, V24) bazıları bu konuda şunları söylemiştir:

“Dini bilgiler açısından yeterli bir bilgi düzeyine sahip mesela Kelime-i Tevhid ve Şehadetini öğrendi, dini mekanları tanıyor.” (V13)

“Dini bilgiler açısından yaşına göre yeterli bilgi düzeyine sahip oldu. Peygamberimizin hayatını, Kelime-i Tevhid ve Şehadetini, namazın şartlarını, abdest almayı öğrendi. Kâbe'mizi tanıyorlar mesela bir akşam dua ettiğini gördüm. Allah'ım bizi Kâbe'ye

yolla diye. Bazen ‘Anne peygamberimizin evine gidelim’ diyor.” (V20)

“Dini bilgiler alanında, Kelime-i tevhidi ve şehadeti anlamıyla birlikte söylüyor, Allah ile ilgili bilgiler öğrendi ve bununla ilgili sohbet ediyor. Namaz, oruç, abdest gibi ibadetlerin farkına vardı. Önceden bilmiyordu, ben namaz kılarken diz üstünde oturduğumda illa beni kendisine baktırmaya çalışırdı ama şimdi namaz kıldığımı görünce, kendi koşa koşa geliyor.” (V24)

Kursta verilen değerler eğitimi, çocuklar üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Veli görüşleri, bu eğitimin yalnızca bilişsel gelişimle sınırlı kalmayıp, davranışsal açıdan da çocuklarda karşılık bulduğunu göstermektedir. Veliler, çocuklarının saygılı davranma, selamlaşma, büyüklerle iletişimde nezaket kurallarına uyma, paylaşma ve yardımseverlik gibi sosyal davranışlarda belirgin gelişmeler gösterdiğini ifade etmiştir. Bazı veliler, çocuklarının okula başlamadan önce zorlandıkları sosyal becerileri kurs sürecinde kazandıklarını ve günlük yaşamlarında uygulamaya başladıklarını dile getirmiştir.

Veliler ayrıca, kursta görev yapan öğreticilerin okul öncesi eğitimi verebilecek düzeyde donanımlı olduklarını ve çocukların ihtiyaçlarını karşılamada yeterli birikime sahip bulunduklarını belirtmiştir. Tamamlayıcı kazanımlar kapsamında sunulan eğitimin, anaokulu müfredatına yakın nitelikte olması ve öğreticilerin bu alandaki yetkinliği, veliler tarafından olumlu değerlendirilmiştir. Eğitimin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun biçimde yürütülmesi, derslerin anlaşılır ve sevdirilerek işlenmesi de öne çıkan bir nokta olmuştur.

Kur’an-ı Kerim eğitimi bağlamında veliler, çocuklarının harflerin doğru telaffuzu, sure ezberleme ve temel ibadetleri (abdest, namaz,) öğrenme konularında yeterli bilgi ve beceri kazandıklarını ifade etmiştir. Öğle namazı gibi uygulamalı etkinlikler sayesinde bilgilerin pekiştiği, Kelime-i Tevhid ve Şehadet’in hem ezberlenip hem de anlamlarının öğrenildiği belirtilmiştir. Ayrıca çocukların dini mekânları tanıma, Peygamberimizin hayatına ilgi duyma ve dua etme gibi davranışlar sergiledikleri aktarılmıştır. Bazı veliler, çocuklarının ibadetlere karşı ilgilerinin arttığını ve artık daha bilinçli ve istekli olduklarını gözlemlemiştir.

Genel olarak, veliler kursta verilen eğitimi Dini Bilgiler, Kur’an-ı Kerim, Değerler Eğitimi ve Tamamlayıcı Kazanımlar alanları açısından yeterli bulmaktadır. Bu bulgular, Kur’an kurslarında sunulan eğitimin yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, çocukların sosyal, ahlaki ve dini gelişimini bütüncül biçimde desteklediğini göstermektedir.

Çocuğun Kur’an kursundan aldığı eğitimi bazı kazanımlar itibariyle yeterli bulmayan veliler kursun eğitimini, Kur’an-ı Kerim (f:4), dini bilgiler (f:2), değerler eğitimi (f:1), tamamlayıcı kazanımlar (f:1) açısından değerlendirmişlerdir.

Çocukların kurstan aldığı Kur’an-ı Kerim eğitiminin yetersiz olduğunu düşünen

velilerden (V12, V18, V22, V23) bazıları konuyla ilgili şunları söylemiştir:

“Eğitim kısmını biraz daha Kur’an-ı Kerim eğitimi düzeyine çekebilseler iyi olacak. Diğer eğitimler biraz daha ikinci planda olabilir.” (V12)

“Çocuğum Kur’an-ı Kerim okuyor, ancak mahreçli öğrenmedi. Ben, mahreçleri oturmuş daha düzgün bir telaffuzla okumasını isterdim, düz konuşma aksanıyla okuma olduğu zaman ben rahatsız oluyorum.” (V22)

“Ezber dersleri daha çok verilebilir. Çocuğun ezberi çok zayıf ezberin verilmediğini düşünüyorum. Benim ezberlettiklerim dışında bir Sübhaneke ve Tahiyat ezberledi. Okul başladığında Kur’an-ı Kerim okumayı unutacak büyük ihtimalle ama ezberleri kalacak, bu nedenle ezberlerin üzerine biraz daha düşülebilir.” (V23)

Kurstan alınan eğitimi dini bilgiler açısından yetersiz bulan V18 ve V23 şunları ifade etmişlerdir.

Kelime-i tevhidi ve Şهادeti öğrenmedi henüz. Dini bilgiler alanında yeterli eğitim verildiğini düşünmüyorum.’ (V18)

“Dini bilgiler alanında verilmesi gereken kazanımlar oluşturulmadı ve ben yeterli görmüyorum.” (V23)

Değerler eğitiminin yetersiz kaldığını düşünen V-24 şunları söylemiştir.

“Sanki böyle üstüne düşülse daha fazla şey öğrenebilecekler gibi. Eğitim daha serbest ve rahat bırakılıyor. Mesela ödev konusunda çocuk isterse yaptırıyoruz, istemezse yaptırmıyoruz. Ama bu sorumluluk bilincinin oluşması gerekiyor. Sistemi eleştirmek istemiyorum, kursun verebildiğinden memnunum.” (V24)

Tamamlayıcı kazanımların yeterince oluşturulmadığını düşünen V23 şunları söylemiştir:

“Anaokulu eğitiminin de çok iyi olduğunu düşünmüyorum. Mesela kodlamalar, örüntü çalışmaları yapılmadı. Makas tutma becerisi gelişmedi.” (V23)

Veliler, Kur’an-ı Kerim eğitimine büyük önem vermekte ve bu eğitimin diğer derslerden daha öncelikli olmasını istemektedir. Bununla birlikte bazı veliler, çocuklarının Kur’an-ı okuyabildiğini ancak harflerin mahreçlerine uygun telaffuz edilmediğini belirtmiş, ezber çalışmalarının miktarının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak mevcut ezberlerin kalıcı olduğunu düşündüklerinden, çocukların daha fazla dua ve sure ezberlemesini istemektedirler. Bu bulgular, velilerin yalnızca okumayı değil, doğru ve kalıcı bir şekilde öğrenmeyi de önemseydiğini göstermektedir.

Bazı veliler, dini bilgiler alanında verilen eğitimi yetersiz bulmaktadır. Çocukların temel ibadetler hakkında genel bilgiye sahip oldukları, zaman zaman namaz kılmaya istekli

oldukları ifade edilmiş; ancak Kelime-i Tevhid ve Şehadet gibi temel konuların henüz tam olarak öğrenilmediği vurgulanmıştır. Bazı veliler, dini bilgiler alanında planlanan kazanımların çocuklarına tam olarak kazandırılmadığını belirtmiştir.

Velilerin görüşleri, kursta verilen eğitimin dini bilgiler, Kur'an-ı Kerim, değerler eğitimi ve tamamlayıcı kazanımlar açısından bazı eksiklikler içerdiğini ortaya koymaktadır. Veliler, özellikle Kur'an-ı Kerim eğitiminin daha öncelikli ve nitelikli bir şekilde sunulmasını; eğitim sürecinde ödev ve sorumluluk kazandırmaya yönelik uygulamaların artırılmasını talep etmektedir. Ayrıca bilişsel ve ince motor becerileri destekleyen etkinliklerin eksikliği de veliler tarafından önemli bir eksiklik olarak vurgulanmaktadır.

4.2.5. Velilerin Çocuklarında Gözlemledikleri Kazanımlara İlişkin Görüşleri

Velilere “Çocuğunuzun kursta neler öğrenmesinden mutlu oluyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?” sorusuna velilerin cevapları neticesinde elde edilen bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Çocuğun Kursta Öğrendiklerinden Velileri Mutlu Eden Bilgiler

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Öğrencinin kazanımları	Hayatına uygulaması	21	“Öğrendiği bilgileri hayatına uygulaması hoşuma gidiyor.” V1
	Kur'an-ı Kerim'i okuması	17	“Kur'an-ı Kerim'i benden güzel okuyor. Çok mutlu oluyorum. Öğrendiği şeyler çok hoşuma gidiyor.” (V-17)
	Dua ve sureleri ezberlemesi	16	“Duaları çok severek okuyor. Öğrendiği duaları okuyor ve bu duaların nerede okunacağını da söylüyor.” V7
	Dini bilgileri öğrenmesi	15	“İslam'ın şartı ve imanın şartını evde ilk okuduğunda çok şaşırmıştık. İlk defa verdiğim için ne öğretildiğini bilmiyordum.” V20
	Milli değerleri benimsemesi	1	“Bayrak duygusu, millet duygusunu vatan duygusunu öğreniyor. Milli duyguları öğrenmesi iyi bir şey.” V12

Çocuğun kursta öğrendiklerinden velinin mutlu olduğunu gösteren bilgilere dair 5 kod oluşmuştur. Bu kodlar; hayatına uygulaması, (f:21), Kur'an-ı Kerim'i okuması (f:17), dua ve

sureleri ezberlemesi (f:16), dini bilgileri öğrenmesi (f:15), milli değerleri benimsemesi (f:1) şeklindedir.

Velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V15, V16, V18, V19, V20, V22, V23, V24) bazıları çocuklarının öğrendiklerini hayata uygulamaya çalışmasından mutlu olduklarını şu şekilde anlatmışlardır:

“İsrafla ilgili öğrendikleri bilgilerden sonra evde ışıkları kapatmaya özen gösteriyor.” (V6)

“Bir gün ‘Küçüklere merhamet etmeyen büyüklere saygı göstermeyen bizden değildir’ dedi. Bu çok hoşuma gitmişti. Olayı net hatırlamıyorum ama o gün yaşanan bir olayın üstüne söylemişti.” (V10)

“Tuvalet ve banyo adabını öğrendikten sonra bize de nasıl yapmamız gerektiği konusunda sürekli uyarması beni mutlu ediyor.” (V20)

Kursta Kur'an-ı Kerim'i öğrenmesinin kendisini mutlu ettiğini söyleyen velilerden (V1, V2, V3, V4, V6, V9, V10, V11, V14, V15, V16, V17, V18, V20, V21, V22, V24) bazılarının görüşleri şöyledir:

“Kur'an'ın bir harfini bile öğrenmesi bizim için çok güzel. Dört (4) yaşında, elifi bile öğrenmesi, aaa diyorum ne kadar güzel öğrenmiş.” (V10)

“Kur'an-ı Kerim'i benden güzel okuyor. Çok mutlu oluyorum. Öğrendiği şeyler çok hoşuma gidiyor.” (V17)

“Kur'an harflerini öğrendiği zamanlarda, kafasını kapatıp ben öğretmenim diyordu ve bize harfleri öğretiyordu. Ben bazen yanlış, bazen doğru söylüyordum. Yanlış söylediğimde hemen düzeltiyordu.” (V20)

Velilerden (V1, V2, V3, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V15, V17, V18, V20, V21) bazıları çocuğunun kurstan öğrendiği dua ve surelerden dolayı mutluluk duyduğunu şu şekilde ifade etmiştir.

“Duaları çok severek okuyor. Öğrendiği duaları okuyor ve bu duaların nerede okunacağını da söylüyor.” (V7)

“Küçük olduğu için yapamayacağını düşünüyordum. İlk önce rabbi yessir duasını okudu. Daha sonra sofrada dua etmeyi öğrenmiş. Bir ortamda yemek yedikten sonra açtı önce ellerini önce bir dua edelim durun bakalım diye. Bu hassasiyeti kazanması çok hoşuma gitti.” (V9)

“Ben kızıma evde hiçbir şey öğretemedim. Mesela Fatiha suresini öğretmeye çalıştım bir ay, hadi kızım okuyalım, asla okumadı. Kursu gittikten iki gün sonra Fatiha'yı öğrendi ve ben şok oldum. Bu benim için önemliydi.” (V11)

Çocuğun Kur'an kursunda dini bilgilere dair öğrendiklerinden mutlu olduğunu ifade eden velilerden (V3, V4, V8, V9, V10, V11, V13, V14, V15, V17, V18, V19, V20, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Allah’ın büyüklüğünü ve bizi yarattığını öğrenmiş olması beni mutlu etti.” (V8)

“Geçen yıl seccade almışlardı. Ufak ufak namaza başladılar. Öğretmenin yanında namaza duruyormuş, ben de evde kılarken yanıma namaza duruyor, ben de seninle kılacağım diye. Bunları okulda görüyor olması, bunlarla haşır neşir olması beni çok mutlu ediyor.” (V9)

“Dini bilgilere dair bir şeyler öğrenmesi güzel. Kâbe’ye gitmek istiyor. Bu istek tamamen kursta oluştu. Kandillerde hocamız Kâbe resmi veriyordu onu boyuyorlardı. Daha sonra televizyonda gördü. Ne zaman gideceğimizi soruyor sürekli.” (V13)

“İslam’ın şartı ve imanın şartını evde ilk okuduğunda çok şaşırmıştım. İlk defa verdiğim için ne öğretildiğini bilmiyordum.” (V20)

Velilerden V12 milli değerlere dair bilgiler öğrendiğini gördüğünde mutlu olduğuna dair şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bayrak duygusu, millet duygusunu vatan duygusunu öğreniyor. Milli duyguları öğrenmesi iyi bir şey.” (V12)

Çalışmamızda elde edilen bulgulara bakıldığında velilerin genel olarak çocuğun öğrendiği kazanımları hayatına uygulamasından, Kur'an-ı Kerimi okumasından, dua ve sure ezberlemesinden, dini bilgilere dair kazanımlar elde etmesinden ve milli değerleri benimsemesinden mutlu oldukları görülmektedir.

Veliler, değerler eğitimi kapsamında verilen bilgilerin (israf etmeme, ışıkları kapatma veya bir şeyleri paylaşma vb.) çocukların günlük yaşamlarına yansıdığını ve farkındalığının arttığını ifade etmektedir. Ayrıca çocukların ahlaki kavramlara dair elde ettikleri kazanımları öğrendikleri hadisler (merhamet ve saygı) aracılığıyla paylaşımlarının velileri mutlu ettiği görülmektedir. Bu da çocukların bilgi edinmekle kalmayıp, bu bilgileri içselleştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı veliler, kursta verilen eğitimin çocukların öz bakım becerilerinde de (kıyafet giyme, el yıkama, tuvalet alışkanlığı) olumlu etkiler bıraktığını belirtmektedir.

Veliler çocuklarının, Kur'an-ı Kerim öğrenme sürecine istekle katıldıklarını ve bu süreçte kazandıkları bilgilerin mutluluk verici olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca çocukların Kur'an-ı Kerim'i beklenenden daha iyi okuyabildiği, Kur'an dersinde öğrendikleri bilgileri oyun yoluyla aile ortamına taşıdığı, bu bilgileri öğretici bir rolle ifade ettiği ve bu durumun da veliler tarafından büyük mutlulukla karşılandığı görülmektedir. Bununla birlikte çocukların Kur'an-ı Kerim eğitiminden keyif aldıkları, öğrendiklerini aile ortamına taşıdıkları

ve bu süreci ailenin olumlu duygularla karşıladığı belirtilmektedir.

Veliler, çocukların dua öğrenme sürecine istekle katılmasının hem duaları ezberleyip hem de bu duaların hangi durumlarda okunacağını bilmesinin mutluluk uyandırdığını ifade etmişlerdir. Ayrıca çocukların küçük yaşlarına rağmen dua etme alışkanlığı geliştirmelerine şaşırdıkları ve bu durumun aile ortamında dini hassasiyetin artmasına katkı sağladığı dile getirilmiştir. Bununla birlikte veliler, kurs öncesinde evde dua ya da sure öğretmeye çalıştıklarını fakat çocuklarının buna istekli olmadığını ve kurs başladıktan sonra hızlıca öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Veliler, çocukların küçük yaşlardan itibaren dini kavramlara karşı farkındalık geliştirmesinin, özellikle Allah'ın varlığı, yaratılış, ibadet gibi temel inanç konularının çocuklar tarafından öğrenilmesinin ve dile getirilmesinin mutluluk verici olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca çocukların namaza ilgi göstermeye başlaması, öğretmen eşliğinde ibadet etmeye istekli olması, evde bu davranışı sürdürmesi, yapılan etkinliklerin çocuklarda istek ve merak uyandırması velileri mutlu etmektedir. Bunlarla birlikte vatan, millet ve bayrak sevgisi gibi duyguların da kursta geliştiği ve bundan mutluluk duyduklarını ifade ettikleri görülmektedir.

4.2.6. Velilerin Çocuklarının 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Edindikleri Bilgi ve Deneyimleri Paylaşma Durumuna İlişkin Görüşleri

Velilere “Çocuğunuz 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda öğrendiği bilgileri, etkinlikleri, sosyal ve kültürel anlamda yapılan faaliyetleri sizinle paylaşıyor mu? Bunlar nelerdir?” sorusu yöneltmiştir. Velilerin verdiği cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Çocukların 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Öğrendiklerini ve Deneyimlerini Velilerle Paylaşma Durumları

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Kur'an kursunda öğrendiği bilgileri benimle paylaşıyor	Okulda yaptığı etkinlikler	18	“Okulda yaptığı etkinlikleri eve getiriyor ve göstererek öğrendiklerini aktarıyor.” (V3)
	Hadis	4	“Gülümsemek sadakadır hadisini anlattı.” (V1)
	Dua	2	“Öğretmenimiz Kur'an'a geçen öğrencilere Kur'an töreni yapıyor. Orada söylenen duaları ilahileri çok severek anlatıyor. Kur'an'a geçmeden bize de yaptı öğretmenimiz onu çok sevdi ve

evde sürekli anlattı.” (V20)

Adap	2 “Su içme, lavabo, uyku adaplarını öğrenmişti, eve gelince heyecanla bunların nasıl yapılması gerektiğini anlattı.” (V7)
Hikâye	1 “İslam büyüklerinden menkıbeler anlatınca hocamız onları gelip bana anlatıyor.” (V9)

Tablo 7’deki veriler incelendiğinde çocuğun kursta öğrendiği bilgileri velilerle paylaştığına dair 5 kod oluştuğu görülmektedir. Bu kodlar; okulda yaptığı etkinlikler (f:18), hadis (f:4), dua (f:2), adap (f:2), hikâye (f:1) şeklindedir.

Okulda yaptığı etkinlikleri eve getirip ailesine anlattığını ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V8, V9, V10, V11, V13, V14, V15, V16, V18, V20, V22, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Kandillerde öğretmen onlar için bir şeyler hazırlıyor. Hazırlanan bu hediyeler onu çok heyecanlandırıyor ve eve gelip anlatıyor gösteriyor.” (V6)

“Paylaşım yapıyor. Yaptığı deneyleri, parmak boyalarını, yapıştırma etkinliklerinden bahseder. Okulda, kalbimizdeki kötülükleri nasıl temizleyebiliriz şeklinde bir etkinlik yapmışlar. Ciğerlerimizle ilgili bilgiler öğrendikten sonra babasına sigara içmemesi gerektiğinden bahsetmişti.” (V15)

“Bugün oyun hamuru oynadık, parmak boyası, boyama yaptık, küplerle ilgili etkinlik yaptık gibi yaptığı etkinlikleri benimle paylaşıyor.” (V18)

“Ramazan ayında yapılan etkinlikleri benimle paylaşmıştı. Anne biz Ramazan için okulda hazırlık yaptık diye bahsetmişti.” (V22)

Kursta öğrendiği hadisleri benimle paylaşır diyen velilerden (V1, V2, V10 V11) bazıları şunları söylemiştir.

“Gülümsemek sadakadır hadisini öğrendikten sonra, gülümseyelim birbirimize, ablalarımıza, birbirimize vurmayalım, güzel davranmalıyız şeklinde söylüyor.” (V2)

Okulda öğrendiği duaları evde anlattığını ifade eden V2 ve V20 şunları söylemiştir.

“Kursta öğrendiği duaları paylaşıyor.” (V2)

“Öğretmenimiz Kur’an’a geçen öğrencilere Kur’an töreni yapıyor. Orada söylenen duaları ilahileri çok severek anlatıyor. Kur’an’a geçmeden bize de yaptı öğretmenimiz onu çok sevdi ve evde sürekli anlattı.” (V20)

Kursta öğrendiği adaplar ile ilgili evde paylaşım yaptığını ifade eden V7 ve V9 şunları söylemiştir.

“Su içme, lavabo, uyku adaplarını öğrenmişti, eve gelince heyecanla bunların nasıl yapılması gerektiğini anlattı.” (V7)

“Sofra duasını öğrendiğinde evde her akşam yemekten sonra dua okuyor. Yatarken dua ederek yatıyoruz.” (V9)

Okulda öğrendiği hikayeleri evde paylaştığını söyleyen V-9’un ifadesi şöyledir:

“İslam büyüklerinden menkıbeler anlatınca hocamız, onları gelip bana anlatıyor.” (V9)

Velilerden edinilen bulgulara göre çocukların kursta gerçekleştirilen etkinliklerden büyük ölçüde etkilendiği ve bu deneyimlerini evde aile bireyleri ile paylaştıkları görülmektedir. Veliler, Ramazan ve değerler eğitimi gibi dini içerikli etkinliklerin çocuklarda heyecan oluşturduğunu; deney, sanat ve oyun temelli etkinliklerin çocuklar tarafından ilgiyle takip edildiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte çocukların, daha çok okulda yaptığı etkinlikleri eve götürerek, bu etkinlikler üzerinden öğrendiklerine dair paylaşımda bulundukları görülmektedir. Bu durum çocuğun somut işlemler döneminde olduğunun, öğrenilen bilgiler somutlaştırıldığında çocuklarda kalıcı öğrenmenin sağlandığını göstermektedir. Ayrıca çocukların öğrendikleri bir bilgiyi karşılaştıkları olumsuz bir durumu engellemek için kullanmaya çalıştıkları veli yorumlarında görülmektedir.

4.2.7. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerine Yönelik Görüşleri

Velilere, “4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğreticilerinin memnun olduğunuz veya memnun olmadığınız yönleri nelerdir, açıkla mısınız?” sorusu sorulmuş ve velilerin verdiği cevaplara dair bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerine Yönelik Görüşleri

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Öğreticiden memnun olunan yönler	Veli ile İletişim	24	“Bizimle iletişimleri güzel. Ne olursa olsun her şeye olumlu ve güler yüzle cevap veriyor.” V2
	Eğitim öğretim	23	“Eğitimini yeterli buluyorum. Derslerini eğlendirerek yapıyor. Yaklaşımı davranışları iyi.” (V-13)
	Mesleki yeterlilik	23	“Çok şey yaptırdı çocuklara kendi eliyle öğrettiği etkinlikler oldu. Kartonlar kestirerek yaptırdı. Hatta böyle şeyler nasıl aklına geliyor diye şaşırdık.” V20
	Öğrenci ile iletişim	22	“Çocuklarla güzel iletişim kuruyor. Konuşarak ikna ediyor. Hiçbir çocuğun hakkına girmiyor ve çocuklara eşit davranıyor.” V3

Birebir ilgilenmeleri	13	“Çocuklarla ayrı ayrı ilgilenmeye çalışıyorlar.” V1
Anlayışlı ve Sabırlı olması	8	“Sabırlı bir hocamız var. Aynı zamanda anlayışlı da. Kayınpederim vefat ettiğinde, hocayı aradım. Bir hafta on gün çocuğu getiremeyeceğimi söyledim. Bir gün sonrası bizim yemek günü sıramızdı. Dedim ki ya birkaç gün sonraya atın ya da yapın dersiniz yapıp getireyim dedim. Onu grupta ben hallederim merak etmeyin dedi ve ilgilendi sağ olsun.” V16
Rol model olması	2	“Hocamız çocuklara rol model olabiliyor.” V22
Öğreticiden memnun olunmayan yönler	1	“Daha sert bir tavırda olabilir. Aşırı değil ama normal bir sertlikte olmasını isterim aşırı yumuşak bir yanı var.” V6
Bilgi aktarımı	1	“Peygamberimizin hayatı ile ilgili, İslam’ın şartı, imanın şartı gibi konularda eksik eğitim vermesi. Çocuğuma çok güveniyorum. Ezberlemesi ve zihni açık. Biraz daha bilgi düzeyi eğitim verilseydi çocuğum iyi öğrenirdi.” V18
Sınıf yönetimi	1	“Sadece biraz daha diğer hocalarla kıyasladığımda, biraz daha disipline etmekte sorun mu yaşıyor acaba diye düşünüyorum. Diğer yaramaz çocuklar biraz daha sınıfı karmaşaya sokuyor. O da engel olamıyor sanki.” V19

Tablo 8’deki veriler incelendiğinde, Kur’an kursu öğreticisinden memnun olduğunu söyleyen velilerin verdiği cevaplardan 7 kod oluşmuştur. Bu kodlar veli ile iletişim (f:24), eğitim-öğretim (f:23), öğrenci ile iletişim (f:22), mesleki yeterlilik (f:23), birebir ilgi (f:13), anlayışlı ve sabırlı olma (f:8), rol model olma (f:2) şeklindedir.

Kurs öğreticisinin kendileriyle kurduğu iletişimden memnun olduklarını ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir.

“Güler yüzlü, karşısındakini kırmadan konuşuyor. Şikayetçi olduğu şeyi bile kırmadan söylüyor.” (V8)

“Bizimle açık iletişim kuruyor. Mesela, toplantı yaptığı zaman çocuklarımızla ilgili durumları hepimize tek tek açıkladı. O gün söyleyemediği bir şey olursa akşam arayıp söyler.” (V20)

“Benimle iletişimi gerçekten iyi. Olumlu olumsuz düşüncelerimizi paylaşıyoruz. Sürekli şikâyet dili kullanmıyor. Olumlu bir durum olduğunda da bizimle paylaşıyor. Çocukla ilgili konulardan herhangi bir saatte mesaj atabiliyoruz ve konuşabiliyoruz.” (V24)

Kurs öğreticisinin yaptığı eğitim-öğretimden memnun olduğunu ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19,

V20, V21, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Kursta her şey öğrencinin düzeyine, gelişimine göre yapılıyor. Herkesin durumuna ve seviyesine göre eğitim verildiğini düşünüyorum.” (V2)

“Eğitimi yeterli buluyorum. Derslerini eğlendirerek yapıyor. Yaklaşımı davranışları iyi.” (V13)

“Hocamızın verdiği eğitimin iyi olduğunu düşünüyorum. Çünkü benim çocuğumun dikkati dağınıktı ve Kur’an-ı Kerim öğrenme sürecinde hocamız yapamıyor diye pes etmedi. Çocuğumun onu zorlamasına rağmen sabırlı davrandı ve çocuğum şu an ilk Kur’an’a geçenlerden oldu.” (V24)

Velilerden birçoğu (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24) kurs öğreticisinin mesleki yeterliliğinden memnun olduğunu ifade etmiştir:

“Çocuğun eğitim sürecinin sonucunu bizimle değerlendiriyor. Kur’an-ı Kerim’i okuduğu kısma notlar yazıyor veya mesaj atıyor. Bizde ona göre düzeltme yapıyoruz veya destekliyoruz.” (V2)

“Kursumuzda hocalarımız branşlaşarak ders veriyorlar. Biri Kur’an-ı Kerim dersi, diğeri değerler eğitimi dersi veriyor. Bu uygulama güzel. Ben bunun tam güne yayılmasını isterim.” (V4)

“Hocamız kendi alan bilgisine sahip, aynı zamanda işini ciddiye alıyor. İşinin hakkını vermek için elinden geleni yapıyor.” (V6)

“Biz veliler sırayla yemek hazırlıyoruz. Yemek sıram eşimin nöbete gittiği bir güne denk geldi. Hocama durumu anlattım. Yardımcı oldu. Nöbet sıramı değiştim. Hatta bir ara çocuklar hastalandı bir ay iyileşemediler. Bu süre zarfında anlayışla yaklaştı ve beni idare etti.” (V11)

“Çok şey yaptırdı çocuklara kendi eliyle öğrettiği etkinlikler oldu. Kartonlar kestirerek yaptırdı. Hatta böyle şeyler nasıl aklına geliyor diye şaşırдық.” (V20)

“Çocuğumla ilgili oluşan problemleri çözüyor. İdareci yaklaşıyor. Aile ile istişare halinde karar veriyor. İstişareye önem veriyor.” (V23)

Veliler (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V17, V18, V20, V21, V22, V23, V24) öğreticinin, öğrenci ile kurduğu iletişimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bazıları şunları söylemiştir:

“Çocuklarla iletişimi güzel. Hiçbirini üzmüyor, kırmıyor, kalp kırıcı şekilde konuşmuyor. Çocuğuma yaklaşımı güzel, oğlum kızım şeklinde güzel bir şekilde hitap ediyor.” (V7)

“Çocuklarla iletişimleri çok güzel. Bizim çözemediğimiz durumları onlar çok güzel çözüyorlar. Sert ve kırıcı bir tavırları yok. Çok yumuşaklar ve çocukta bundan memnun. Çocuklara çok güzel yaklaşıyorlar. Çocuğun inatlaşması esnasında bile, göz hizasına inip ona ‘ama bugün gitmen gerekiyor, yarın tekrar geleceksin’ gibi çok güzel sözler söyleyerek gönderiyorlar veya sınıfa alıyorlar. Güzel sakın ve çocuğun yaşına göre davranıyorlar.” (V10)

“Çocukla iletişimi güzel. Ses tonunun hiç yükseldiğini düşünmüyorum. Öğretmeni, çok ılımlı, yumuşak bir tavırla yaklaşıyor. Çocuklara yaklaşımı açısından çok memnunum. Çocuğun psikolojik durumuna uygun ve iyi yaklaştığını düşünüyorum.” (V23)

Kurs öğreticisinin her çocukla tek tek ilgilenmesinden memnun olduğunu ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V6, V7, V10, V11, V12, V13, V16, V17, V18, V20) bazıları şunları söylemiştir:

“Her çocukla özel ilgileniyor.” (V6)

“Çocuklar arası ayırım yapmıyor.” (V7)

“Birçok öğrencisi var ve buna rağmen çocuklarla bireysel ilgileniyor. Mesela kursta bir sıkıntı yaşamıştık, kızımın yaşadığı sıkıntıyı hocamız öğrendikten sonra kızımınla güzel ilgilendi. Çocuklar arası yaşanan sıkıntılarda çocukları uyarıp hepsine sahip çıkması benim için önemli. Kapıda karşılar, girerken, alırken de verirken de kapıda durur onları karşılar. Onları güzel bir şekilde alır ve çıkış saatinde de verir.” (V11)

Kurs öğreticisinin anlayışlı ve sabırlı olmasından memnun olduklarını ifade eden velilerden (V3, V5, V9, V11, V13, V15, V16, V24) bazıları şunları söylemiştir.

“Çok anlayışlı ve sabırlılar.” (V9)

“Sabırlı bir hocamız var. Aynı zamanda anlayışlı da. Kayınpederim vefat ettiğinde, hocayı aradım. Bir hafta on gün çocuğu getiremeyeceğimi söyledim. Bir gün sonrası bizim yemek günü sıramızdı. Dedim ki ya birkaç gün sonraya atın ya da yapın dersiniz yapıp getireyim dedim. Onu grupta ben hallederim merak etmeyin dedi ve ilgilendi sağ olsun.” (V16)

“Hocamızın sabırlı olmasından memnunum.” (V24)

Velilerden V-22 ve V-23, kurs öğreticisinin çocuklara rol model olabilmesinden memnun olduklarını belirtmişlerdir; her iki veli de öğretmenin, çocukların davranışlarını örnek alabileceği ve taklit edebileceği bir model oluşturduğunu ifade etmiştir.

Velilerin tamamının beyanlarına göre, kurs öğreticisinin velilerle kurduğu iletişimden memnuniyet yüksek düzeydedir. Veliler, öğreticinin güler yüzlü, nazik, sabırlı ve anlayışlı bir tutum sergilediğini; olumlu ya da olumsuz durumları kırmadan ve karşı tarafı incitmeden dile getirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca öğreticinin, velilerin istek ve sorularına duyarlı olduğu,

sohbet etmekten çekinmediği ve gerektiğinde destek sağladığı vurgulanmıştır. Veliler, öğretmenin yalnızca olumsuz gelişmeleri değil, çocukların olumlu davranış ve ilerlemelerini de paylaşmasını ve her zaman ulaşılabilir olmasını olumlu değerlendirmiştir. Bu durum, öğreticilerin iletişim becerilerine sahip olduğunu ve velilerle etkili bir iş birliği kurabildiğini göstermektedir.

Bulgular ayrıca, öğreticilerin eğitim yaklaşımının öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlı olduğunu ortaya koymaktadır. Veliler, öğreticilerin dersleri çocukların seviyelerine uygun ve eğlenceli bir biçimde işlediğini, her çocuğa özel yöntemler uyguladığını ve zorluk yaşayan öğrencilerden vazgeçmediğini belirtmiştir. Bu yaklaşımın, öğrencilerin başarıya ulaşmasında etkili olduğu ifade edilmiştir. Öğreticilerin derslerde geri dönüt verdiği alanların özellikle Kur'an-ı Kerim ve ezber çalışmaları olduğu; bu derslerde velilerin aktif destek sağladığı ve geri bildirimlerin beklentilerini karşıladığı belirtilmiştir.

Veliler, öğreticilerin kişisel ve mesleki gelişimlerine önem verdiklerini, etkinlik hazırlama konusunda yaratıcı ve zenginleştirici yöntemler kullandıklarını aktarmış; bunun derslerin niteliğini artırdığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, çocuklarla bireysel ve eşit şekilde ilgilendiği, her çocuğa değer verdiği, yaşanan bireysel ya da grup içi sorunlara duyarlı yaklaştığı vurgulanmıştır. Kapıda karşılama ve uğurlama gibi uygulamalar da öğretmenin sorumluluk sahibi ve ilgili tutumunun bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.

Veliler, öğreticilerin yalnızca bilgi aktarmadığını, aynı zamanda çocuklar üzerinde model oluşturduğunu ve taklit edilen bir figür olarak çocukların olumlu davranışları içselleştirmesinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular, öğreticilerin pedagojik duyarlılığa sahip olduğunu, öğrencilerle güçlü bir bağ kurabildiğini ve çocukların davranışsal, duygusal ve ahlaki gelişiminde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Tablo 9 incelendiğinde, kurs öğreticisinden memnun olunmayan yönlerle ilgili 3 farklı kodun oluşturulduğu görülmektedir. Bu kodlar; öğretmen tavrı (f:1), bilgi aktarımı (f:1), sınıf yönetimi (f:1) şeklinde sıralanmaktadır.

V6, kurs öğreticisinin aşırı yumuşak tavrından memnun olmadığını belirtmiş ve öğretmenin biraz daha otoriter bir tutum sergilemesinin daha etkili olabileceğini ifade etmiştir. Veli bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir:

“Daha sert bir tavırda olabilir. Aşırı değil ama normal bir sertlikte olmasını isterim, aşırı yumuşak bir yanı var.” (V6)

V18, kurs öğreticisinin eğitim yaklaşımını eleştirerek, bilgi odaklı bir eğitim yerine ağırlıklı olarak oyun temelli etkinliklere yer verilmesinden memnun olmadığını belirtmiştir. Bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Peygamberimizin hayatı ile ilgili, İslam’ın şartı, imanın şartı gibi konularda eksik eğitim vermesi. Bilgi vermekten çok oyun oynatıyor. Çocuğuma çok güveniyorum. Ezberlemesi ve zihni açık. Biraz daha bilgi odaklı eğitim verilseydi çocuğum iyi öğrenirdi.” (V18)

V19, kurs öğreticisinin sınıf yönetimi konusunda yeterince etkili olmadığını düşündüğünü ifade etmiştir. Özellikle bazı öğrencilerin sınıf düzenini bozduğunu ve öğreticinin bu duruma müdahale etmekte zorlandığını dile getirmiştir. Veli bu durumu şu sözlerle aktarmıştır:

“Sadece diğer hocalarla kıyasladığımda, biraz daha disipline etmekte sorun mu yaşıyor acaba diye düşünüyorum. Diğer yaramaz çocuklar sınıfı karmaşaya sokuyor. O da engel olamıyor sanki.” (V19)

Öğretmenin iletişiminde fazlasıyla yumuşak bir tutum sergilemesi, bazı veliler tarafından disiplin eksikliği olarak değerlendirilmiş ve disiplin ile sevecenliğin dengelendiği bir öğretmen profili beklentisi dile getirilmiştir. Ayrıca bazı veliler, öğreticinin bilgi aktarımı yerine oyun temelli etkinliklere ağırlık verdiğini, çocukların temel dini bilgileri öğrenebilecek kapasitede olduğunu ancak bu potansiyelin yeterince kullanılmadığını belirtmiştir. Bu da öğretimin içeriğine ilişkin daha bilgi odaklı bir yaklaşım beklentisini yansıtmaktadır. Diğer yandan, sınıf yönetimi konusunda da bazı öğreticilerin yetersiz kaldığı, sınıf içi düzeni sağlamakta zorlandığı yönünde görüşler paylaşılmış; bu durumun, eğitimin verimliliğini olumsuz etkilediği ifade edilmiştir.

4.2.8. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerinden Beklentilerine İlişkin Görüşleri

Velilere “4-6 yaş grubu Kur’an kursu öğreticilerinde görmek istediğiniz özellikler nelerdir?” sorusu sorulmuş ve velilerin verdiği cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerinde Görmek İstedikleri Özellikler

Tema	Kod	f	Örnek cümle
İdeal öğretici özellikleri	Bireysel nitelikler	18	“İnsan ilişkileri düzgün güler yüzlü olmasını isterim” (V9)
	Öğrenciye rol model olma	13	“Örnek davranışlar sergilemeli yani rol model olması önemli.” (V6)

Mesleki yeterliliğe sahip olma	11	“4-6 yaş hocalarının gerçekten uzman olmalarını isterim. Kendini sürekli yenileyen ve geliştiren bir hoca olmalı ki çocuğun temel eğitiminde kalıcı izler bırakılabilsin. Kendilerini sürekli geliştirici ve destekleyici eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.” (V22)
Öğrencinin seviyesine inme	10	“Öğrencinin seviyesine inebilmeli onun kapasitesi kadar eğitim verebilmeli, alabildiği kadar.” (V1)
Çocuğa yaklaşma	9	“Çocuklara yaklaşımı ılımlı olmalı, çocuğun yapamadığı noktalarda yardımcı olup onu desteklemeli.” (V3)
Öz bakımına dikkat etme	7	“Giyimi, kuşamı, temizliğine dikkat etmesi gerekiyor. Öğretmen kendi temizliğine dikkat ettiğinde çocuk bunu çok güzel kaydediyor.” (V23)
Özverili çalışma	4	“Mesleğini yaparken çocukları kırmadan, onları gerçekten güzel ahlaklı bir şekilde yetiştirmeli, yani özverili olmalı.” (V16)

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde, velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğreticisinde görmek istedikleri özelliklerin yedi kodda toplandığı görülmektedir. Bu kodlar; bireysel nitelikler (f:18), öğrenciye rol model olma (f:13), mesleki yeterliliğe sahip olma (f:11), öğrencinin seviyesine inme (f:10), çocuğa yaklaşma (f:9), öz bakımına dikkat etme (f:7) ve özverili çalışma (f:4) şeklindedir.

Velilerden (V1, V2, V4, V5, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V14, V15, V16, V17, V19, V21, V23, V24) bazıları, öğreticide bulunması gereken bireysel nitelikleri şu şekilde ifade etmiştir:

“Güler yüzlü olmasını isterim. Suratsız birini istemem. Sıcak bir yaklaşımı olmalı.” (V1)

“En önemli önceliğim samimiyet ve pozitif bir yaklaşımdır. Bize karşı olumlu davranmasını daha açık olmasını yani samimi davranmasını isterim.” (V2)

“Çocuklara karşı hitabeti güzel olmalı. Veliye söylenmesi gereken ne varsa güzel bir şekilde anlatabilmeli.” (V7)

“Konuşması ve diksiyonu düzgün olmalı.” (V21)

“Her çocuğu kendi çocuğu gibi görmeli ve benim çocuğuma öğretmeni bunu dese nasıl olur, demese nasıl olur ya da benim çocuğumun bu ortamda nasıl olmasını isterdim.” (V23)

“Hocamız gibi sabırlı olmasını isterdim. Hiçbir etkinliği, faaliyeti kaçırmıyor. Verdiği emek dikkatimizi çekiyor.” (V24)

Veliler (V3, V4, V5, V6, V9, V10, V11, V12, V16, V17, V20, V22, V23) 4-6 yaş

hocasının öğrenciye rol model olması gerektiğini vurgulamışlardır. Bazıları şunları söylemiştir.

“Hocanın adaba uygun davranmasını isterim ki hocamız dikkatli biri.” (V5)

“Ahlaken ve görünüş olarak rol model olmasını isterim.” (V11)

“Karakter ve davranış olarak öğrenciye rol model olmalı.” (V12)

Veliler (V2, V4, V5, V6, V13, V14, V15, V16, V20, V22, V23) öğreticinin mesleki yeterliliğe sahip olması gerektiğine dair vurgu yapmışlardır. Bununla ilgili bazı veliler şunları söylemiştir.

“Öğretmen liyakat sahibi olmalı, işini canı gönülden yapıyor olmasını isterim.” (V4)

“Ders anlatımını, her şeyini planlı programlı yapmasını isterim.” (V6)

“Okul öncesi formasyona sahip olmaları, her çocuğun aynı olmadığı ve olmayacağının farkında olmaları.” (V14)

“Bilgi düzeyi, iyi olmalı.” (V16)

“4-6 yaş hocalarının gerçekten uzman olmalarını isterim. Kendini sürekli yenileyen ve geliştiren bir hoca olmalı ki çocuğun temel eğitiminde kalıcı izler bırakılabilsin. Kendilerini sürekli geliştirici ve destekleyici eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.” (V22)

“Kurs öğreticisinin derslerini dolu dolu geçirmesi gerekiyor. Bunun için de planlı ve programlı olması gerektiğini düşünüyorum.” (V23)

Velilerden (V1, V6, V7, V9, V10, V13, V18, V19, V20, V21) bazıları 4-6 yaş hocasının öğrencinin seviyesine inebilmesi gerektiğine dair şunları söylemiştir:

“Öğrencinin seviyesine inebilmeli onun kapasitesi kadar eğitim verebilmeli, alabildiği kadar.” (V1)

“Uyguladığı eğitimi çocukların yaşlarına indirgeyebilmeli, çocukların seviyelerine göre eğitim vermeli.” (V9)

“Çocuğun yaşına uygun eğitim verebilmeli, öğrettikleri çocuklarda kalıcı olmalı” (V10)

“Kuşku ve iletişim kurarken rahat olsun isterim.” (V20)

Velilerden (V2, V3, V4, V7, V8, V14, V15, V18, V23) bazıları öğreticinin çocuğa yaklaşımının iyi olması ile ilgili şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Çocuklar, sadece öğretmen olarak görmesin hocayı hem anne hem arkadaş gibi de görebilsinler. Hepsini olabilsin isterim.” (V2)

“Çocuklara yaklaşımı ılımlı olmalı, çocuğun yapamadığı noktalarda yardımcı olup onu desteklemeli.” (V3)

“Çocuklara karşı hassas olmalı. Her çocuğun aynı olmadığı ve olmayacağının

farkında olmalı.” (V14)

“Çocuğa karşı tatlı sert olmasını isterdim. Çocuk hem sevsin hem biraz çekinsin.” (V15)

4-6 yaş hocasının giyim-kuşam, kişisel bakım, temizlik gibi öz bakım becerilerine sahip olması gerektiğini söyleyen velilerden (V3, V4, V11, V17, V20, V21, V23) bazıları şunları ifade etmiştir.

“Tesettürüne dikkat etmeli, kıyafetlerini uygun seçmeli.” (V11)

“Giyimi, kuşamı, temizliğine dikkat etmesi gerekiyor. Öğretmen kendi temizliğine dikkat ettiğinde çocuk bunu çok güzel kaydediyor. Takması, takıştırması ile kız çocuğunun dikkatini çekmesi güzel olur diye düşünüyorum. Takıp takıştırmalı.” (V23)

Kurs öğreticisinin özverili bir şekilde çalışması gerektiğini ifade eden katılımcılardan (V10, V16, V22, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Öğretici özverili olmalı, sadece görevini yapsın istemem. Hem eğitim açısından hem de çalışma açısından özverili olsun isterim.” (V10)

“Mesleğini yaparken çocukları kırmadan, onları, gerçekten güzel ahlaklı bir şekilde yetiştirmeli, yani özverili olmalı.” (V16)

“Kurs öğreticisi sürekli kendini yenileyen ve geliştiren, fedakâr ve özverili olmalı.” (V22)

Velilerin Kur'an kursu öğreticisine dair beklentilerini ifade ederken genel olarak kendi çocuğunun öğreticisindeki özellikleri baz alarak cevap verdiği görülmüştür.

Veliler, öğreticinin güler yüzlü, samimi, pozitif, sabırlı ve çocuklara sıcak yaklaşan tarzda kişilik özelliklerine sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Veliler öğreticinin hem çocuklarla hem de velilerle iletişimde nazik, diksiyonu düzgün ve etkili hitap yeteneğine sahip olmasını önemli bulmaktadır. Ayrıca, öğreticinin empati kurabilen, her çocuğu kendi çocuğu gibi görebilen ve çocukların ihtiyaçlarına duyarlı yaklaşım sergileyen biri olması gerektiği dile getirilmiştir. Özellikle sabır ve özveri, velilerin öğreticiden beklediği temel kişilik özellikleri arasında öne çıkmaktadır. Ayrıca veliler, kurs öğreticisinin öğrencilere hem rol model hem de anne-arkadaş figürü olmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda öğreticinin ahlaki tutum ve davranışlarıyla, görünüşüyle, kişisel bakımına dikkat etmesiyle ve karakter özellikleriyle çocuklara örnek olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Velilerin öğreticiden yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda değerler eğitimi açısından da örnek bir duruş bekledikleri görülmektedir. Bununla birlikte, mesleki açıdan öğreticinin liyakatli, alanında uzman, planlı ve programlı olması gerektiğini ifade etmektedirler. Aynı zamanda, çocukların bireysel gelişim seviyesine uygun, onların anlayabileceği dilde ve kalıcı

öğrenme sağlayacak şekilde eğitim vermesi beklenmektedir. Bunun yanında öğreticinin, kendini sürekli yenileyen, fedakâr, özverili ve profesyonel olması veliler tarafından önemsenmektedir. Son olarak öğreticinin dengeli bir disiplin anlayışı ile hem sevgi dolu hem de gerektiğinde sınır koyabilen bir tutum sergilemesi, veliler için eğitimin verimliliği ve çocukların sağlıklı gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

4.2.9. Velilerin Kurs Çalışanına Dair Memnuniyet Durumlarına Yönelik Görüşleri

Velilere “4-6 yaş Grubu Kur’an Kursu yardımcı personellerinin memnun olduğunuz (olumlu) yönleri nelerdir? Memnun olmadığınız yönleri nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin soruya verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Personellerinden Memnuniyet Durumları

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Memnun olunan yönler	İlgi	18	“Çocukların ihtiyacı olduğu noktalarda yardımcı oluyorlar.” (V3)
	Veli ile iletişim	18	“Yardımcı personelin velilerle iletişiminin iyi olduğunu düşünüyorum. Anlatmaları gereken bir şey olduğunda nazik, güzel bir dille ifade ediyorlar.” (V2)
	Temizlik	17	“Okulumuzu temiz tutuyor.” (V7)
	Öğrenci ile İletişim	16	“Çocuklarla ilgili, nazik, kibar, muhabbeti güzel.” (V6)
	Karşılama ve gönderme	9	“Çocukları karşılaması çok güzel. Kibar, nazik, güler yüzlü.” (V3)
	İşini sevmesi	2	“Kursu sahiplenmesi, orda ne yapılması gerekiyorsa onu en iyi şekilde yapması, çocukların özel programlarında, kendisinden feragat ederek, çok emek vererek hazırlık yapıyor.” (V23)
Memnun olunmayan yönler	Temizlik	5	“Temizliği öğrencilerin çıkış saatinde, kursta olduğu saatte yapıyorlar, öğleden önce ve sonra eğitim yapıldığı için sabah grubundan hemen sonra temizlik yapılıyor. Çocuğumun alerjisi var, bu nedenle onlar çıktıktan sonra yapılırsa daha iyi olacağını düşünüyorum.” (V3)
	Öğretmenin önüne	2	“Çocukları alırken hocamıza durumu ile ilgili soru sordüğümüzda, önce o cevap veriyor.” (V21)

geçmesi

İletişim problemleri 2 “Üç defa çocuğuma bağırdı aniden. Üçüncü bağırmasında bağıramayacağını söyledim. Hocaya bu durumu anlatmadım ama kendim tavrımı koydum. Özür dilerim o zaman falan yaptı dalga geçer gibi. Ne biçim üslup falan dedim kapıyı kapatarak hadi güle güle falan yaptı.” (V15)

Tablo 10’a bakıldığında 4-6 yaş grubu Kur’an kursunda çalıştırılan personellerden memnuniyet durumuna dair verilen cevapların 2 tema oluşturduğu görülmektedir. Bu temalar, memnun olunan yönler ve memnun olunmayan yönler şeklindedir.

Velilerin yardımcı personelden memnun olduklarına dair verdikleri cevaplar 6 kod oluşturmuştur. Kodlar; ilgi (f:18), veli ile iletişim (f:18), temizlik (f:17), öğrenci ile iletişim (f:16), karşılama ve gönderme (f:9), işini sevmesi (f:2) şeklindedir. Bu kodlar birinci temayı oluşturmaktadır.

Kursta çalıştırılan personelin çocuklara karşı ilgili olmasından memnun olduğunu ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V4, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V16, V17, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Çocuklarımızla gerçekten bir anne gibi ilgileniyorlar. Gördüğüm hissettiğim, çocuğumdan aldığım geri dönütler kadarıyla söylüyorum.” (V2)

“Çocukların yemek yiyip yemediğini kontrol ediyor tabakları çocukların yeme düzeyine göre ayarlıyor.” (V11)

“Yardımcı personel de çocuklara çok güzel yaklaşıyor. İlmli yaklaşıyor. Çocukların eksiklerini güzel takip ediyor. Oyun oynarken terlemiş mi terlememiş mi bunun takibini yapıyor ilgili yani. Bu nedenle memnunum.” (V22)

“Çocukları sabah hazırlaması okula almak için veya gönderirken bize güzelce derleyip toparlamış bir şekilde gönderiyor. Çocuğu salaş bir şekilde almıyoruz. Bunlar güzel. Kahvaltılarını yemeklerini çok güzel hallediyor. Yediyor içiriyor. Bunlar olumlu yönü. Kimin ne kadar yiyip kimin ne kadar yemediğinin farkında, takip ediyor. Aç mı tok mu biliyor yani.” (V23)

Yardımcı personelin veli ile iletişiminden memnun olduğunu ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V10, V11, V12, V14, V16, V17, V18, V22, V23, V24) bazıları personelin kendileriyle iletişimlerinin iyi olduğunu söylemişlerdir:

“Yardımcı personelin velilerle iletişiminin iyi olduğunu düşünüyorum. Anlatmaları gereken bir şey olduğunda nazik, güzel bir dille ifade ediyorlar.” (V2)

“Güler yüzlü, içten.” (V5)

“Veliye karşı saygılı.” (V12)

“Yüz ifadesinin ve duruşunun ciddi olmasına rağmen bizimle iletişimi iyi.” (V18)

Kursta çalışan yardımcı personelin temizliğinden memnun olduklarını ifade eden velilerden (V2, V3, V5, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V16, V17, V18, V19, V21, V22, V24) bazıları kursu temiz tutuşunu ve temizliğinin güzel olduğunu ortaya koymuşlardır.

“Okulumuzu temiz tutuyor.” (V7)

Velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14, V17, V18, V22) birçoğu yardımcı personelin öğrenciyle kurduğu iletişimden memnun olduklarını ifade etmişlerdir:

“Çocuklarla iletişimi güzel ve çocukları çok seviyor.” (V5)

“Çocuklara karşı, nazik, kibar, muhabbeti güzel.” (V6)

“Çocuklarla diyalogu, ilişkileri çok iyi. Çocuklara neşe kaynağı. Kızım çok seviyor, onu.” (V9)

Veliler (V1, V3, V4, V7, V10, V14, V17, V22, V23) yardımcı personelin çocukları karşılama ve göndermesinden memnun olduklarını şu ifadelerle anlatmışlardır:

“Yardımcı ablamız, çocukları kapıda karşılıyor, üstlerini güzelce giydirip gönderiyor.” (V1)

“Çocukları karşılaması çok güzel. Kibar, nazik, güler yüzlü.” (V3)

“Kapıyı her sabah güler yüzle açar ve çocuklara hoş geldiniz oğlum veya kızım diye hitap eder.” (V7)

Velilerden V23 ve V24 yardımcı personelin işini severek yapmasından memnun olduklarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Kursu sahiplenmesi, orda ne yapılması gerekiyorsa onu en iyi şekilde yapması, çocukların özel programlarında, kendisinden feragat ederek, çok emek vererek hazırlık yapıyor.” (V23)

“Kadın çok fedakâr işini layığıyla yapıyor. Kendisinin özel çocuğu olmasına rağmen benim çocuğumdan sabrını esirgemiyor. Her anlamda yardımcı oluyor.” (V24)

Velilerin Kur'an kursunda görev yapan personele dair memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcılar, yardımcı personelin çocuklara anne şefkatiyle, ilgili ve titiz bir yaklaşım sergilediklerini belirtmiştir. Personelin çocukların temel ihtiyaçlarını, özellikle yemek alışkanlıklarını ve sağlık durumlarını yakından takip ettiği vurgulanmıştır. Ayrıca, çocuklara ılımlı ve duyarlı bir tutumla yaklaşıldığı, bireysel durumlarının gözlemlenip gereken ilginin gösterildiği ifade edilmiştir. Sabah çocukları karşılamaları,

kıyafetlerini giydirip uğurlamaları ve onları bireysel olarak tanımaları, veliler tarafından olumlu değerlendirilmiş; bu durum, çocukların günlük bakım ve rutin ihtiyaçlarının özenle karşılandığını ve kuruma aidiyet duygusu geliştirdiklerini göstermektedir.

Veliler, yardımcı personelin kendileriyle olan iletişimini de nazik, saygılı ve içten bulmuş; personelin güler yüzlü ve samimi yaklaşımının, ciddi bir duruşla birlikte iletişimde açıklık ve olumlu tutum sergilemesi memnuniyet duygusunu güçlendirmektedir. Katılımcılar ayrıca, personelin kursun fiziksel ortamını temiz ve düzenli tutmasından memnuniyet duymakta, çocukların sağlıklı ve güvenli bir ortamda eğitim aldığını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra, veliler yardımcı personelin görevini fedakârlık ve özveriyle yerine getirdiğini vurgulamış; özel programlarda görevden kaçmadıklarını ve gerektiğinde kendi imkanlarıyla sorumluluk aldıklarını belirtmişlerdir.

Velilerin yardımcı personelden memnun olmadığı durumlarla ilgili 3 kod oluşmuştur. Kodlar; temizlik (f:5), öğretmenin önüne geçmesi (f:2), iletişim problemleri (f:2) şeklindedir:

Katılımcılardan (V3, V18, V20, V21, V23) bazıları yardımcı personelin kurs temizliğinden, tuvalet temizliğini erken yapması ve çocuk tuvaletten ilgilenebilmesinden memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir.

“Temizliği öğrencilerin çıkış saatinde, kursta olduğu saatte yapıyorlar, öğleden önce ve sonra eğitim yapıldığı için sabah grubundan hemen sonra temizlik yapılıyor. Çocuğumun alerjisi var, bu nedenle onlar çıktıktan sonra yapılsa daha iyi olacağını düşünüyorum.” (V3)

“Tuvaletle ilgili sıkıntı yaşıyor. Çocuğum tuvalete tek gittiğini, peçete bulamadığını söylüyor. Bu konuda pek yardımcı olmuyor sanki, çocuklar çok olduğu için ilgilenemediğini söylüyor.” (V18)

“Çocukların çıkmasına yakın, tuvaleti yıkayınca tuvalete girmelerine izin vermiyormuş, yeni yıkadım evinizde yapın diyor. Hatta bir arkadaşımız çocuğunu parktayken dışarda bir yerde tuvaletini yaptırmak zorunda kaldı.” (V20)

Yardımcı personelin öğretmenin önüne geçmesinden rahatsız olduklarını söyleyen V20 ve V21 şunları ifade etmiştir:

“Hocamıza çok müdahale ettiğini düşünüyorum. Hocamızın söyleyeceği şeyi ondan önce yardımcı bayanın söylemesi beni rahatsız ediyor.” (V20)

“Çocukları alırken hocamıza durumu ile ilgili soru sordüğümüzda, önce o cevap veriyor. Ben daha çok öğretmenle muhatap olmak isterim.” (V21)

Velilerden V15 ve V20 yardımcı personelin kendisiyle kurduğu iletişimden ve bu iletişimde şikâyet diline yer vermesinden, çocuğuna karşı yaklaşımından memnun olmadığını şu şekilde ifade etmektedirler:

“Çocuklara karşı aşırı sabırsız, ama sabırlıymış gibi davranıyor. Ani yükselişleri var. Üç defa çocuğuma bağırdı aniden. Üçüncü bağırmasında bağıramayacağını söyledim. Hocaya bu durumu anlatmadım ama kendim tavrımı koydum. Özür dilerim o zaman falan yaptı dalga geçer gibi. Ne biçim üslup falan dedim kapıyı kapatarak hadi güle güle falan yaptı.” (V15)

“Şikâyet dilini çok kullanması beni rahatsız ediyor. Çocuğunuz yaramazlık yaptı gibi olumsuz yönlerden çok fazla söylüyor.” (V20)

Velilerin görüşlerine göre yardımcı personelin bazı uygulamaları ve tutumları, memnuniyetsizlik ve eleştiri konusu olmuştur. Öncelikle eğitim saatleriyle çakışan temizlik faaliyetlerinin öğrencilerin sağlığı açısından risk oluşturduğu ifade edilmiştir. Ayrıca tuvaletlerin hijyen durumu ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yeterince karşılık verilememesi, personelin çocuklara yönelik ilgisinin yetersiz kaldığı algısını doğurmaktadır. İkinci olarak, bazı veliler, yardımcı personelin görev sınırlarını aşarak öğreticinin yerine konuştuğunu ve öğretmenle birebir iletişim kurmak istediklerinde bu fırsatı bulamadıklarını belirtmiştir. Bu durum, veli-öğretmen ilişkisinde yetki karmaşası yaşandığını ve öğreticinin profesyonel duruşunun gölgelenebileceğini göstermektedir. Son olarak, iletişim dili açısından da eleştiriler dikkat çekmektedir. Yardımcı personelin bazı çocuklara karşı sabırsız ve sert tutumlar sergilediği, hatta yüksek sesle tepki verdiği dile getirilmiştir. Veliler, bu gibi davranışların çocukların psikolojik gelişimini olumsuz etkileyebileceğini ve bu tutumların profesyonellikten uzak olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca velilere yönelik kullanılan dilin şikâyet odaklı ve olumsuz olması, aileler açısından rahatsız edici bulunmuştur.

4.2.10. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Durumuna İlişkin Görüşleri

Velilere “4-6 yaş grubu Kur'an kursunun fiziki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Velilerin verdiği cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Durumuna Yönelik Değerlendirmeleri

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Memnun olunan fiziksel özellikler	Bina yapısı	7	“Kursun iç bölümlerinin ayrı olması, güzel ve yeterli alana sahip olması. Temiz bir alanı var.” V7
	Giriş alanı	5	“Kursa girişte bir avlu var. Avlu olması güzel, çocuklar çıkınca direkt yola çıkmıyorlar, avluya çıkıyorlar.” V5

Derslik	10	“Sınıflarının durumundan memnunum ama biraz daha geniş olabilirdi.” V9
Mutfak alanı	12	“Mutfakta yemek yiyecekleri alanın ayrı bir bölümde olması güzel.” V10
Oyun odası	9	“Oyun odası geniş ve güzel.” V8
Tuvaletler	18	“Lavaboları ve tuvaletleri çocukların boyutuna uygun.” V8
Tefrişat	11	“Masalar, sandalyeler, tabaklar, malzemeler çocuklar düşünülerek alınmış, yapılmış.” V20
Aydınlatma	14	“Aydınlatması iyi, lamba ile aydınlatılıyor.” V13
Isınma	10	“Temiz bir alan ve ısınması da iyi.” V22
Bahçe	13	“Kursun bahçesi çok güzel, oyun alanları var.” V10
Memnun olunmayan fiziksel özellikler	Bina yapısı	12 “Binanın rutubetli olması.” V1
	Giriş alanı	4 “Kurs çıkışı avluya açılıyor. Avluyu erkek cemaatle birlikte kullanıyoruz. Bu da çok uygun olmuyor.” V8
	Derslik	8 “Sınıfları biraz daha geniş olabilirdi. Sınıfları biraz küçük.” V3
	Oyun odası	8 “Çocukların oyun alanı ve yemek alanı aynı yerde. Oranın yeterli olmadığını düşünüyorum.” V22
	Mutfak alanları	6 “Yemek yedikleri alandan memnun değilim.” V21
	Aydınlatma	8 “Aydınlatması açısından biraz güneş almıyor.” V10
	Bahçe alanı	7 “Bahçe sıkıntısı var. Bu da cami müstemilatında olmasından kaynaklanıyor. Bahçemiz yok.” V6

Tablo 11’de, Kur’an kursunun fiziki durumuna ilişkin elde edilen veriler yer almaktadır. Bulgular, iki tema altında incelenmiştir. Bu temalara ait kodlar aşağıda verilmiştir. Kur’an kursunun fiziki durumundan memnuniyet belirten velilerin yanıtları 10 kod oluşturmuştur. Bu kodlar; binanın yapısı (f:7), giriş alanı (f:5), derslik (f:10), mutfak alanı (f:12), oyun odası (f:9), tuvalet alanı (f:18), tefrişat (f:11), aydınlatma (f:14), ısınma (f:10) ve bahçe (f:13) şeklindedir.

Velilerden (V6, V7, V10, V11, V12, V14, V24) bazıları kurs binasının yapısı ile ilgili şunları söylemiştir:

“Sınıf, mutfak, tuvalet alanı gibi bina bölümlerinin tek bina içerisinde olması güzel.”
(V6)

“Kursun iç bölümlerinin ayrı olması, güzel ve yeterli alana sahip olması. Temiz bir alanı var.” (V7)

“Benim için açımdan kursun konum olarak cami ile bağlantılı olması, yan yana olması güzel. Bina çocuklar için güvenli. Binanın bölümleri yeterli.” (V10)

Kurs binasının giriş kısmına dair memnuniyet ifade eden velilerden (V1, V5, V17, V20, V21) bazıları şunları söylemiştir:

“Cami ile farklı giriş-çıkış bölümü olması güzel.” (V1)

“Kursa girişte bir avlu var. Avlu olması güzel, çocuklar çıkınca direkt yola çıkmıyorlar, avluya çıkıyorlar.” (V5)

Kurs binasının derslikleri ile ilgili velilerden bazıları (V2, V5, V6, V7, V9, V11, V13, V15, V16, V21) şunları söylemiştir:

“Ders işlenen sınıf çok güzel tasarlanmış. Sınıfın içi çocuklara hitap ediyor.” (V7)

“Sınıfların durumundan memnunum ama biraz daha geniş olabilirdi.” (V9)

“Dersliklerin genişliği güzel.” (V21)

Kurs binasının bölümlerinden olan mutfak alanı ile ilgili velilerden (V1, V2, V3, V5, V6, V8, V10, V11, V15, V16, V17, V19) bazıları şunları söylemiştir:

“Mutfakta yemek yiyecekleri alanın ayrı bir bölümde olması güzel.” (V10)

“Mutfak alanı çocuklar için yeterli düzeyde.” (V17)

Velilerden (V1, V2, V5, V8, V10, V13, V18, V21, V22) bazıları kurs binasının oyun odası ile ilgili şunları söylemiştir:

“Oyun odası geniş ve güzel.” (V8)

“Oyun alanları yeterli.” (V18)

Kurs binasının tuvalet alanı ile ilgili velilerden (V1, V3, V4, V5, V6, V8, V9, V11, V13, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Tuvaletleri erkek- kız şeklinde ayrılmış.” (V1)

“Lavaboları ve tuvaletleri çocukların boyutuna uygun.” (V8)

Velilerden (V1, V5, V6, V8, V11, V14, V17, V20, V21, V22, V23) bazıları kurs binasının tefrişatı ile ilgili şunları söylemiştir:

“Bilgisayar ve projeksiyon gibi malzemeleri var.” (V6)

“Kursta bulunan dolaplar güzel. Çocukların güvenliği dikkate alınmış.” (V8)

“Masalar, sandalyeler, tabaklar malzemeler çocuklar düşünülerek alınmış, yapılmış.”
(V20)

“Sandalye, masa, özel dolaplar (duvara sabitlenmiş) gibi malzemelerinden memnunum.” (V22)

Velilerden (V1, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V11, V12, V13, V17, V19, V23, V24) bazıları kursun aydınlatması ile ilgili memnuniyetlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Sınıflardaki aydınlatma iyi.” (V23)

“Aydınlatması güzel, gün ışığı alıyor.” (V24)

Kursun binasının ısınma durumuna yönelik memnuniyetlerini velilerden bazıları (V4, V5, V8, V9, V10, V17, V20, V22, V23, V24) şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Isınması fena değil. Ilık bir ortamı var.” (V8)

“Temiz bir alan ve ısınması iyi.” (V22)

Kurs binasının bahçesiyle ilgili memnuniyetlerine dair velilerden (V1, V2, V3, V9, V10, V15, V16, V17, V18, V21, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Kursun parkı mevcut, bahçesi geniş bunlardan memnunum.” (V1)

“Kursumuzun bahçesi var ve güzel. Bahçeye çıkıldığında hocalarımızın gözetiminde oluyolar bu açıdan güvenli olduğunu düşünüyorum.” (V3)

“Kursun bahçesi çok güzel, oyun alanları var.” (V10)

Velilerden elde edilen verilere göre Kur'an kursu binasına yönelik genel memnuniyet oranı oldukça yüksektir. Fiziki yapı bakımından kursun müstakil olması, cami ile yakınlığı ve iç bölümlerinin (sınıf, mutfak, tuvalet vb.) aynı bina içinde yer alması olumlu bulunmuştur. Veliler kursun giriş alanının ayrı bir avluya açılıyor olmasını güvenlik açısından önemli bulmakta; çocukların doğrudan yola çıkmaması memnuniyetle karşılanmaktadır. Ayrıca derslikler, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygunluk açısından genel olarak olumlu değerlendirilmiş, tasarımları ve genişliği dikkat çekmiştir. Mutfak alanı, çocuklara özel ayrılmış yemek alanları yeterli bulunmuş; bu alanın düzeni ve hijyeni memnuniyetle belirtilmiştir. Oyun odası ile ilgili ifade edilen görüşler, çocukların fiziksel ve sosyal gelişimlerini destekleyecek nitelikte bir alana sahip olunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte tuvaletlerin çocuklara uygun boyutta ve cinsiyet ayrımına göre düzenlenmiş olması önemli bulunmuş, hijyen konusunda ise bazı veliler olumlu, bazıları ise eleştirel görüşler sunmuştur. Tefrişat yönüyle kurslar; çocuk güvenliğini gözetken masa, sandalye, dolap ve teknolojik donanım açısından zengin görülmüştür. Aydınlatma ve ısınma koşulları da genellikle olumlu değerlendirilmiş, kursların gün ışığı aldığı ve sıcak bir ortam sunduğu ifade edilmiştir. Son olarak, bahçe alanı hem genişliği hem de oyun için uygun yapısıyla dikkat çekmiş; çocukların güvenli bir şekilde vakit geçirebildiği bir alan olarak öne çıkmıştır.

Kursun fiziki durumuna ilişkin olarak; binanın yapısı, giriş kısmı, derslikler, oyun

odası, mutfak bölümü, aydınlatma ve bahçe alanına dair bazı memnuniyetsizliklerin olduğu görülmektedir. Tablo 12’de, kurs binasına yönelik memnun olunmayan durumlarla ilgili toplam 7 kod ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kodlar sırasıyla; binanın yapısı (f:12), giriş alanı (f:4), derslik (f:8), oyun odası (f:8), mutfak alanı (f:6), aydınlatma (f:8) ve bahçe alanı (f:7) şeklindedir.

Binanın yapısı ile ilgili memnun olmadıkları durumları ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V4, V9, V10, V12, V15, V16, V19, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Binanın rutubetli olması ve zemin katta olmasından memnun değilim.” (V3)

“Kurs binasının bodrum katı gibi bir alanda olması iyi değil. Caminin altına değil de yanına bir yere yapılırsa daha iyi olurdu.” (V15)

“Binanın dar olmasından memnun değilim, bir tık daha geniş olabilirdi.” (V24)

Velilerden (V4, V5, V8 ve V13) bazıları binanın giriş alanından memnun olmadıkları ile ilgili şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Çocuklar bahçeye çıkarken bir ufak merdivenden inip çıkıyorlar. Direkt bahçeye çıkabilecekleri bir alan olmasını isterdim. Merdivenin olmamasını isterdim.” (V4)

“Kursun giriş-çıkış kapısında bir avlu var. Avlu olması güzel ancak kışın erkek cemaat bu avluyu kullanarak camiye giriyor. Çocukları almaya gittiğimizde karşılaşıyoruz. Bu durum beni rahatsız ediyor.” (V5)

“Kursun avlusunu erkek cemaatle kullanmak zorunda kalıyoruz, bu durum pek uygun olmuyor.” (V9)

“Bina girişi yüksekten alçağa iniyor. Merdivenle değil, bir rampa gibi. Çocuklar koşturarak iniyor, tehlikeli olabiliyor.” (V13)

Sınıflardan memnun olmayan velilerden (V3, V4, V10, V18, V19, V21, V22, V23) bazıları şunları söylemiştir:

“Sınıfları biraz daha geniş olabilirdi. Biraz küçük.” (V3)

“Sınıf zemininde halı yok, parke döşeli. Boş tahtada duruyorlar. Boya falan döküldüğü için sermediklerini söylediler. Sınıfa halı serilmesini isterdim.” (V18)

“Sınıfın camı yok, aydınlatma var ama yeterli değil. Biraz karanlık kalıyor.” (V21)

“Sınıfları küçük ve rutubetten dolayı, yan duvarlardan nem almış.” (V23)

Kursta bulunan oyun odasının bazı yönlerinden memnun olmadıklarını ifade eden velilerden (V4, V9, V15, V17, V18, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Oyun alanlarının daha düzenli olmasını isterdim.” (V4)

“Oyun alanı biraz daha büyük olabilirdi.” (V15)

“Çocukların oyun alanı ve yemek alanı aynı yerde. Oranın yeterli olmadığını

düşünüyorum.” (V22)

Mutfak alanından memnun olmayan velilerden (V4, V9, V21, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

“Mutfak alanı biraz daha geniş ve düzenli olabilir.” (V9).

“Yemek yedikleri alandan memnun değilim.” (V21)

“Oyun oynadıkları alanda yemek yiyorlar. Tozun olduğu yerde yemek yeniyor. Başka ekstra mutfakları yok.” (V23)

Kurs binasının aydınlatması ile ilgili memnun olmadıkları alanları belirten velilerden (V3, V10, V15, V16, V18, V20, V21, V22) bazıları şunları söylemiştir:

“Sınıflarımızın camları küçük bu nedenle aydınlatması zayıf. Sınıflarımızın gün ışığını daha iyi almasını isterdim.” (V3)

“Aydınlatmasının iyi olmadığını düşünüyorum. Camlar buzlu olduğu için güneş ışığı almıyor.” (V18)

“Aydınlatması zayıf, karanlık bir bina ışık yakılarak aydınlatılıyor.” (V20)

Kurs binasının bahçe alanından memnun olunmayan özelliklerle ilgili velilerden (V5, V6, V7, V8, V12, V13, V19) bazıları şunları söylemiştir:

“Bahçe sıkıntısı var. Bu da cami müstemilatında olmasından kaynaklanıyor. Bahçemiz yok.” (V6)

“Bahçesi yeşil ve geniş değil. Biraz daha geniş ve yeşillikli olmasını isterdim.” (V12)

“Kursun parkı var ancak yumuşak zemin döşemesi yapılmadı. Kursu giden ilk oğlum şu an dokuz yaşında onun zamanında da yapılmadı şimdide yapılmadı.” (V19)

Velilerin görüşlerine göre Kur'an kursunun fiziki yapısıyla ilgili bazı memnuniyetsizlikler öne çıkmaktadır. Bu memnuniyetsizlikler genel olarak binanın konumu ve yapısı, giriş alanı, dersliklerin ve oyun alanlarının yetersizliği, aydınlatma sorunu, mutfak düzeni ve bahçe kullanımına ilişkin eksiklikler etrafında toplanmaktadır. Öncelikle kurs binasının fiziksel konumu ve yapısal özellikleri bazı veliler tarafından yetersiz bulunmuştur. Binanın zemin kat ya da bodrum katına yakın konumlanması, dar alanlara sahip olması ve rutubet problemi yaşanması gibi unsurlar, kullanım açısından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Binanın cami müstemilatı içinde yer alması nedeniyle avlu gibi ortak kullanım alanlarının erkek cemaatle paylaşılması mahremiyet açısından uygun bulunmamıştır. Ayrıca veliler giriş alanı ile ilgili, özellikle merdiven veya rampa gibi giriş-çıkış alanlarını güvenli bulmamaktadır. Bu durum, çocukların giriş-çıkışlarında güvenlik ve rahatlık açısından eksiklik olarak görülmektedir. Bununla birlikte veliler kursun dersliklerine yönelik fiziksel büyüklüğün yetersizliği, zemin kaplamanın eksikliği, duvarlarda nem

oluşumu ve aydınlatmanın yetersizliği yönünde görüş belirtmişlerdir. Bazı sınıflarda camların bulunmaması ya da küçük ve buzlu camların tercih edilmesi, gün ışığından yeterince faydalanılamamasına neden olmaktadır. Bu durum, öğrencilerde öğrenme ortamı açısından olumsuz bir izlenim bırakmaktadır. Aynı zamanda veliler oyun odasını yetersiz bulmakta, yemek alanıyla aynı yerde konumlandırılmış olmasından memnuniyetsizliklerini dile getirmektedir. Hijyen ve kullanım amacı açısından bu durumun çocukların sağlığı ve konforunu olumsuz etkilediği veliler tarafından ifade edilmektedir.

4.2.11. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Şartlarına Yönelik Beklentileri

Velilere “4-6 yaş grubu Kur'an kursunun fiziki durumu size göre nasıl olmalıdır?” sorusu sorulmuştur. Velilerin verdiği cevaplara dair elde edilen bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının Fiziki Durumuna Yönelik Beklentileri

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Bina konumu	Cami bahçesinde yer alan bina	9	“Cami bahçesinde olması ve camiyle bağlantılı bir alan olması gerekir.” V8
	Camiden bağımsız bina	4	“Daha geniş bir yerde tek katlı bahçesi olan, etrafı çevrili bir bina olmasını isterdim.” V15
Bina bölümleri	Sınıf/Derslik	11	“Sınıfları geniş olmalı.” V12
	Genel iç mekân kullanımı	8	“Binanın biraz geniş olmasını isterdim. Aynı zamanda depreme dayanıklı olsun isterdim.” V17
	Mutfak ve yemek alanı	6	“Yemek alanı ve mutfak alanı şeklinde ayrı olabilir.” V6
	Dinlenme odası	2	“Dinlenme alanları olsun isterdim. Oturup, uzanıp dinlenebileceği bir oda olsun.” V13
	Giriş	1	“Güvenlik açısından çocukların hemen yola çıkan yerlerde değil, bir ön bahçenin yani ön girişin olması gerekiyor ki çocuk birden ailesini falan gördüğünde dışarı çıkmasın.” V23
	Etkinlik ve malzeme odası	1	“Etkinlik odası, malzeme odası ve ders işlenen odanın ayrı olmasını isterdim.” V2

	Oyun alanı	1 “Binanın bir bölümünde değil de bahçe gibi kapalı bir oyun alanı oluşturulmalı. Kış bahçesi gibi.” V22
Bahçe	Park alanı	11 “Önü geniş, parkı olan yeşilliği olan bir yer olmalı.” V5
	Yeşillikli bir alan olması	4 “Bahçe olarak daha yeşillikli çimli bir bahçesi olabilir. Çocukların ağaçlara temas edebileceği orman olabilir.” V11
	Uygulama alanı	3 “Bahçesinde ekme, dikme gibi alanları olsun isterim. Hatta kediler gibi kümes hayvanları olabilir, onları besleyebilir çocuklar.” V4
	Etrafı çevrili	1 “Bahçenin etrafı çevrili olmalı, güvenlik açısından.” V2
Tefrişat	Zemin	4 “Her yerin halı olmasını isterdim.” V8
	Oyuncaklar	4 “Oyuncakların sağlığa uygun malzemeden yapılmış olmasını isterim. Plastik olmamasını isterim.” V4
	Demirbaş eşya	4 “Dolapların sivri olmayan kenarları olması, kilitli olması, kullanılan malzemelerin doğal malzeme olmasını isterdim.” V2
	Teknolojik malzeme	1 “Teknolojik malzemelerin olmasını isterdim.” V17

Tablo 12 incelendiğinde, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının fiziki şartlarına yönelik beklentilerine ilişkin veli görüşlerinin beş tema altında toplandığı görülmektedir. Bu temalar, kendi içinde çeşitli kodlara ayrılmıştır.

Velilerin kurs binasının konumuna ilişkin görüşleri doğrultusunda 2 (iki) kod belirlenmiştir: cami bahçesinde yer alan bina (f:9) ve camiden bağımsız bina (f:4).

Velilerden (V3, V5, V8, V9, V10, V17, V19, V20, V22) bazıları kurs binasının cami bahçesinde yer alması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“4-6 yaş kurs binasının tek katlı müstakil bir bina olmasını caminin bahçesinde olmasını, altında olmamasını isterdim.” (V3)

“Müstakil bir bina olmasını ve camiye yakın olmasını isterdim.” (V5)

“Caminin avlusunda olması güzel olur bence. Ben de cami gölgesinde büyümüş bir çocuk olarak bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Cami avlusunda bulunan kurslardaki öğrencilerin camiye bir muhabbeti oluyor. Bizim kursta camiye yakın, minareyi gök kubbeyi görebiliyorlar ama cami avlusunda olmak daha güzel. Cami avlusunda müstakil bir bina olmasını isterim.” (V22)

Velilerden (V1, V15, V16 ve V21) bazıları kurs binasının camiden bağımsız bina olmasını istediklerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Bireysel bir bina olmasını isterdim.” (V1)

“Daha geniş bir yerde tek katlı bahçesi olan, etrafı çevrili bir bina olmasını isterdim.” (V15)

“Camiye bitişik değil de ayrı, okul binası gibi bir bina olsun isterdim.” (V21)

Velilerin Kur'an kursu binasının konumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, kursun cami bahçesinde yer alan müstakil bir bina şeklinde olmasının tercih edildiği görülmektedir. Velilerin büyük bir kısmı, kurs binasının cami ile fiziksel yakınlık içinde olmasının çocukların camiyle olan manevi bağını artıracığına inandıklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda, caminin avlusunda, tek katlı, müstakil bir binanın hem işlevsel hem de sembolik açıdan daha uygun olacağı vurgulanmıştır. Öte yandan bazı veliler ise kurs binasının cami ile bitişik olmasının gerekli olmadığını, ancak müstakil, güvenli ve çocuklara uygun donanımına sahip bir yapı olması gerektiğini belirtmiştir. Bu görüşler doğrultusunda, 4-6 yaş grubu çocuklara yönelik Kur'an kurslarının cami bahçesinde, ayrı ve fonksiyonel bir bina olarak tasarlanmasının veliler tarafından ideal bir model olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Velilerin bina bölümleri ile ilgili görüşleri 7 kod oluşturmaktadır. Bu kodlar, sınıf/derslik (f:11), genel iç mekân kullanımı (f:8), mutfak ve yemek alanı (f:6), dinlenme odası (f:2), giriş (f:1), etkinlik ve malzeme odası (f:1), oyun alanı (f:1), şeklindedir.

Velilerden (V1, V7, V9, V12, V13, V14, V16, V17, V20, V22, V23) bazılarının sınıfların geniş ve ferah olması gerektiğine dair görüşleri şu şekildedir:

“Sınıfların biraz daha geniş ve büyük olmasını isterdim.” (V7)

“Kurs binasının sınıfları geniş olmalı.” (V12)

“Sınıfların öncelikle iyi bir ders ortamı oluşturulabilmesi için aydınlık ve ferah olması gerekiyor. Gerekirse çift veya tek camlı olmalı aydınlık hale getirilmelidir.” (V23)

Velilerden (V10, V11, V15, V17, V18, V20, V22, V24) bazıları binanın iç mekanının genel olarak geniş ve ferah olması gerektiğini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Aydınlatması iyi olan bir alan olsun isterdim. Güneş ışığı yeterli düzeyde olmalı.” (V10)

“Çocuklar çok koştuğu için biraz daha geniş bir bina olmasını isterdim.” (V11)

“Kurs binasının bol camı olan aydınlık bir bina olmasını isterdim.” (V15)

Velilerden (V4, V6, V9, V10, V18, V24) bazıları mutfak bölümü ile ilgili şunları söylemiştir:

“Yemek yedikleri yerde bir el yıkama lavabosu olmalı.” (V4)

“Yemek alanı ve mutfak alanı şeklinde ayrı olabilir.” (V6)

“Mutfak bölümünde yeme içme bölümlerinin ayrı olmasını isterdim.” (V10)

Kurs binasının içerisinde dinlenme odası gibi bir alanın olması gerektiğini düşünen V12 ve V13 şunları söylemiştir.

“Binaya dinlenme alanı gibi bir alan eklenebilir.” (V12)

“Dinlenme alanları olsun isterdim. Çocukların oturup, uzanıp dinlenebileceği bir oda olsun.” (V13)

Velilerden V23 kurs binasının giriş kısmında, ön giriş gibi bir alanın olması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Güvenlik açısından çocukların hemen yola çıkan yerlerde değil, bir ön bahçenin yanı sıra ön girişin olması gerekiyor ki çocuk birden ailesini falan gördüğünde dışarı çıkmasın.” (V23)

Velilerden V2 binanın iç bölümüne etkinlik ve malzeme odası ilave edilebileceğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Etkinlik odası, malzeme odası ve ders işlenen odanın ayrı olmasını isterdim.” (V2)

Velilerden V22 kurs binasının oyun alanı ile ilgili şunları söylemiştir:

“Binanın bir bölümünde değil de bahçe gibi kapalı bir oyun alanı oluşturulmalı. Kış bahçesi gibi.” (V22)

Velilerden elde edilen görüşler, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının fiziki yapısında bazı ek alan ve düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Veliler, sınıfların daha geniş ve ferah olmasının çocukların rahat hareket edebilmesi ve derslerin verimli geçmesi açısından önemli olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, sınıf ve diğer kullanım alanlarının aydınlık olması beklentisi öne çıkmış; güneş ışığının yeterli şekilde sınıflara girmesinin öğrenme ortamının kalitesini artıracakı belirtilmiştir. Veliler, çocukların hareketli yapıları nedeniyle dar ve kapalı alanların yetersiz kaldığını, bu nedenle kurs binasının iç mekânlarının geniş ve ferah şekilde tasarlanması gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle mutfak bölümünde işlevselliğin artırılması gerektiği, yemek yeme alanı ile mutfak kısmının ayrı bölümler hâlinde düzenlenmesi ve yemek alanında hijyen odaklı donanımlar (el yıkama lavabosu vb.) bulunmasının önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, çocukların gün içinde dinlenebileceği bir dinlenme odasına ihtiyaç duyulduğu, bu alanın hem fiziksel hem de psikolojik rahatlama açısından değerli olduğu vurgulanmıştır. Kurs binasının giriş kısmında güvenlik açısından bir ön giriş veya ön bahçe gibi geçiş alanlarının bulunmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, etkinlik ve malzeme odası gibi eğitsel faaliyetlerin daha verimli yürütülebileceği alanların oluşturulması gerektiği dile getirilmiştir. Son olarak, mevsim koşullarına bağlı olarak açık alan kullanımının kısıtlanabildiği durumlar göz önünde

bulundurularak, kapalı oyun alanı veya “kış bahçesi” gibi alternatif oyun alanlarının da önemli olduğu belirtilmiştir.

Genel olarak bulgular, velilerin sadece temel sınıf ihtiyaçlarıyla ilgilenmediğini; aynı zamanda hijyen, güvenlik, dinlenme ve eğitsel donanım gibi çok yönlü ihtiyaçlara duyarlı, çocuk odaklı bir mekânsal tasarım beklentisi taşıdığını ortaya koymaktadır.

Velilerin kurs binasının bahçesi ile ilgili görüşleri 4 kod oluşturmuştur. Bu kodlar, park alanı (f:11), yeşillikli bir alan olması (f:4), uygulama alanı (f:3), etrafı çevrili (f:1) şeklindedir.

Velilerden (V5, V6, V9, V10, V12, V13, V16, V17, V20, V21, V22) bazıları binanın bahçesinin park alanı ile ilgili şunları söylemiştir:

“Önü geniş, parkı ve yeşilliği olan bir yer olmalı.” (V5)

“Park alanında her çeşit oyuncak olmasını isterdim.” (V13)

“Kışın kurs binasının bahçesi kullanılamıyor. Bu nedenle dışardaki park ortamının kapalı alanda da olmasını sağlardım. Kapalı bir ortam da oyun parkı olması gerekiyor. İç içe geçmiş değil.” (V22)

Velilerden (V2, V11, V12, V17) bazıları bahçenin yeşillikli bir alan olmasını istediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bahçesinde yeşil bir alanının olmasını isterdim.” (V2)

“Bahçesi daha yeşil ve çimli olabilir. Çocukların ağaçlara temas edebileceği orman olabilir.” (V11)

“Bahçesinde park alanı, yeşil alan ve oturma alanı olsun isterdim.” (V17)

Kurs binasının bahçe kısmında sadece park değil, uygulama alanının da bulunması gerektiğini düşünen V4, V19 ve V22 şunları söylemiştir.

“Bahçesinde ekme, dikme gibi alanları olsun isterim. Hatta kediler gibi kümes hayvanları olabilir, onları besleyebilir çocuklar.” (V4)

“Bahçesinde kum havuzu, çilek, sebze yetiştirilebilmek gibi bir ortam oluşturulmasını isterim.” (V19)

“Bahçede farklı tasarımlar yapılabilir. Bahçede yapılacak bir sürü faaliyet var. Mesela bir köşede sera oluşturulabilir. Çocuklara toprağı sevdirmek tarımla ilgili işleri göstermek için. Bahçenin bir bölümü toprak alanı olup çocuklarla orada farklı faaliyetler yapılabilir. Tohumdan çekirdekten yetişen bitkileri görmeleri gerekir. Eğitim-öğretim sürecinde bunu gözlemleyebilecek zaman dilimi var ancak bunu gözlemleyemiyorlar.” (V22)

Velilerden V-2 bahçenin etrafının çevrili olması gerektiğini belirtmektedir:

“Bahçenin etrafı çevrili olmalı, güvenlik açısından.” (V2)

Veriler incelendiğinde, velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kursu bahçesi ile ilgili beklentilerinin oldukça kapsamlı ve çok boyutlu olduğu görülmektedir. Veliler, bahçenin geniş, yeşil ve doğal öğelerle zenginleştirilmiş bir alan olmasını talep etmektedir. Park ve oyun alanlarının çeşitliliği, farklı oyuncakların bulunması ve kapalı oyun alanlarının varlığı, çocukların yıl boyunca güvenli ve aktif şekilde dış mekânlarda zaman geçirmeleri için önemli görülmektedir. Ayrıca, bahçede sadece oyun alanlarının değil, aynı zamanda doğa ile etkileşimi artıracak uygulama alanlarının da (sebze ve meyve yetiştirme, kum havuzu, hayvan besleme, sera gibi) bulunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu tür uygulamalar, çocukların doğayla bağ kurmasını sağlamakta ve eğitim sürecine pratik katkılar sunmaktadır. Güvenlik açısından ise bahçenin çevrili olması gerektiğine dair görüşler öne çıkmaktadır. Genel olarak, velilerin bahçe alanından beklentileri, çocukların hem fiziksel aktivitelerini destekleyecek hem de doğa ile etkileşimlerini artıracak, güvenli ve zenginleştirilmiş bir öğrenme ortamı yaratılması yönündedir. Bu bulgular, erken çocukluk eğitimi ortamlarının tasarımında doğa ile iç içe, çok işlevli ve güvenli dış mekânların önemine işaret etmektedir.

Velilerin kursun tefrişatı ile ilgili görüşleri 4 kod oluşturmuştur. Bu kodlar, zemin (f:4), oyuncaklar (f:4), demirbaş eşya (f:4), teknolojik malzeme (f:1) şeklindedir.

Kurs binasının zemin döşemesi ile ilgili velilerden (V8, V11, V16, V23) bazıları şunları söylemiştir:

“Zemin yerden ısıtılmalı olabilir. Çocukların kimisi panduf giymiyor. Üşütmemeleri açısından bu yapılabilir.” (V11)

“Zemin laminant artı halı yapılmalı.” (V16)

“Zeminin sınıf ortamlarında halısız olması gerektiğini düşünüyorum. Etkinlik yaparken halılara döküldüğünde hoş bir görüntü olmuyor. Sınıfların ve oyun alanlarının halısız olması gerektiğini düşünüyorum. Oyun alanında da çocuklar koşurken tozlu bir ortama maruz kalıyorlar. Bu nedenle oyun alanının zemininin parktaki yumuşak zemin gibi döşenmesi gerekiyor.” (V23)

Kurs binasının içerisinde kullanılan oyuncaklarla ilgili velilerden (V4, V9, V22, V23) bazıları şunları söylemiştir:

“Oyuncakların sağlığa uygun malzemeden yapılmış olmasını isterim. Plastik olmamasını isterim.” (V4)

“Çocukların enerjilerini atacak, hareketlerini sağlayacak farklı oyuncaklar da bulundurulmalı.” (V22)

“Okulda kullanılan bütün malzemelerin çocukların yaş grubuna göre baştan seçilmesi gerektiğini düşünüyorum. İnce motor, kaba motor becerileri gibi onlara katkı sağlayacak

malzemelerin bulundurulması gerekmektedir. Oyuncaklar açısından da durum böyledir. Kurslara alınan malzemelerin hem oyuncak niteliği taşıması hem de geliştirici ve eğitici olacak şekilde belirlenmesi gerektiğini düşünüyorum.” (V23)

Kursta kullanılan dolap masa sandalye gibi malzemelerle ilgi görüşlerini ifade eden velilerden (V2, V5, V13, V23) bazıları şunları söylemiştir:

“Dolapların sivri olmayan kenarları olması, kilitli olması, kullanılan malzemelerin doğal malzeme olmasını isterdim.” (V2)

“Bina içerisinde bulunan malzemelerin daha sonra değil de ilk baştan sabitlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Lavaboların ve mutfağın kesinlikle çocuklara göre yapılması ve bunların sık sık yenilenmesi veya tadilat edilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (V23)

Velilerden V17 kurs binasının tefrişatının içerisinde teknolojik malzemelerin de bulunması gerektiğini ifade etmiştir:

Velilerin görüşleri doğrultusunda, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında kurs binasının zemin döşemesi, oyuncak seçimi, mobilya ve donatım unsurlarına ilişkin çeşitli beklentilerin olduğu görülmüştür. Zeminle ilgili olarak bazı veliler yerden ısıtmalı sistemlerin çocukların sağlığı açısından faydalı olacağını ifade etmiş, bazıları ise hijyen açısından halı kullanılmaması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, yumuşak ve kolay temizlenebilir döşemelerin tercih edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kurs içinde kullanılan oyuncaklarla ilgili olarak veliler, oyuncakların sağlığa uygun, mümkünse doğal malzemelerden üretilmiş olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra, oyuncakların çocukların enerjilerini boşaltabilecekleri, ince ve kaba motor becerilerini geliştirebilecek eğitsel materyaller içermesi gerektiği dile getirilmiştir. Mobilya ve sabit donatımla ilgili olarak ise veliler, dolap ve masa gibi malzemelerin sivri kenarlı olmaması, doğal malzemelerden yapılması ve çocukların yaşlarına uygun şekilde tasarlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca lavaboların ve mutfak alanlarının çocukların kullanımına uygun olarak yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bununla birlikte, bir katılımcı kurs binasında teknolojik donanımın da bulunmasının önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, velilerin eğitim ortamlarında teknolojiyi destekleyen bir yaklaşıma açık olduklarını göstermektedir.

4.2.12. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunu Tavsiye Etme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Velilere “Çevrenizdeki kişilere 4-6 yaş grubu Kur'an kursunu tavsiye eder misiniz? Nedenlerini sıralar mısınız?” sorusu sorulmuştur. Velilerin verdiği cevaplardan elde edilen

bulgular Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunu Tavsiye Etme Nedenleri

Tema	Kod	f	Örnek cümle
Tavsiye ediyorum	Eğitimi	23	"Eğitiminin güzel olması." V3
	Öğretici memnuniyeti	14	"Öğretmeni açısından tavsiye ederim." V21
	Güvenilir olması	3	"Güvenilir bir ortam olması." V4
	Sınıf sayısının az olması	2	"Sınıftaki öğrenci sayılarının az olması ve çocuklarla birebir ilgilenmeleri açısından." V5
Tavsiye etmiyorum	Kurs binası	1	"Kurs binası açısından tavsiye etmem." V20
	Eğitim	1	"Eğitiminden çok memnun değilim" V18

Tablo 13'te, velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını çevrelerindeki kişilere tavsiye edip etmediklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, kursu tavsiye etme nedenlerine ilişkin (4 kod), tavsiye etmeme nedenlerine ilişkin ise (2 kod) belirlenmiştir.

Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını tavsiye etme gerekçeleri arasında en sık dile getirilen unsur eğitimin niteliği (f:23) olmuştur. Bunun yanı sıra, öğretici memnuniyeti (f:14), kursun güvenilir bulunması (f:4) ve sınıf sayısının az olması (f:2) gibi faktörler de tavsiye etme gerekçeleri arasında yer almıştır.

Kursta verilen eğitimden memnun olduklarını ifade eden velilerden (V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V19, V20, V21, V22, V23, V24) bazıları şunları söylemiştir:

"Anaokulu eğitimi ile dini eğitim ve değerler eğitimi alması sebebiyle tavsiye ederim. Kesme çalışması, büyük motor-küçük motor becerilerine yönelik eğitim veriliyor. Deneyler, boyama etkinlikleri yapıyorlar." (V2)

"Çocuk, kursta hem tamamlayıcı kazanımlarını alıyor hem Kur'an öğreniyor hem de değerler eğitimi alıyor. Bu açıdan faydalı olduğunu düşündüğüm için tavsiye ederim." (V4)

"Anaokullarında verilen dini değerlerin daha zayıf kaldığını düşünüyorum. Dini değerlerin burada daha iyi verildiğini düşündüğüm için bu kursları tavsiye ederim. Sübyan eğitiminin iyi olduğunun halk da farkında. Kursta ahlaki değerleri, mahremiyeti, temizlik ve

kişisel bakımlarını öğreniyorlar.” (V5)

“Dini olarak, peygamber efendimizi, Allah’ı, abdesti, cami ile iç içe büyümesi açısından tavsiye ederim.” (V10)

“Çocukların karakterleri oluşma aşamasında olduğundan bu yaşta dini eğitim alması için göndermelerini isterim.” (V12)

Velilerden (V3, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V16, V18, V19, V20, V21, V22, V24) bazıları çocuğu öğreticiden memnun olduğu için kursu tavsiye ettiğinden şu şekilde bahsetmişlerdir:

“Hocalarımız iyi olduğu için tavsiye ederim.” (V3)

“Öğretmenimiz çok iyi. Diğer çocukların da ondan eğitim almasını isterdim.” (V7)

“Hocalarının iyi olması sevgi ve saygı duygularının yüksek olması sebebiyle tavsiye ederim.” (V12)

Velilerden (V4, V8, V9, V19) bazıları kursu güvenilir bulunması açısından tavsiye ettiklerini ifade etmişler ve bunun nedeni olarak DİB’e bağlı olmasını gerekçe gösterenler olmuştur:

“Güvenilir ve ev ortamı gibi olması açısından tavsiye ederim.” (V8)

“Kurs ortamının iyi, güzel ve temiz olması. Kızıma iyi geldiğini düşündüğüm için tavsiye ederim.” (V9)

“Diyanete bağlı olduğu için de tavsiye ederim. Diyanet her zaman orta yoldur.” (V19)

Kursta sınıftaki öğrenci sayılarının az olması sebebiyle tavsiye edebileceğini ifade eden V5 ve V6 şunları söylemiştir:

“Sınıftaki öğrenci sayılarının az olması ve çocuklarla birebir ilginin olması açısından.” (V5)

“Sınıftaki öğrenci sayısının az olması sebebi ile bu kurslara çocuklarını göndermelerini tavsiye ederim.” (V6)

Velilerin 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarını tavsiye etme gerekçeleri incelendiğinde, ön plana çıkan ilk unsur verilen eğitime duyulan memnuniyettir. Velilerin büyük bir bölümü, çocuklarının hem temel eğitim yeterliklerini (büyük-küçük motor becerileri, kesme, boyama, deney gibi) kazandıklarını hem de dini ve ahlaki kazanımlar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda, dini bilgilerin yanı sıra karakter gelişimi, mahremiyet eğitimi, temizlik alışkanlıkları ve dua, sure gibi içeriklerin çocuklara kazandırılmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, bu eğitimin çocuğun ilköğretim sürecine de katkı sağladığı belirtilmiştir.

Velilerin önemli bir kısmı, kurs öğretmenlerinden memnun olduklarını ifade etmiş; öğretmenlerin iletişim becerilerinin, çocuklara sevgi ve saygı çerçevesinde yaklaşımlarının

kursu tavsiye etmelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin çocuk gelişimi ve din eğitimi açısından yeterli bulunması, velilerin güvenini artırmıştır. Bunun yanı sıra bazı veliler, kursun DİB’e bağlı olmasını ve güvenilir bir ortam sunmasını önemli bir tercih sebebi olarak görmektedir. DİB’e bağlılık, veliler tarafından “güvenli, dengeli ve temiz bir ortam” sağladığı şeklinde değerlendirilmiştir. Ayrıca, veliler sınıflardaki öğrenci sayısının az olmasını ve birebir ilgi imkânının bulunmasını kursu tavsiye etmelerinde etkili bir unsur olarak dile getirmiştir.

Kursu bazı açılardan tavsiye etmediklerini ifade eden velilerin görüşleri incelendiğinde, öne çıkan iki temel gerekçe fiziksel koşullar ve eğitime dair beklentilerdir. Bu doğrultuda elde edilen veriler, kurs binası (f:1) ve eğitim (f:1) olmak üzere iki ana kod altında toplanmıştır.

Örneğin, V20 kurs binasının fiziksel özelliklerinin yetersiz olduğunu belirterek bu nedenle kursu tavsiye etmeyeceğini ifade etmiştir. Diğer yandan, V18 çocuğunun kursta aldığı eğitimden memnun olmadığını dile getirmiş; ancak öğreticiden duyduğu memnuniyet nedeniyle kursu yalnızca öğretmen açısından tavsiye edebileceğini belirtmiştir. Bu durum, velilerin kursa ilişkin değerlendirmelerinde fiziksel ortam ve eğitim içeriği kadar öğretici faktörünün de belirleyici olduğunu göstermektedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarından memnuniyet ve beklenti durumlarını incelediğimiz araştırmanın bu bölümünde bulgulardan elde edilen sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

Araştırmaya katılan velilerin büyük çoğunluğu orta yaş grubundadır. Meslek grubu açısından geneli ev hanımıdır. Yarıdan fazlası yüksek öğrenim mezunudur. Din eğitimi DİB'den alan velilerin oranı oldukça yüksektir. Bu durum, velilerin çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına gönderirken DİB'e yönelme tercihlerini açıklayabilir. Elde edilen bulgular, çocuklarını bu yaş grubundaki Kur'an kurslarına gönderen velilerin genel olarak eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu ve dini eğitim konusunda bilinçli bir yönelime sahip olduklarını göstermektedir.

Çocukların dini bir ortamda bulunmaktan mutlu olmaları, erken yaşta alınan eğitimin daha kalıcı olacağı inancı, Kur'an öğrenmenin hem zihinsel hem de manevi gelişimi destekleyeceği, kurs hocalarına duyulan güven duygusu, kurs ortamının çekiciliği, değerler eğitiminin arkadaş ortamında verilmesinin daha etkili olduğu düşüncesi, dua öğretimi, anaokulu eğitimiyle bütünleşmiş dini ve motor becerilerin desteklendiği bir program sunulması velilerin çocuklarını 4-6 yaş grubu Kur'an kursuna göndermelerinde etkili olan unsurlardandır.

Alanyazındaki araştırmalar da bu bulguları desteklemektedir. Buketçi, velilerin kurs tercihinde ekonomik uygunluk ve kurs saatlerinin çalışma saatleriyle uyumunun etkili olduğunu belirtmiştir. (Buketçi, 2024, 53). Özçulha, erken yaşta sağlam temellerle dini eğitimin önemsendiğini ifade etmiş, çocukların etkinliklerle el becerilerinin geliştirilmesi, Kur'an-ı Kerim ve Peygamber'in tanıtılması, adap ve duaların öğretilmesinin ön plana çıktığını tespit etmiştir (Özçulha, 2024, 58-59). Çaldaştan, kurslarda ahlaki değerlerin kazandırılmasının, DİB'e duyulan güveni artırdığını vurgulamıştır (Çaldaştan, 2024, 88). Kasar ve Aydın, erken yaşta Kur'an öğretildiği, güvenilir kaynaktan dini bilgi edinildiği ve dini değerlerin günlük hayata aktarıldığı üzerinde durmuştur (Kasar - Aydın, 2023, 472-473). Ecer, dini eğitimin verilmesi; öğrencilerin sosyalleşmesi, öğreticilerin olumlu etkisi, resmi kurum niteliği taşıması ve MEB bünyesinde bu yaş grubuna yönelik din eğitiminin bulunmamasının tercihte etkili olduğunu belirtmiştir (Ecer, 2023, 158-161). Göksu, kursların DİB'e bağlı açılması, evlere yakınlık ve verilen eğitimin niteliğinin velilerin tercih

sebeplerinde etkili olduğunu söylemiştir (Göksu, 2022, 134). Akgül ve Türk, DİB'in devlet kurumu olmasının ve mekânsal yakınlığın güven unsurunu artırdığına değinmiştir (Akgül, 2020, 36; Türk, 2019, 101). Demir ve Camadan ise velilerin uzman kişilerden erken yaşta din eğitimi beklentisini ifade etmişlerdir (Demir - Camadan, 2019, 14).

Kur'an kursu hocalarının çocuklara samimi ve şefkatli yaklaşımı, duygusal destek sağlaması, başta fiziki açıdan olmak üzere kurs ortamının donanımlı olması, kursta çocukların arkadaşları ile eğlenceli vakit geçirmesi, sosyal etkileşim yaşaması, farklı oyun ve etkinlikler düzenlenmesi çocukların kursa devam konusundaki motivasyonlarını belirleyici unsur olmaktadır. Böylece çocuklar kurs ortamında kendilerini mutlu ve güvende hissetmektedirler.

Yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Çaldaştan, çocukların kursta mutlu olduklarını, hasta olduklarında dahi gitmek istediklerini ortaya koymuştur (Çaldaştan, 2024, 77). Kasar ve Aydın, eğlenceli vakit geçirme, arkadaş ve öğretmen sevgisinin katılımında etkili olduğunu belirtmiştir (Kasar - Aydın, 2023, 476-477). Göksu'nun araştırmasında veliler arasında görüş ayrılıkları bulunsa da, birçok veli çocukların sıkılmadan kursa devam ettiklerini ifade etmiştir (Göksu, 2022, 135). Demir ve Camadan (2019) ile Kurt'un (2017) çalışmasında da çocukların kurslara istekle katıldığı görülmektedir.

Velilerin kurstan memnuniyet düzeyleri genel olarak yüksek olup beklentileri karşılanmaktadır. Memnuniyeti olumlu yönde etkileyen başlıca unsurlar arasında, çocukların Kur'an-ı öğrenmesi, duaları ezberlemesi ve el becerilerinin gelişmesi gibi eğitimsel kazanımlar; yaşına uygun davranışlar sergilemesi ve değerler eğitimi alması gibi kişisel gelişim unsurları; kursun güvenli, temiz ve cami alanında yer alması ile fiziksel yapısının yeterliliği gibi çevresel faktörler yer almaktadır. Ayrıca, öğreticilerin çocuklara olumlu yaklaşımı, veli odaklı yaklaşım ve çocuğun hazır bulunuşluk seviyesine uygun eğitim sunulması da velilerin memnuniyetini artıran önemli etkenlerdendir.

Buketçi (2024), Özçulha (2024), Çaldaştan (2024), Kasar-Aydın (2023), Küçük (2021), Göksu (2022), Akgül (2020), Demir ve Camadan (2019) ile Kurt'un (2017) araştırmalarında velilerin Kur'an kurslarından genel anlamda memnuniyet duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bu araştırmadan farklı olarak Küçük'ün çalışmasında, özellikle çocuğa verilen eğitimin niteliğine yapılan vurgunun ön plana çıktığı görülmektedir (Küçük, 2021, 48).

4-6 yaş grubu Kur'an kurslarından büyük oranda memnun olduğunu belirten velilerinin yanı sıra memnuniyet düzeyi düşük olan veliler de bulunmaktadır. Binanın rutubetli olması, oyun alanı ve park alanının yeterli olmayışı, güneş ışığı almayışı, tam gün

eğitim verilmeyişi, kurs dışı sosyal faaliyetlerin yeterince yapılmayışi, çocukların kursa giriş avlusunun cami cemaatinin kullandığı avluyla ortak olması velilerin kurslardan memnuniyetsizliğinde önemli rol oynamaktadır.

Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda da benzer memnuniyetsizlik durumlarından bahsedilmektedir. Çaldaştan'ın araştırmasında, eğitim süresinin kısa olması, sınıfların cami altında açılması ve fiziki şartlardaki yetersizliklerin velilerin memnuniyetini azalttığı görülmektedir (Çaldaştan, 2024, 62). Tüfekçi'nin çalışmasında yardımcı personel eksikliği ve tam gün eğitimin olmayışı, öne çıkan memnuniyetsizlik sebepleridir (Tüfekçi, 2020, 66-67). Demir ve Camadan (2019) binaların çocuklara uygun olmamasının, fiziki yapısının eksik olmasının, bahçesinin olmamasının, farklı yaş grubunun aynı sınıfta ders görmemesinin velilerin kurslarla ilgili memnuniyetsizliklerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kursta verilen değerler eğitimi velilerin burada verilen eğitimi yeterli bulmalarında önemli bir etkidir. Çocukların değer merkezli tutum ve davranışlarında gözle görülür değişiklikler yaşanması, saygılı davranması, selam vermesi, artık oyuncaklarını arkadaşlarıyla paylaşması, büyüklerle iletişimde nezaket kurallarına uyması, yemek yerken besmele çekmesi, su içerken oturması, yemeğin ardından "elhamdülillah" demesinin velilerde çok olumlu bir bakış açısı oluşturduğu görülmektedir. Kur'an kurslarında verilen eğitimin yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda davranışa dönüşüm sağlayarak çocukların sosyal, ahlaki ve dini gelişimlerini desteklemesi araştırmamızda ulaşılan önemli sonuçlardandır.

Velilere göre 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında verilen eğitim yalnızca dini bilgilerle sınırlı kalmayıp aynı zamanda çocukların gelişim düzeylerine uygun tamamlayıcı kazanımları da içermektedir. Çocuklarının temel akademik beceriler (sayılar, kavramlar, şekiller vb.) konusunda bilgi ve beceri edinmeleri sonucu kursla ilgili beklentileri üst düzeyde gerçekleşmektedir.

Kursta görev yapan öğretmenlerin okul öncesi eğitimi verebilecek düzeyde donanımlı oldukları ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamada yeterli birikime sahip bulundukları veliler tarafından vurgulanmaktadır. Çaldaştan'ın (2024) çalışmasında da benzer biçimde, Kur'an kurslarında sunulan eğitimin çocukların ahlaki değerler ve dini bilgi edinmelerini desteklemenin yanı sıra, bilişsel, sosyal, duyuşsal ve fiziksel açıdan ilkokula hazırlanmalarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurslarda verilen Kur'an eğitiminin, veli beklentilerinin üzerinde gerçekleştiği araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardandır. Kur'an eğitiminin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun şekilde yürütüldüğü, derslerin çocuklara sevdilerek ve anlaşılır biçimde

işlendiği, çocukların yalnızca Kur'an okumayı değil, aynı zamanda sure ezberlemeyi ve harflerin doğru telaffuzunu da öğrendiği velilerin Kur'an eğitiminden memnuniyet duyduklarının göstergesidir. Demir-Camadan (2019)'ın yaptığı çalışmada da kurslarda verilen Kur'an-ı Kerim eğitiminden velilerin memnun olduğu ortaya koyulmuştur.

Kursta öğle namazı gibi uygulamalı etkinliklerle namaz eğitimi verilmesi, çocukların Kelime-i Tevhid ve Şهادeti hem ezberlemesi hem de anlamını öğrenmesi. Abdest, namaz ve oruç gibi temel ibadetler hakkında bilgi sahibi olması; dini mekânları tanınması, Peygamberimizin hayatına ilgi duyması, dua davranışı kazanması, çocukların artık dine karşı ilgisinin artması, ibadetlere karşı daha bilinçli ve istekli olması veliler tarafından olumlu karşılanmaktadır.

Demir-Camadan (2019) da çalışmalarında, velilerin kursta verilen dini bilgiler eğitiminden memnun olduğunu bildirmiştir. Özçulha (2024) araştırmasında, müfredatta çocukların yaş seviyelerine uygun konuların tercih edildiğini, dua ve sure öğretiminde hareketlerin kullanılmasının öğrenmenin kalıcılığını artırdığını ve çocuklarda gözlemlenen olumlu değişiklikler nedeniyle içeriğin isabetli olduğunu ifade etmiştir. Öztürk-Bayrakdar (2024), yaptıkları çalışmada eğitimin çocukların aile içi ilişkilerine olumlu yansıdığını ortaya koymuştur. Ayrıca, kurs eğitimi sayesinde çocukların yemek adabı ve ibadetle ilgili davranışları öğrenmeye başladıkları ve teknolojik araçları daha bilinçli ve amaca uygun şekilde kullanmaya yöneldikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ecer (2023), Van ili özelinde yaptığı çalışmada, velilerin kurslarda verilen eğitimi; dini bir öğrenme ortamı olması, çocukların İslam dini merkezli kazanımlar elde etmeleri, seviyeye uygun temel beceriler kazanmaları ve davranış değişikliklerinin gözlenmesi açısından olumlu değerlendirdiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Kasar-Aydın (2023) çalışmasında, velilerin çoğunluğunun kurslarda verilen eğitimi yeterli bulmalarında, sure ve dua ezberinin yapılması, eğitimin ve kullanılan materyallerin yaş grubunun gelişim özelliklerine uygun olması ile çocuğun Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmesinin etkili olduğunu belirtmiştir. Akgül (2020) eğitimin çocukların seviyesine uygun bulunmasının ve Kur'an-ı Kerim ile değerler eğitiminin iyi düzeyde verilmesinin; Tüfekçi (2020) dini eğitimin okul öncesi eğitimle birlikte verilmesinin; Bayka (2019) öğretim programı içeriğinin genel olarak beğenilmesinin; Kurt (2017) Kur'an-ı Kerim eğitiminin, dini bilgiler öğretiminin ve uygulanan etkinliklerin uygun bulunmasının; Gün (2016) ise öğretim programının öğrencilerin seviyesine uygun olmasının veli memnuniyet üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Kurstan alınan eğitimin bazı konular açısından yeterli olmadığını düşünen veliler bulunmaktadır. Veliler bazı kazanımlarda beklentilerinin karşılanmadığı görüşündedirler.

Kur'an-ı mahreçli okuyamama, ezber çalışmalarındaki eksiklik ve dini bilgiler alanında planlanan kazanımların çocuklara tam olarak kazandırılmaması, tamamlayıcı kazanımlar açısından kodlama, örüntü gibi çalışmaların yetersizliği ve makas tutma becerisinin henüz gelişmemiş olması, çocuklara fazla serbestlik tanınması, özellikle ödev gibi sorumluluk kazandırmaya yönelik uygulamaların eksikliği, bilişsel ve ince motor becerileri destekleyen etkinliklerdeki yetersizliği velilerin kurslardaki eğitimle ilgili karşılanmayan beklentilerindendir. Benzer şekilde, Özçulha'nın çalışmasında, bazı veliler müfredat içerisinde sosyal aktivitelerin bulunması ve işlenen konuların çocuklara uygun olmasına rağmen geliştirilmesi gerektiğini vurguladıkları görülmektedir (Özçulha, 2024, 66). Kasar-Aydın ise, velilerin kurslardaki eğitime dair eksiklikler olarak Kur'an-ı Kerim okumaya geçememe ve kurs süresinin yetersizliğini ifade ettiklerini ortaya koymuştur (Kasar - Aydın, 2023, 479-480).

Veliler çocuğun öğrendiği kazanımları hayatına uygulamasından, Kur'an-ı Kerimi okumasından, dua ve sure ezberlemesinden, dini bilgilere dair kazanımlar elde etmesinden ve milli değerleri benimsemesinden son derece mutlu olmaktadır. Öğreticilerin dini bilgileri öğretmede velilerden daha etkili oldukları araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardandır.

Çocukların ahlaki kavramlara dair elde ettikleri kazanımları öğrendikleri hadisler (merhamet ve saygı) aracılığıyla paylaşarak içselleştirmeleri, kursa gittikten sonra kıyafet giyme, el yıkama, tuvalet alışkanlığında olumlu değişimler yaşamaları, dua etme alışkanlığı kazanmaları, dini kavramlara karşı farkındalıkları, ibadet etmeye istekli olmaları, vatan, millet ve bayrak sevgisi duygularının gelişmesi kursların veliler nezdinde değerini artıran son derece önemli bulgulardır.

Tüfekçi yaptığı çalışmada çocukların Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmesi, dua ve sure ezberini yapması, öğrendiklerini hayatına uygulaması ve anaokuluna dair kazanımlar da elde ederek ilkokula hazırlık aşamasına gelmesini velilerin önemseyişini kaydetmektedir (Tüfekçi, 2020, 69). Bayka'nın yaptığı çalışmada velilerin dini bilgi açısından yaşanan gelişmeleri daha çok önemseyişini, değer kazanımı konusunda aynı ilgiyi göstermedikleri ortaya çıkmaktadır (Bayka, 2019, 52). Türk yaptığı çalışmada ailelerin dua ezberleme, Kur'an öğrenme, sofrası okuma vb. şekilde çocuklarında gelişen dini yatkınlığın kendilerinde mutluluk uyandırdığı sonucuna ulaşmıştır (Türk, 2019, 127).

Çocukların kursta öğrendiği bilgileri yaşamlarına yansıtarak ailelerine aktardıkları araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardandır. Bu aktarımın çoğunlukla yapılan etkinlik görselleri üzerinden olduğu görülmektedir. Kandillerde öğretmenlerin çocuklara verdikleri hediyeler, yapıştırma etkinlikleri, oyun hamuru, boyama etkinlikleri, ramazan ayı etkinlikleri,

öğrendikleri dualar, ilahiler, hadisler, su içme, lavabo, uyku adapları, sofrada duası, kursta anlatılan hikayeler, Kur'an'a geçen öğrencilere yapılan Kur'an törenleri çocukların evde ailelerine aktardığı faaliyetlerden bazılarıdır. Ramazan, değerler eğitimi gibi dini içerikli etkinliklerin çocuklarda heyecan oluşturduğunu; deney, sanat ve oyun temelli etkinliklerin çocuklar tarafından ilgiyle takip edildiğini, böylece öğrenilen bilgilerin somutlaştırılıp çocuklarda kalıcı öğrenmenin sağlandığını söyleyebiliriz.

Özçulha'nın çalışmasında, çocukların kursta öğrendiklerini çevreleri ve aileleri ile paylaştığı anlaşılmaktadır (Özçulha, 2024, 70). Çaldaştan'ın yaptığı çalışmada çocukların kursta öğrendiği bilgi ve davranışları gündelik hayatlarına aktardığı ulaşılan sonuçlardandır (Çaldaştan, 2024, 65). Kasar-Aydın yaptıkları araştırmada velilerin kursta yapılan eğitimden çocukların kendilerine aktarım yapması ya da öğretmenlerin oluşturduğu gruptan paylaşması ile haberdar oldukları sonucuna ulaşıldığı; ayrıca okulda yapılan etkinlikler, sure-dua ezberi, önemli günlerle ilgili paylaşımlar noktasında bu çalışma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Kasar - Aydın, 2023, 481-482). Küçük'e göre 4-6 yaş grubu Kur'an kursu eğitim kurumuna devam eden çocukların, burada öğrendikleri sembol ve kavramlar üzerinden çevrelerindeki insanlarla bilgi ve davranış açısından etkileşimde bulunması, dini sosyalleşmelerine ve dini kimliklerinin oluşumuna katkı sağlamaktadır (Küçük, 2021, 49). Tüfekçi'nin yaptığı çalışmada velilerin kursun eğitim programından verilen ödevler, aile katılımı yapılan etkinlikler ve çocuğun eve geldiğinde aileyle yaptığı paylaşımlar sonucu haberdar oldukları görülmektedir (Tüfekçi, 2020, 83). Demir-Camadan'ın yaptıkları çalışmada çocukların çoğunluğunun dikkatlerini çeken her şeyi paylaştıklarını, gündelik yaşam içerisinde de bir davranışın doğruluğu yanlışlığı konusunda kursta öğrendiğine atıf yaparak açıklama yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Demir - Camadan, 2019, 21). Kurt yaptığı çalışmasında çocukların %82,9'luk oranla büyük çoğunluğunun kursta öğrendiği bilgileri ailesiyle paylaştığını ortaya koymuştur (Kurt, 2017, 82).

Velilerin büyük çoğunluğu öğretmenlerin kendileri ile kurdukları iletişimden son derece memnun olduklarını söylemişlerdir. Velilerle iyi ilişkiler kurma, her şeye olumlu ve güler yüzle cevap verme, nazik, kibar ve ikna edici bir dil kullanma ve kırıncı olmama öğretmenlerde öne çıkan iletişim becerilerinden bazılarıdır. Yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığını görmekteyiz. Buketçi'nin araştırmasında, öğretmenlerin velilerle kurduğu iletişim %72,6'lık oranla 'çok iyi düzeyde' şeklinde değerlendirilmiştir (Buketçi, 2024, 51). Özçulha'nın çalışmasında, öğretmenlerin iletişim yeteneğinin kuvvetli olduğu; çocuklarla ilgilendikleri, sevecen ve saygılı oldukları, yüz yüze veya sosyal medya aracılığıyla velilerle sürekli iletişim halinde bulundukları belirtilmiştir (Özçulha, 2024, 62). Kasar-Aydın'ın

yaptıkları çalışmada, velilerin bir kısmının öğretici iletişiminden memnun kalırken bazı velilerin memnun kalmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Kasar - Aydın, 2023, 489). Türk yaptığı çalışmada, öğretmenlerin veli ile kurduğu iletişimde saygılı, samimi, güler yüzlü, ulaşılabilir olması, problem olduğunda veliyi bilgilendirmesi yönlerinden memnun olduğu sonucuna ulaşmıştır (Türk, 2019, 137). Kurt'un çalışmada velilerin çoğunluğunun (%96.6) öğretici-veli iletişimini yapıcı ve olumlu buldukları görülmektedir (Kurt, 2017, 82).

Velilerin öğretmenlere yönelik memnuniyetlerini dile getirdikleri diğer husus öğretmenlerin eğitim öğretim yeterlikleridir. Derslerde öğrencilerin bireysel özellikleri ve hazırbulunuşluk düzeyinin gözetilmesi, derslerin eğlenceli geçmesi, öğrencilerin derslere katılımının sağlanması, öğrencilere sabırlı davranma öğretmenlerin eğitim öğretime yönelik pedagojik yeterliklerini gösteren önemli yönleridir.

Kasar-Aydın (2023) ve Öztürk (2022)'ün çalışmada öğretmenlerin veliler tarafından pedagojik açıdan yeterli bulunduğu, Akgül (2020)'ün çalışmada öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeylerinin yeterli görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Demir-Camadan (2019) çalışmada velilerin, kurs öğretmenlerinin bireysel farklılıklara özen gösterdiğini ve öğrenci seviyesine uygun, etkili ve kalıcı bir öğrenme sağlamak amacıyla çeşitli yöntem ve teknikler kullandığını vurgulamaktadır. Bayka (2019) velilerin öğretmenlerin yeterliliklerini çoğunlukla olumlu değerlendirdiğini, Kurt (2017) velilerin öğretmenleri bilgi sunma konusunda yeterli bulunduğunu ve Gün (2016) velilerin öğretmenlerin öğretmenlik bilgi ve becerilerini yeterli gördüğünü ifade etmektedir.

Öğretmenlerin veliler tarafından mesleki açıdan yeterli, alan bilgisine sahip, işini ciddiye alan, işinin hakkını vermek için elinden geleni yapıyor şeklinde görüldüğü araştırmamızda ulaşılan önemli sonuçlardandır. Öğretmenlerin derslere yönelik ailelerle paylaşımda bulunması ve onlarla iş birliği içinde olması velilerin memnuniyet düzeylerini artırmaktadır. Özçulha'nın çalışmada öğretmenlerin mesleki yeterliliğe sahip olduğu ortaya konmuştur (Özçulha, 2024, 62). Akgül'ün çalışmada öğretmenlerin düzenli olarak velilere bilgilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmıştır (Akgül, 2020, 43). Türk'ün çalışmada da öğretmenlerin başarılı, işinin ehli, disiplinli, farklı aktiviteler sunan ve donanımlı kişiler olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Türk, 2019, 137).

Velilerin öğretmenlerin kendileri ile kurdukları iletişimin yanı sıra çocuklarla kurdukları iletişimden de memnun oldukları görülmektedir. Çocukları üzmemek, kırmamak, kalp kırıcı şekilde konuşmamak, yumuşak davranmak, sevecen, şefkatli, ılımlı ve çocuklarla iyi ilişkiler geliştirmek bu manada öne çıkan iletişim becerilerinden bazılarıdır. Yapılan çalışmalarda benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Buketçi yaptığı çalışmada

öğreticilerin öğrencilerle kurduğu iletişimin çok iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır (Buketçi, 2024, 51). Çaldaştan yaptığı çalışmada, velilerin öğretmenlerin öğrencilere olumlu yaklaşmasından, anne şefkatiyle ve sabırlı davranmasından memnun oldukları sonucuna ulaşmıştır (Çaldaştan, 2024, 79). Türk'ün çalışmasında öğreticinin öğrenciyle yakın iletişim kurabildiği, sevecen, sabırlı ve çocuğu anlayabilen kişiler olduğu ortaya koyulmaktadır (Türk, 2019, 137). Kurt, veliler tarafından öğretici-öğrenci iletişiminin %97,4 oranında yapıcı değerlendirildiğini ifade etmektedir (Kurt, 2017, 82).

Öğreticiler veliler tarafından sadece bilgi aktaran bir kişi olarak değil aynı zamanda çocuklar üzerinde etki bırakan rol model olarak görülmektedir. Öğreticilerin rol model olarak görülmesi, liderlik davranışları ve iletişim yetenekleri ile çocuklara doğru davranışları kazandırmada etkili bir rol üstlendiğini göstermektedir. Kaşar-Aydın, yaptıkları çalışmada velilerin çoğunluğunun, öğretmenlerin rol model olabildiğini düşündüklerini ortaya koymaktadır (Kasar - Aydın, 2023, 487).

Az sayıda velinin öğretmenlerde memnun olmadığı hususları dile getirdiği görülmektedir. Aşırı yumuşak tavır, bilgi verme yerine oyun odaklı eğitim, sınıf yönetimi noktasında yetersizlik, plansızlık bu konuda öne çıkan eleştirilerden bazılarıdır. Bu eleştiriler, velilerin öğreticiye yönelik genel beklentilerinde daha disiplinli, içerik açısından zengin, sınıf yönetimi güçlü ve iletişimde aktif bir öğretmen profili arzuladıklarını ortaya koymaktadır. Kasar - Aydın, yaptıkları çalışmada, kurs öğretmenlerinin yeterli bulunmayan yönlerinin başında, çocukların gelişim dönemi özelliklerine uygun etkinlik hazırlamada bilgi ve beceri eksikliği ile veli-öğretici iletişiminin yetersiz kalmasının geldiğini ortaya koymuşlardır (Kasar - Aydın, 2023, 488-489). Akgül'ün çalışmasında velilerin bir kısmının öğretmenlerin geri bildirimlerinden memnun olmadıkları, bu alandaki iletişimin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Akgül, 2020, 43). Bayka ise yaptığı araştırmada, velilerin öğretmenlere yönelik eksiklik algılarının özellikle veli-öğretici iletişimi konularında yoğunlaştığını belirtmektedir (Bayka, 2019, 58).

Velilere göre ideal bir öğretici öğrenciye rol model olabilen, güler yüzlü, çocuğa nasıl yaklaşacağını bilen, öğrencinin seviyesine inebilen, kişisel bakımına dikkat eden, öğrenciyle iletişimi iyi olan, ılımlı, sabırlı davranabilen, genç ve enerjik, liyakat sahibi, diksiyonu düzgün, hitabeti kuvvetli, kendini yenileyen, fedakar ve özverili, planlı, alan bilgisine sahip, samimi ve pozitif, esnek plan uygulayabilen, empati yeteneği güçlü, pedagojik formasyona sahip, giyim kuşamına dikkat eden biri olmalıdır.

Bayka velilerle yaptığı çalışmada öğretmenlerden, öğrencilerine karşı sabırlı, şefkatli, anlayışlı, ilgili, duyarlı ve güler yüzlü olmalarının, rol model olmalarının,

öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalarının, işlerini özenli ve severek yapmalarının beklendiği görülmektedir (Bayka, 2019, 67). Kurt çalışmasında, velilerin bir öğreticide, onun vereceği eğitime uygun birikim ve yeterliliğe sahip olma, öğrencinin gelişim özelliklerinin farkında olup yaş grubuna göre iletişim kurabilme, çocukların eksik yönlerini görüp onlara rehberlik yapabilme, güler yüzlü ve sabırlı olma, rol model olabilme, birebir ilgi gösterebilme, anlayış ve disiplin dengesini kurabilme özelliklerinin bulunmasını istedikleri sonucuna ulaşmıştır (Kurt, 2017, 84). Yapılan bu çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla bizim araştırmamızda elde edilen bulguların benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Velilerin büyük bir bölümü, kurstaki yardımcı personelin tutum ve davranışlarından memnun olduğunu belirtmiştir. Çocuklarla anne gibi ilgilenme, ılımlı ve güzel yaklaşma, çocukların eksiklerini takip etme, güler yüzlü, içten, veliye karşı saygılı, veli ile ve çocuklarla iyi bir iletişim halinde olma, çocuklara sevgi ile yaklaşma, kursu sahiplenme, temizliğe önem verme, işini fedakârca yapma velilerin kursta görev yapan yardımcı personelle ilgili ifade ettiği olumlu hususlardan bazılarıdır. Ortaya çıkan bu sonuç kursa yardımcı personel seçiminde dikkat edildiği ve özen gösterildiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Yardımcı personelden memnun olan çok sayıda velinin yanı sıra memnun olmayan veliler de bulunmaktadır. Temizliği öğrencilerin kursta olduğu saatte veya çıkışı esnasında yapmaları, tuvaletlerin hijyen durumu ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarıyla ilgilenilmemesi, yardımcı personelin görev sınırlarını aşarak öğreticinin yerine konuşması, velilerin yardımcı personelle ilgili söylediği ifadelerdir.

Veliler kurs binasının fiziki durumunu genel olarak olumlu değerlendirmişlerdir. Sınıf, mutfak, tuvalet alanı gibi bölümlerin tek bina içerisinde ve yeterli olması, cami ile ayrı giriş-çıkış bölümlerinin olması, avlu gibi güvenli bekleme alanlarının bulunması, dersliklerin genel olarak iyi tasarlanması ve çocuklara uygun bir ortam sunulması, mutfak ve yemek yeme alanlarının çocuklar için yeterli ve uygun düzeyde oluşu, geniş ve kullanışlı oyun odası, tuvaletlerin kız ve erkek öğrenciler için ayrı tasarlanması, lavabo-tuvaletlerin çocukların yaş ve boyutlarına uygun şekilde düzenlenmesi, bilgisayar, projeksiyon gibi teknolojik araçların bulunması, dolap ve eşyaların güvenlik açısından uygunluğu, masa, sandalye ve mutfak malzemelerinin çocuk odaklı seçilmesi, aydınlatma açısından kursun gün ışığı alması ve sınıfların yeterince aydınlık olması, kursun iç ortam sıcaklığının yeterli ve konforlu bir düzeyde olması, güzel bir bahçe ve yeterli oyun alanı bulunması, velilerin kursların fiziki durumu ile olumlu bulduğu özelliklerden bazılarıdır.

Literatürde yapılan diğer çalışmalarda da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Buketçi (2024) velilerin sınıf ortamını genel olarak iyi ve çok iyi düzeyde, bahçeyi ise orta düzeyde

değerlendirdiğini belirtmiştir. Özçulha (2024), velilerin büyük çoğunluğunun kursların fiziki yapısını yeterli bulduğunu ortaya koymuştur. Çaldaştan (2024), kursun fiziki şartlarının çocukların yaş düzeyine uygun olduğunu vurgulamıştır. Kasar-Aydın (2023), oyun alanının bulunması, yaş grubuna uygun araç-gereçler ve ortak kullanım alanlarının temizliğinin yeterli bulunduğunu ifade etmiştir. Öztürk (2022) velilerin kursun fiziki durumunu çocukların gelişimine uygun bulduğunu, Akgül (2020) kursların rutubetsiz, havalandırılmalı, geniş, temiz ve ferah olmasından memnuniyet duyulduğunu belirtmiştir. Kurt (2017) ve Gün (2016)'ün çalışmalarında velilerin büyük çoğunluğunun kursun fiziki ortamını yeterli ve uygun buldukları görülmüştür.

Velilerden bazıları Kur'an kurslarının fiziki yapısıyla ilgili bazı memnuniyetsizliklerini ifade etmişlerdir. Kurs binasının zemin katta olması, darlığı ve rutubet problemi yaşanması, binanın cami müstemilatı içinde yer alması nedeniyle avlu gibi ortak kullanım alanlarının erkek cemaatle paylaşılması, merdiven veya rampa gibi iniş-çıkış alanlarının güvenli bulunmayışı, aydınlatmanın yetersizliği, gün ışığından yeterince faydalanılmaması yine kursların fiziki açıdan yetersizliklerini ortaya koyan görüşlerdir.

Literatürde bizim araştırmamızda ulaşılan sonuçlara benzer şekilde kurs binaları ile ilgili olarak; oyun parkının bulunmaması ve farklı gelişim alanlarına yönelik sınıfların (spor, yabancı dil vb.) mevcut olmaması (Özçulha, 2024, 74); çocukların enerjilerini atacağı oyun parkının olmaması ve eğitim materyallerinin eksikliği (Çaldaştan, 2024, 74); araç-gereç yetersizliği, yemek alanı yetersizliği, binada bulunan merdivenlerin tehlike oluşturması, ısıtma yetersizliği (Kasar - Aydın, 2023, 483); kursların cami ile aynı bina içerisinde bulunması ve farklı yetersizlikler taşıması (Ecer, 2023, 166); dışarıya bakan pencere eksikliği, yetersiz havalandırma, dar ve ferah olmayan sınıflar, rutubet, ayrı bir oyun alanı ve yemekhanenin olmaması (Akgül, 2020); binanın yapısı ve konumunun çocuklar için olumsuz şartlar taşıması, bahçe olmaması (Demir - Camadan, 2019, 36); öğretim ortamının rutubetli ve havalandırmanın yetersiz oluşu (Gün, 2016, 53) dile getirilen hususlar olarak öne çıkmaktadır.

Kursun müstakil bir bina şeklinde ferah ve güvenli olması, yemek yeme alanı ile mutfak kısmının birbirinden ayrı bölümler olarak düzenlenmesi, yemek alanında el yıkama lavabosu gibi hijyen odaklı donanımların yer alması, çocukların gün içerisinde dinlenebilecekleri bir dinlenme odasının oluşturulması, binanın içinde etkinlik ve malzeme odası gibi eğitsel faaliyetlerin daha verimli yürütülebileceği alanların oluşturulması, sınıfların geniş tasarlanması ve güneş ışığı alması, bahçenin geniş, yeşil ve doğal öğelerle zenginleştirilmesi, park ve oyun alanlarının çeşitliliği, farklı oyuncakların bulunması,

bahçenin çevrili olması, hijyen açısından halı kullanılmaması, yumuşak ve kolay temizlenebilir döşemelerin tercih edilmesi, kurs binasında teknolojik donanımın bulunması velilerin kursların donanımıyla ilgili beklentilerinden bazılarıdır.

Literatürde yer alan çalışmalarda da benzer beklentiler dile getirilmiştir. Özçulha'nın çalışmasında, velilerin kurslarda etkinlik odası, oyun odası ve değerler eğitimi odası gibi sınıfların ayrı ayrı bulunması, çocukların bahçede rahatça oynayabileceği bir dış mekânın park malzemeleri ile donatılması ve iç mekân düzenlemelerinin çocukların güvenliği gözetilerek tasarlanması gerektiği görüşünü dile getirdiği görülmektedir. Ayrıca, oyuncak seçiminde kesici ve batıcı unsurların bulunmamasına ve materyallerin çocukların yaş gruplarına uygun olmasına dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Özçulha, 2024, 64). Ecer, ideal bir 4-6 yaş grubu Kur'an kursunun cami ile aynı avluyu kullanan, kendisine uygun bir bahçesi olan, tek katlı ve sade bir mimariye sahip bir kurs olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır (Ecer, 2023, 168). Bayka'nın yaptığı çalışmada ideal bir 4-6 yaş grubu Kur'an kursunda bulunması gereken fiziki özelliklere ilişkin olarak; sınıfların sade olması, park alanının bulunması, oyun alanının geniş olması, kış bahçesinin yer alması, kursun giriş ve çıkış kısımlarının geniş olması, sınıflarda halının bulunması, teknolojik aletlerin yer alması ve temiz olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır (Bayka, 2019, 48-49).

Velilerin 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına dair yaptıkları ayrıntılı değerlendirmelerin ardından daha belirleyici olacak şekilde, bu kursları başkalarına tavsiye etme nedenleri sorgulanmıştır. Kurslarda anaokulu eğitiminin yanı sıra dini eğitim ve değerler eğitiminin verilmesi hem tamamlayıcı kazanımların alınması hem de Kur'an öğrenilmesi, davranış eğitimi verilmesi, güvenilir, iyi, güzel ve temiz bir ortam, kursun diyanete bağlı açılması, sınıfların kalabalık olmaması ve öğrencilerle birebir ilgilenme velilerin kursları tavsiye etmelerinde etkili olan önemli faktörlerdendir. Sadece iki veli, kurs binasının fiziksel özelliklerinin yetersizliği ve çocuğun kursta aldığı eğitimden genel anlamda memnun olmadığı için kursu tavsiye etmeyeceğini ifade etmektedir.

Buketçi'nin çalışmasında velilerin Kur'an kursunu %92,5'lik oranla kesinlikle tavsiye ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Buketçi, 2024, 50).

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunabiliriz:

1- 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının fiziki şartlarının iyileştirilmesi için, kursların tüm bölümlerinin yeterli alana sahip, geniş ve ferah olması; sınıfların aydınlık tutulması, çocuk odaklı donanımların sağlanması ve kursların camilerin alt bölümlerinde değil, açılma şartlarını sağlayan müstakil binalarda açılması amacıyla gerekli tadilat ve onarımların yapılması önerilmektedir.

2- Kursların iç bölümlerinde ve dışında öğrencilere yönelik oyun alanları oluşturulmalıdır. Kurs bahçeleri daha geniş tutulmalıdır. Ayrıca oyun alanları, açık ve kapalı mekânlar ile ek bölümler, çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.

3- Veliler tarafından öğretmenlerin yeterli donanımına sahip olduğu görülmektedir. Ancak sınıf yönetimi açısından bazı öğretmenler yetersiz bulunmuştur. Öğreticilere yönelik olarak sınıf yönetimi konusunda alanında uzman kişiler tarafından hizmetiçi eğitim seminerleri verilmelidir. Bu konuda velilerden dönüt alınmasını sağlayacak anket çalışmaları veya odak grup görüşmeleri yapılabilir. Bu konuda gelen dönütler doğrultusunda eğitim içerikleri belirlenebilir.

4- Çalışan veliler göz önünde bulundurularak 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında tam gün eğitim veren sınıflar açılmalıdır.

5- Kurs binalarında giriş çıkış kapısının olduğu ön bölümde velinin bekleyebileceği ve çocuğun çıktığında güvenliğinin sağlanabilmesi için avlu şeklinde bir alan oluşturulmalıdır.

6- Kurslarda oyun alanları çocukların gelişim düzeylerine uygun oyuncaklarla zenginleştirilmelidir.

7- Ders içerikleri kazanımlara dayalı olarak sistematik biçimde planlanmalı ve etkinlikler bu doğrultuda yapılandırılmalıdır.

8- Kur'an-ı Kerim eğitimi programa öncelikli olarak dâhil edilmeli ve dini bilgi öğretiminin kapsamı ile derinliği güçlendirilmelidir.

9- Sosyal-kültürel etkinlikler çeşitlendirilerek çocukların grup içi etkileşim ve sosyalleşmesi desteklenmelidir.

10- Öğreticilerin mesleki gelişimleri sürekli desteklenmeli, sabırlı, iletişime açık ve şefkatli tutumları güçlendirilmelidir.

11- Yardımcı personelin güler yüzlü ve ilgili yaklaşımı devam ettirilerek çocukların bakım süreçleri desteklenmek amacıyla özenle seçilmelidir.

12- Eğitimin çocuk-veli iletişimini güçlendiren boyutları geliştirilerek velilerin çocuklarının eğitim sürecine aktif katılımı teşvik edilmelidir. Evde uygulanabilecek etkinlikleri destekleyen rehber materyaller hazırlanması da süreci destekleyecek önemli bir adım olacaktır.

Bu öneriler, 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının çocukların davranışsal, sosyal ve dini gelişimlerini daha etkin şekilde desteklemesine ve eğitim sürecinde çocuk odaklı bir yaklaşımın güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abanoz, Süleyman. “3-6 Yaş Arası Çocuğun Dinî ve Ahlaki Gelişiminde Etkili Faktörler”. *Erken Çocukluk Dönemi Din Ahlak Değerler Eğitimi ve Sorunları-1*. ed. Mehmet Bayyığıt vd. 90-111. Konya: Palet Yayınları, 2020.
- Ağır, Meral Sert. “Duygusal ve Sosyal Gelişim Bağlamında Kişilik Gelişimi”. *Eğitim Psikolojisi*. ed. Ayşen Bakioğlu. 67-97. Nobel Yayınları, 1. Basım, 2014.
- Akgül, Merve. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitiminin Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Amasya Örneği)*. Amasya: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Akyürek, Süleyman. “İlk ve Ortaöğretimde Din Öğretimi: Kuramsal Çerçeve”. *Din Eğitimi*. ed. Recai Doğan - Remziye Ege. Ankara: Grafiker Yayınları, 8. Basım, 2021.
- Armaner, Neda. *Din Psikolojisine Giriş I*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1980.
- Ataç, Füsün. *İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim*. İstanbul: Beta Yayınları, 1991.
- Ay, Mehmet Emin. *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım?*. İstanbul: Timaş Yayınları, 39. Basım, 2020.
- Aybey, Salih. “4-6 Yaş Grubu Çocukların Gelişim Özellikleri Bağlamında Din Eğitimi”. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research* 4 (2017), 781-787.
- Aybey, Salih. “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Dönemde Din Eğitimi Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Araştırma”. *Tasavvur-Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 8/2 (2022), 915-958.
- Aydın, Nurşen. “Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji”. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi* 2/2 (2018), 60-71.
- Bacanlı, Hasan. *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel, 5. Basım, 2002.
- Bahçekapılı, Mehmet. *Avrupa'da Din Eğitimi*. İstanbul: Önder, ts.
- Bayhan, Pınar San - Artan, İsmail. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2007.
- Bayka, Hatice. *Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bayraktar, M. Faruk. “Ailenin Eğitim Görevi”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 2 (1995), 117-142.
- Bee, Helen - Boyd, Denise. *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. çev. Okhan Gündüz. İstanbul: Kaknüs

- Yayınları, 1. Basım, 2009.
- Berk, Laura E. *Çocuk Gelişimi*. çev. Ali Dönmez. Ankara: İmge Kitabevi, 1. Basım, 2013.
- Bilgin, Beyza. *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*. Ankara: Yeni Çizgi Yayınları, 1995.
- Buketçi, Ümmügülsüm. *Ebeveynlerin 4-6 Yaş Kur'an Kurslarını Tercih Etme Sebepleri*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Büyüköztürk, Şener vd. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi, 18. Basım, 2014.
- Cebeci, Suat. *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2005.
- Cihandide, Zeynep Nezahat. *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2. Basım, 2014.
- Cüceloğlu, Doğan. *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 8. Basım, 1998.
- Çağaltaş, Serhat vd. "Erken Çocuklukta Dini Gelişim Süreci". *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 11/2 (25 Nisan 2024), 1014-1024. <https://doi.org/10.46868/atdd.2024.730>
- Çaldaştan, Gülay. *Velilerin Çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarına Gönderme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: 4-6 Yaş Grubu Üzerine Bir Çalışma*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Çapan, Bahtiyar Eraslan. "İlk Çocukluk Dönemi Gelişim Alanları ve Özellikleri". *Çocuk Psikolojisi*. ed. Nilüfer Ş. Özabacı. Ankara: Nobel, 1. Basım, 2019.
- Çınar, Fatih - Şener, Nural. "Erken Çocukluk Dönemi Dini gelişim Özelliklerine Uygun Ailede Din Eğitimi". *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/47 (2016), 607-615.
- Dam, Hasan. "Çocukluk Dönemi Din Eğitimi". *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*. ed. Mustafa Köylü. 57-102. Ankara: Nobel, 8. Basım, 2021.
- Demir, Ömer - Camadan, Rabia. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İli Örneği". *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 9 (2019), 7-38.
- Demircioğlu, Aytekin - Çelik, Büşra. "Yaygın Din Eğitiminin Neliği". *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/1-2 (2020), 7-23.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı*. Ankara: DİB Yayınları, 2022.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Öğreticilerine Yönelik Rehber Kitapçık*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2023.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı Uygulama Esasları*. Uygulama Esasları. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2023.

- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *2024-2025 Yılı Kur'an Kursları Uygulama Esasları*. Uygulama Esasları. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2024.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *Diyanet İşleri Başkanlığı Personel Yeterlikleri*. Ankara: DİB Yayınları, 2014.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1*. İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 6. Basım, 2018.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönergesi*. Yönerge. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2019b. Diyanet İşleri Başkanlığı.
- DİB, Diyanet İşleri Başkanlığı. *Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği*. Yönetmelik. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2019a. Diyanet İşleri Başkanlığı.
<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=16041&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeliği&mevzuatTertip=5>
- Dodurgalı, Abdurrahman. *Ailede Din Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 4. Basım, 2011.
- Dodurgalı, Abdurrahman. *Kur'an-ı Kerim'e Göre Çocuk Eğitimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1984.
- Doğan, Recai. "Yaygın Din Eğitiminin Neliği". *Din Eğitimi El Kitabı*. ed. Recai Doğan. Ankara: Grafiker, 8. Basım, 2021.
- Doğan, Recai - Uçak, Habibe Erva. "Erken Çocukluk Döneminde Ailede Din (Ahlak ve Değerler) Eğitimi". *Journal of Islamic Research* 33/2 (2022), 401-422.
- Ecer, Münir. "Velilere Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursları (Van Örneği)". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 15 (2023), 151-172.
- Elkatmış, Metin. "Erken Çocuklukta Ahlaki Gelişim ve Ahlak Eğitimi". *Erken Çocukluk Dönemi Din-Ahlak-Değerler Eğitimi ve Sorunları-1*. ed. Mehmet Bayyigit vd. 32-44. Konya: Palet Yayınları, 2020.
- Ertürk, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara, 9. Basım, 1997.
- Ev, Hacer Aşık. "Kavramsal Çerçeve". *Din Eğitimi*. ed. Hasan Dam. İstanbul: Lisans, 3. Basım, 2021.
- Fersahoğlu, Yaşar - Demir, Mehmet Akif. *Din Eğitimi ve Öğretiminde Duygu Eğitimi*. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 4. Basım, 2021.
- Gander, Mary J. - Gardiner, Harry W. *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. çev. Ali Dönmez vd. Ankara: İmge Kitabevi, 7. Basım, 2010.
- Genç, Muhammet Fatih. "Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kur'an

- Kurslarında Din Eğitimi”. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2019), 506-521.
- Gökçe, Birsen. “Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme”. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 8/1-2 (1976), 46-67.
- Göksu, Mehmet Zeki. “Okul Öncesi Kurum Yöneticileri ve Veli Görüşleri Işığında Okul Öncesinde Din Eğitimi”. *EKEV Akademi Dergisi* 89 (2022), 121-140.
- Görmez, İdris. “Erken Çocukluk Döneminde Çocuğun İnanma, İbadet ve Değerleri Kazanma İhtiyacı”. *Erken Çocukluk Dönemi Din Ahlak Değerler Eğitimi ve Sorunları-1*. ed. Bayyigit Mehmet vd. Konya: Palet Yayınları, 2020.
- Gün, Ayşegül. “Ailede Din Eğitimi”. *Din Eğitimi*. ed. İbrahim Turan - Bayramali Nazıroğlu. Ankara: Bilay, 4. Basım, 2022.
- Gün, Ayşegül. “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (2016), 33-66.
- Güneş, Adem. *Din Öğretimi Materyalleri*. İstanbul: Dem Yayınları, 4. Basım, 2019.
- Hökelekli, Hayati. *Çocuk Genç Aile Psikolojisi ve Din*. İstanbul: Dem Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: TDV, 14. Basım, 2018.
- Kandır, Adalet - Alpan, Yasemin. “Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi”. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi* 4/14 (2008), 33-38.
- Karaköse, Şaban. “Çocukluk Dönemi Din Öğretimi”. *Etkili Din Öğretimi*. ed. Şaban Karaköse. 21-57. İstanbul: TİDEF Yayınları, 2010.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel, 2017.
- Kasar, Gülcan - Aydın, Yusuf. “Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Memnuniyet ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Muş İli Örneği”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2023), 458-496.
- Kaya, Mevlüt. *Din Eğitiminde İletişim ve Dini Tutum*. Samsun: Etüt Yayınları, 1. Basım, 1998.
- Kaya, Mevlüt. “Kişilik Özelliklerinin Ahlaki Yargı Üzerindeki Etkisi”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 4 (1997), 185-200.
- Keyifli, Şükrü. “Eğitim ve Din Eğitimi”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2 (2013), 103-126.
- Kısım, Firdevs. *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursu Öğreticilerine Yönelik Rehber Kitapçık*.

- Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2023.
- Kızılabdullah, Yıldız. “Kavramsal Çerçeve: Eğitim, Öğretim ve Din”. *Din Eğitimi El Kitabı*. ed. Recai Doğan. Ankara: Grafiker Yayınları, 8. Basım, 2021.
- Koçoğlu, Bülent. “Çocukların Dini Gelişimine Katkısı Yönünden Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları”. *Turkish Academic Research Review* 9/4 (2024), 364-388.
- Konuk, Yurdağül. *Okul Öncesi Çocuklarda Dini Duygunun Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Korkmaz, Mehmet. “Kur’an Kurslarında Din Eğitimi ve Sorunları”. *Türkiye’de Din Eğitimi ve Sorunları*. ed. Mustafa Köylü. 319-368. İstanbul: Dem Yayınları, 1. Basım, 2018.
- Köylü, Mustafa. “Çocukluk Dönemi Ahlak Gelişimi”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 12 (2003), 69-87.
- Köylü, Mustafa - Oruç, Cemil. *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2. Basım, 2020.
- Kur’ân Yolu. Erişim 21 Ağustos 2025. <https://kuran.diyamet.gov.tr/>
- Kurt, İbrahim. *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Kuşat, Ali. “Bilişsel Gelişim Açısından Din-Fıtrat İlişkisi”. *ERUIFD* 2/15 (2012), 35-53.
- Küçük, Bahar. *Diyanet Eğitim Kurumlarında 4-6 Yaş Çocuğunun Eğitim ve Dini Sosyalleşme Açısından İncelenmesi: Gaziantep İli Örneği*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Ankara: Anadolu Okul Yayınları, 2015.
- MEB, Milli Eğitim Bakanlığı. “İlköğretim-İmam Hatip Ortaokulu-Ortaokul”. *Din Öğretimi Genel Müdürlüğü*. Erişim 17 Mayıs 2025. <https://dogm.meb.gov.tr/www/ilkogretim-imam-hatip-ortaokulu-ortaokul/icerik/2263>
- Mehmedoğlu, Yurdağül. *Ahlaki ve Dini Gelişim*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 3. Basım, 2005.
- Nas, Mehmet. “Çocukluk Dönemi Gelişimi ve Din Eğitimi”. *Talim Dergisi* 2/2 (2018), 289-325.
- Nazıroğlu, Bayramali. “Din Eğitiminde Temel Kavramlar ve Bilimselleşme”. *Din Eğitimi*. ed. İbrahim Turan. Ankara: Bilay, 4. Basım, 2022.
- Oğuzkan, A. Ferhan. *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK, 1974.

- Okumuşlar, Muhiddin. “Din Eğitimi’nin Bilimselleşmesi/Neliği”. *Din Eğitimi El Kitabı*. ed. Recai Doğan - Remziye Ege. Ankara: Grafiker Yayınları, 8. Basım, 2021.
- Oruç, Cemil. *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Özçulha, Eda. *4-6 Yaş Kur’an Kursu Eğitimi Hakkında Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Özdemir, Ömer. “Ebeveynlere Göre Ailede Çocuğun Din Eğitim”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47 (2019), 313-344.
- Özdemir, Şuayip. “Çocuğun Din Eğitiminde Ailenin Rolü”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 9 (2002), 113-131.
- Özeri, Zeynep Nezahat. *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*. İstanbul: Dem, 1. Basım, 2004.
- Öztürk, Mehmet - Bayrakdar, Nazım. “4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Verilen Eğitimin Çocukların Aile Ortamındaki Davranışlarına Yansıma Durumu”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi* 8/15 (2024), 64-79.
- Öztürk, Tuğba. *Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler*. Amasya: Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Pazarlı, Osman. *Din Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1972.
- Resmi Gazete. Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun, Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun (Kanun No. 4415). *Resmi Gazete* 050899 (22 Temmuz 1999).
- Resmi Gazete. Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği, Kur’an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği (Kanun No. 28257). *Resmi Gazete* 16041 (07 Nisan 2012).
- Sağlam, İsmail. “4-6 Yaş Grubu Çocukların Din Eğitimi”. *Kur’an Kursları Öğretici Kitabı* 1. 21-23. İzmir: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 6. Basım, 2018.
- Santrock, Jhon W. *Yaşam Boyu Gelişim*. çev. Galip Yüksel. Ankara: Nobel, 13. Basım, 2017.
- Selçuk, Mualla. *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*. Ankara: Diyanet Vakfı, 1991.
- Senemoğlu, Nuray. *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Yargı Yayınevi, 23. Basım, 2013.
- Siyez, Diğdem Müge. “Fiziksel Gelişim”. *Eğitim Psikolojisi*. ed. Alim Kaya. 41-72. Ankara: Pegem Akademi, 9. Basım, 2015.

- Somel, Nazlı. “Nitel Araştırmada Görüşme ve Görüşme Soruları: Eğitim Sosyolojisinden Ampirik Örnekler”. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi* 41-3/2 (2024), 141-156.
- Soyer, Makbule Kalı. “Bilişsel Gelişim”. *Eğitim Psikolojisi*. 33-65. Ankara: Nobel Yayınları, 1. Basım, 2014.
- Şentürk, Habil. *Eğitim Psikolojisi*. Isparta: Tuğra Matbası, 1999.
- Şimşek, Eyüp. “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/1 (2004), 207-220.
- Tarhan, Nevzat. *İnanç Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları, 4. Basım, 2010.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Erişim 11 Ağustos 2025. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=materyal>
- Tekmen, Belkıs. “Öğretim Araç Gereçlerinin Teorik Temelleri”. *Okul Öncesi Eğitimi için Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. ed. Eser Ültay - Neslihan Ültay. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Tosun, Cemal. *Din Eğitimi Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi, 11. Basım, 2021.
- Tosun, Cemal - Çapcıoğlu, Fatma. “4-6 Yaş Kur’an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/5 (2015), 705-720. <https://doi.org/10.14527/pegegog.2015.038>
- Tüfekçi, Kevser. *Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Türk, Esra. “Çocukluk Döneminde Duygusal Gelişim ve Din Eğitimi”. *Marife* 14/3, 143-158.
- Türk, Havva Özdemir. *Çocuklarını Kur’an Kursu veya Anasınıfına Gönderen Ailelerin Tercihlerine İlişkin Bir Çözümleme*. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Usta, Mustafa. “Özel Eğitim Gerektiren Birey, Aile ve Din Eğitimi”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 20 (2009), 75-110.
- Yavuz, Kerim. *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1987.
- Yavuzer, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 18. Basım, 1999.
- Yazıbaşı, Muhammed Ali. “Çocukluk Döneminde Din ve Din Eğitiminin Çocuklara Kazandırdıkları”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6/1 (2017), 309-326.
- Yazıbaşı, Muhammed Ali. “Kur’an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)”. *Dini Araştırmalar* 23/57 (2020), 95-116.

- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin, 12. Basım, 2021.
- Yıldırım, Bilal. “Çocuğun Şahsiyet Gelişiminde Ailenin Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1997), 119-136.
- Yıldız, İbrahim. “Kur’an Ayetleri Işığında Ailenin Görevleri”. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2023), 251-267.
- Yöndem, Zeynep Deniz - Taylı, Aslı. “Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi”. *Eğitim Psikolojisi*. 73-118. Ankara: Pegem Akademi, 9. Basım, 2015.

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Açıklama

Değerli Ebeveyn,

“Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet ve Beklenti Durumları” adlı yüksek lisans tez çalışması yapmaktayım. Çocuklarını 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarına gönderen siz ebeveynlerin bu konuda görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an kurslarından memnuniyet ve beklentilerini tespit etmeyi amaçladığımız bu araştırma için yaptığımız görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu çalışma için kullanılacak olup kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacaktır. Onayınız olursa ses kaydı alınacaktır. Vereceğiniz cevaplarla bilimsel bir çalışmaya önemli bir katkı sağlamış olacaksınız. Göstermiş olduğunuz ilgi ve değerli yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Ayşemen YILMAZ

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim
Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

A- Kişisel bilgiler

- 1- Eğitim durumunuz nedir?
- 2- Mesleğiniz?
- 3- Yaşınız?
- 4- Herhangi bir kurumdan din eğitimi aldınız mı?

B- Görüşme Soruları

- 1- DİB 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna çocuğunuzu gönderme sebepleriniz nelerdir?
- 2- Çocuğunuzun 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursuna severek ve isteyerek gittiğini düşünüyor musunuz? Nedenlerini sıralayınız.
- 3- Çocuğunuzun 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursundan memnun olduğunuz/olumlu bulduğunuz yönleri nelerdir? Memnun olmadığınız yönleri nelerdir?
- 4- Çocuğunuzun 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda aldığı eğitimi yeterli buluyor musunuz? (Dini bilgiler, Kur'an öğretimi, değerler eğitimi ve tamamlayıcı kazanımlar). Açıklar mısınız?
- 5- Çocuğunuzun 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda neler öğrenmesinden mutlu oluyorsunuz? Örnek verebilir misiniz?
- 6- Çocuğunuz 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda öğrendiği bilgileri, etkinlikleri, sosyal ve

kültürel anlamda yapılan faaliyetleri sizinle paylaşıyor mu? Bunlar nelerdir?

8- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğretmenlerinin memnun olduğunuz yönleri nelerdir?

Memnun olmadığınız yönleri nelerdir? Açıklar mısınız?

9- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu öğretmenlerinde görmek istediğiniz özellikler nelerdir?

10- 4-6 yaş Grubu Kur'an Kursu yardımcı personellerinin memnun olduğunuz (olumlu) yönleri nelerdir? Memnun olmadığınız yönleri nelerdir?

11- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunun fiziki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

12- 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunun fiziki durumu size göre nasıl olmalıdır?

13- Çevrenizdeki kişilere 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunu tavsiye eder misiniz? Nedenlerini sıralar mısınız?

Ek 2. Etik Onay İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.11.2023-160969

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
Bilim Etik Kurulu
Sosyal Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-30640013-108.01-160969
Konu : Görüşme Sorularının Etik Açısından
İncelenmesi

13.11.2023

REKTÖRLÜK MAKAMINA
Sayın Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR
Öğretim Üyesi

İlgi : 17.10.2023 tarihli ve 156122 sayılı yazı.

"Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet ve Beklenti Durumları" adlı araştırmanız Sosyal Bilimler Etik Kurulu tarafından bilimsel araştırma etiği yönünden incelendi ve değerlendirildi. Konu ile ilgili kurul görüşü ektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Doç. Dr. Seda SABAH
Etik Kurul Başkanı

Ek:

- 1- Prof. Dr. Şuayip Özdemir Başvuru Değerlendirme 2 (1 Sayfa)
- 2- Görüşme Sorularının Etik Açısından İncelenmesi (11 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSP5N9N0B0 Pin Kodu :29832

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5544&eD=BSP5N9N0B0&eS=160969>

Adres: Akbülâk Mah. Muhsin Yazıcıoğlu Cad. No:7 Merkez/Amasya
Telefon:2600060 Faks:2600059
e-Posta:genelsokretarlik@amasya.edu.tr Web: <http://www.amasya.edu.tr/idari/etik-kurul/bilim-etik-kurulu.aspx>
Kep Adresi: amasyauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Hilal Özden ÇÖN
Unvanı: Araştırma Görevlisi

Tel No: 2

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ETİK KURUL DEĞERLENDİRME FORMU

Ek-1

Araştırmanın Başlığı : Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet ve Beklenti Durumları	
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih	17.10.2023
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih	10.11.2023
Karar tarihi	10.11.2023

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad, soyad ve imzaları.

Doç. Dr. Seda SABAH	Başkan	Eğitim Fakültesi	İMZA
Doç. Dr. Melike BAŞ	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Doç. Dr. Fatih CAN	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Doç. Dr. Ash ALTANLAR	Üye	Mimarlık Fakültesi	İMZA
Doç. Dr. Önder ERYILMAZ	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞAHİN	Üye	Sabuncuoğlu Şerefeddin SHMYO	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YILDIZ	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Nihan OSMANAGAOĞLU	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA

KYT-FRM-126/00

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Gönüllü Katılımcı Formu

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ETİK KURULU ÖRNEK ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU
---	--

Bu çalışma, "Ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet ve Beklenti Durumları" başlıklı bir araştırmaya çalışması olup ebeveynlerin 4-6 yaş grubu Kur'an Kurslarından memnuniyet ve beklentilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, Şuayip ÖZDEMİR ve Ayşemen YILMAZ tarafından yürütülmekte ve ebeveynlerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an kurslarından memnuniyet ve beklentileri ele alınacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, mülakat (araştırmanın türü/türleri) gerçekleştirilerek sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstediğiniz takdirde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler depolama yöntemi ile korunacak ve araştırmaya bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/sürecinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir sorun/teşey olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılarak ve imha edilecektir.
- Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Amasya Üniversitesinden Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR'e ve Ayşemen YILMAZ'a yönlatabilirsiniz.

Araştırmacı Adı : Şuayip ÖZDEMİR/ Ayşemen YILMAZ
 Adres : Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
 İş Tel :
 Cep Tel :

Bu çalışmaya tamamen kendi irademle, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.
 (Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı :
 İmza :
 Tarih :/20....

Ek 4. Görüşme İzin Dilekçesi

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ARAŞTIRMA UYGULAMA ÖLÇEK ANKET İZİN TALEP FORMU

I. ÖĞRENCİ BİLGİLERİ			
Oğrenci No	228009010	Anabilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri
Adı Soyadı	Ayşemen YILMAZ	Bilim dalı (varsa)	-
Programı	☐ Doktora ☒ Yüksek Lisans		
II. ARAŞTIRMA, UYGULAMA BİLGİLERİ			
Uygulama ☒	Araştırma ☐	Ölçek ☐	Anket ☐
Konusu	Araştırmanın konusu, DİB'e bağlı 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarına çocuğunu gönderen ebeveynlerin bu kurslara yönelik memnuniyetleri ve kurslardan beklediklerinin ne olduğunu ortaya koymaktır. 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarında verilen din eğitiminin, öğretmenlerin ve bu kursların işleyişinin veli açısından nasıl değerlendirildiği bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.		
Araştırma/Uygulama Tarihi	01.02.2024 31.05.2024		
Grup/Örneklem	4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğrencilerinin Velileri		
III. ARAŞTIRMA, UYGULAMA, ÖLÇEK, ANKETİN UYGULANACAĞI/YAPILACAĞI KİŞİ VEYA KURUMLAR			
1	Şeyhül Camii Kız Kur'an Kursu 4-6 Yaş Grubu Öğrencilerin Velileri	6	
2	Kurklar Camii Kız Kur'an Kursu 4-6 Yaş Grubu Öğrencilerin Velileri	7	
3	Tevfik Tiftikli Camii Kız Kur'an Kursu 4-6 Yaş Grubu Öğrencilerin Velileri	8	
4	Akıncı Kız Kur'an Kursu 4-6 Yaş Grubu Öğrencilerin Velileri	9	
5		10	

(İmza)
25/12/2023

(İmza)
25/12/2023

(İmza)
25/12/2023

UYGUNDUR

Ayşemen YILMAZ
Öğrenci

Prof. Dr. Şuayip OZDEMİR
Danışman

Prof. Dr. Şuayip OZDEMİR
Anabilim Dalı Başkanı

Ek:

1. Araştırma Formu/Anket Formu /Ölçek/Çalışma Planı
2. Etik Kurul Onay Belgesi
3. <https://yasa.meb.gov.tr/basvurudav> adresinden alınan On İzin Başvuru Formu (Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlara yapılacak başvurularda)

LÜE-FRM-061/00

Ek 5. Görüşme İzni

T.C.
AMASYA VALİLİĞİ
İl Müftülüğü

Sayı : E-49093560-251.99-4594303
Konu : Anket izni.

04.01.2024

MÜFTÜLÜK MAKAMINA

İlgi : Amasya Üniversitesi Rektörlüğünün 29.12.2023 tarihli ve 47526769-302.08.01-170443 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği Amasya Üniversitesi Rektörlüğünün talebi üzerine söz konusu Kur'an Kursu öğreticisi Ayşemen YILMAZ'ın Müftülüğümüze bağlı aşağıdaki tabloda adı geçen kurslarda öğrenim gören 4-6 yaş grubu Kur'an Kursu öğrencilerinin velilerine yönelik anket çalışması yapılabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususunu,
Olurlarınıza arz ederim.

SN.	KUR'AN KURSU ADI
1	Şeyhcuî Camii Kız Kur'an Kursu
2	Kırklar Camii Kız Kur'an Kursu
3	Tevfik Efendi Camii Kız Kur'an Kursu
4	Akmescit Camii Kız Kur'an Kursu

Berrin ÇELEBİ
İl Müftü Yardımcısı

OLUR
Durmuş AYVAZ
İl Müftüsü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: DDBB85F-EEB3-4087-878C-F49E5FED9EAA Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>
Kirazlıdere Mah. Kemal Ilıcak Cad. No:2 Amasya
Tel: (0358) 218 12 85 | Fax: (0358) 218 19 56
E-posta: amasya@diyanet.gov.tr
KEP Adresi: amasyamuftulugu@hs03.kep.tr
Bilgi için: Enes SAHİN
Veri Haz.ve Kont.İşl.
Telefon No: (358) 218 12 85-127
127

ÖZ GEÇMİŞ**AYŞEMEN YILMAZ****Öğrenim Bilgisi**

Yüksek Lisans 2022-2025	Amasya Üniversitesi Felsefe ve Fen Bilimleri Ana Bilim Dalı Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR
Lisans 2008-2012	Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi